
GODIŠNJA OBJAVA PODATAKA I INFORMACIJA UNION BANKE d.d. Sarajevo za 2022. godinu

---

Sarajevo, maj 2023.

 UNIONBANKA

Jedina. Odgovorna. Pouzdana.

1. Uvod.....	3
2. Sadržaj objavljenih podataka i informacija	4
I Poslovno ime i sjedište.....	4
II Podaci i informacije o vlasničkoj strukturi i članovima nadzornog odbora i uprave banke Banka ...	6
III Podaci i informacije o politici naknada.....	9
IV Informacije o obuhvatu primjene regulatornih na pojedinačnoj ili na konsolidovanoj osnovi	14
V Podaci i informacije koje se odnose na strategiju, ciljeve i politike za upravljanje rizicima banke	14
VI Podaci i informacije koje se odnose na regulatorni kapital.....	32
VII Podaci i informacije koje se odnose na kapitalne zahtjeve i adekvatnost kapitala.....	36
VIII Podaci i informacije koje se odnose na zaštitne slojeve kapitala.....	45
IX Podaci i informacije koje se odnose na stopu finansijske poluge	45
X Podaci i informacije koje se odnose na likvidnosne zahtjeve	46
XI Podaci i informacije koje se odnose na izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja banke.....	54
XII Podaci i informacije koje se odnose na izloženost kamatnom riziku po osnovu pozicije iz bankarske knjige.....	55
XIII Podaci koji se odnose na ICAAP i ILAAP	58
XIV Podaci i informacije koje se odnose na neopterećenu (nezaloženu) i opterećenu (založenu) imovinu	63
XV Nekvalitetne i restrukturirane izloženosti i stečeni kolateral	64

1. Uvod

U skladu sa odredbama Zakona o bankama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/17), Odlukom Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine o objavljivanju podataka i informacija banke („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/21), važećom Politikom provjere podataka o objavljivanju podataka i informacija Banke i Uputstvom za objavljivanje podataka i informacija Banke, Union banka d.d. Sarajevo (u daljem tekstu: Banka) javno objavljuje podatke i informacije putem internet stranice: www.unionbank.ba.

Banka je dužna da osigura redovno, a najmanje jednom godišnje, tačno, adekvatno i pravovremeno objavljivanje podataka i informacija o Banci.

Banka nije dužna da objavljuje podatke i informacije koje nisu materijalno značajni, podatke i informacije čije bi javno objavljivanje moglo negativno uticati na konkurentski položaj Banke na tržištu i podatke koji i mogli negativno utjecati na sigurnost radnika, članova Nadzornog odbora i Uprave, osim informacija vezanih za sistem internog upravljanja, odnosno izbor i procjenu članova Nadzornog odbora i Uprave, regulatorni kapital i politiku naknada.

U nastavku se daje pregled podataka i informacije na izvještajni datum 31.12.2022. godine.

Objavljeni podaci predstavljaju podatke i informacije koji nisu materijalno značajni, te isti nisu zaštićeni i povjerljivi.

Nadzorni odbor i Uprava Banke potvrdili su u pisanom obliku da je Godišnja javna objava podataka i informacija Banke za 2022.godinu pripremljena u skladu sa odredbama Odluke Agencije za bankarstvo Federacije BiH o objavljivanju podataka i informacija banke i propisima koji regulišu kapitalne zahtjeve, upravljanje rizicima i proces internih kontrola na nivou Banke (prijedlog Odluke br: UB-1/3-4645-8/23 i Odluka br: NO-1/2-4645-2/23).

2. Sadržaj objavljenih podataka i informacija

I Poslovno ime i sjedište

Kao samostalna finansijska organizacija, Banka posluje od 1990.godine pod nazivom Jugobanka Jubbanka d.d. Sarajevo, a u decembru 1992.godine mijenja se naziv u Union banka d.d. Sarajevo (u daljem tekstu: Banka).

Sjedište Banke je u Sarajevu, Hamdije Kreševljakovića br.19.

Banka svoje poslovanje obavlja u skladu sa zakonom, propisima Agencije za bankarstvo Federacije BiH, te odgovarajućim poslovnim i računovodstvenim načelima i standardima.

U skladu sa Zakonom o bankama Federacije BiH, Banka može obavljati sljedeće djelatnosti:

1. primanje i polaganje depozita ili sredstava sa obavezom vraćanja;
2. davanje i uzimanje kredita i zajmova;
3. izdavanje garancija i svih oblika jemstva;
4. usluge unutrašnjeg i međunarodnog platnog prometa i prijenosa novca u skladu sa posebnim propisima;
5. kupovina i prodaja strane valute i plemenitih metala;
6. izdavanje i upravljanje sredstvima plaćanja (uključujući platne kartice, putne i bankarske čekove)
7. finansijski lizing;
8. kupovina, prodaja i naplata potraživanja (faktoring, forfeiting i drugo);
9. učešće, kupovina i prodaja instrumenata tržišta novca za svoj ili tuđi račun;
10. kupovina i prodaja vrijednosnih papira (brokersko - dilerski poslovi)
11. upravljanje portfeljem vrijednosnih papira i drugim vrijednostima;
12. poslovi podrške tržištu vrijednosnih papira, poslovi agenta i preuzimanje emisije, u skladu sa propisima koji uređuju tržište vrijednosnih papira;
13. poslovi investicionog savjetovanja i skrbnički poslovi;
14. usluge finansijskog menadžmenta i savjetovanja;
15. usluge prikupljanja podataka, izrada analiza i davanje informacija o kreditnoj sposobnosti pravnih i fizičkih lica koja samostalno obavljaju registrovanu poslovnu djelatnost;
16. usluge iznajmljivanja sefova;
17. posredovanje u poslovima osiguranja, u skladu sa propisima koji uređuju posredovanje u osiguranju. Poslovi osiguranja odnose se isključivo na zastupanje u osiguranju, osim u osiguranju od odgovornosti za motorna vozila;
18. druge poslove koji predstavljaju podršku konkretnim bankarskim poslovima.

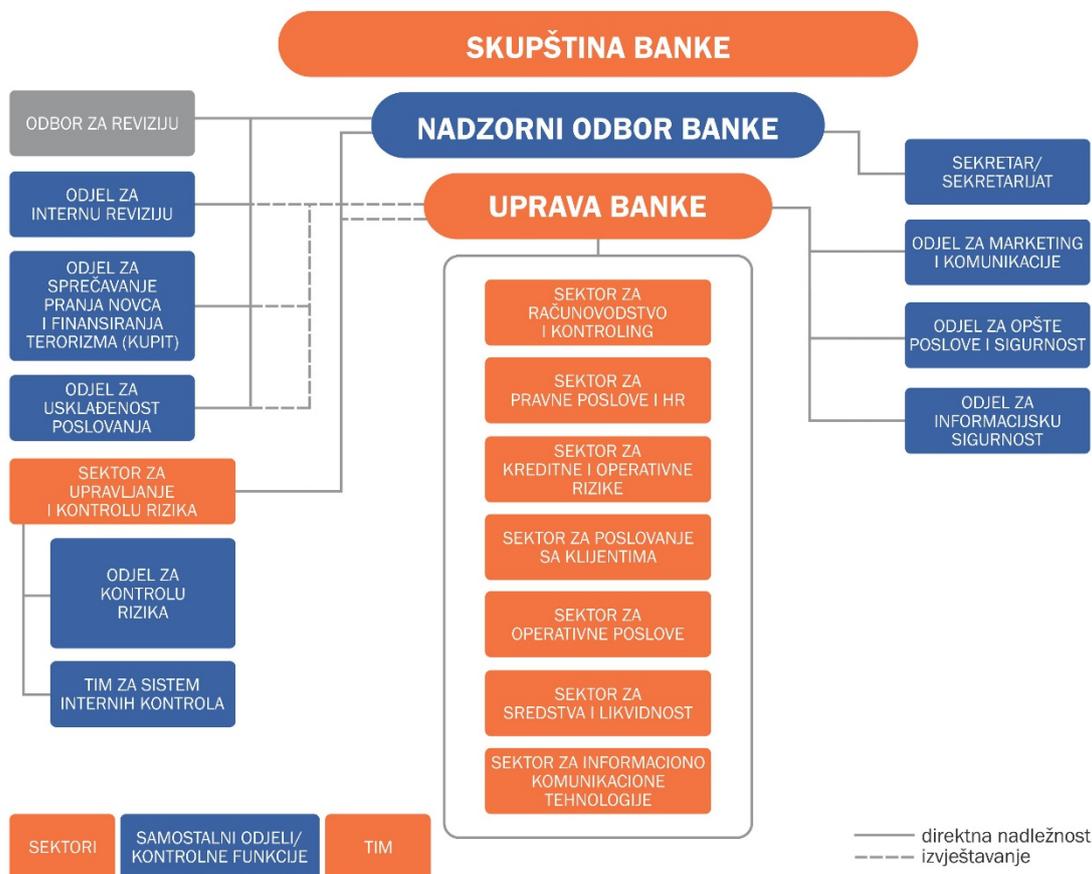
Banka može obavljati poslove tehničke podrške iz okvira svoje infrastrukture za svoje supsidijare, uz prethodno pribavljenu saglasnost Agencije za bankarstvo Federacije BiH.

Banka ima pravo obavljanja svih poslova vanjskotrgovinskog prometa u okviru i za potrebe registrovane djelatnosti.

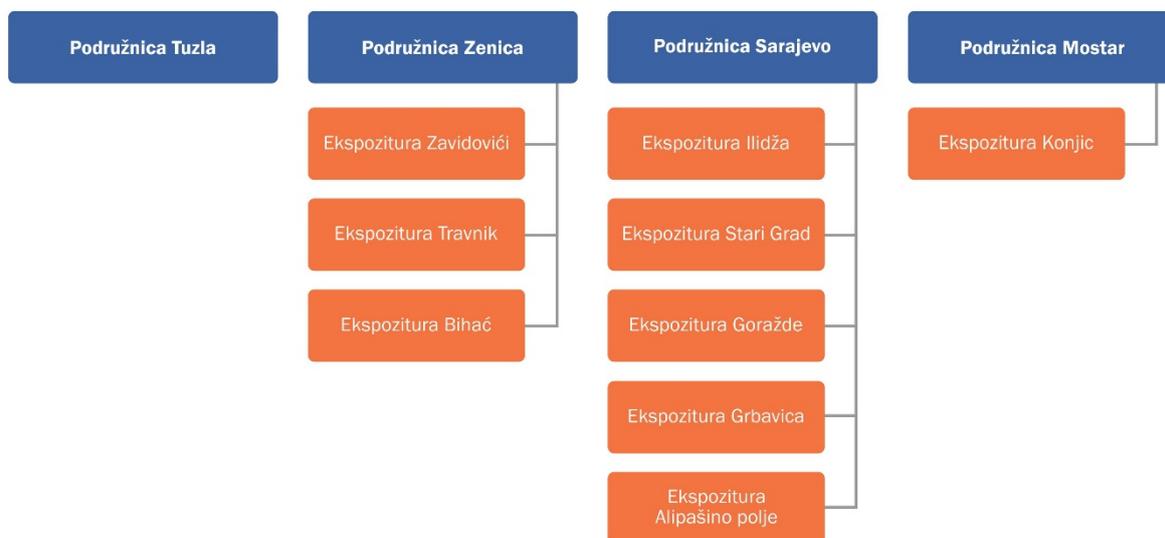
Banka na dan 31.12.2022. godine nema osnovano Predstavništvo.

U okviru djelatnosti Banke, organizovanje i obavljanje djelatnosti vrši se u sjedištu Banke i organizacionim dijelovima.

1. Shema Makroorganizacije

2. Shema organizacionih dijelova Banke

II Podaci i informacije o vlasničkoj strukturi i članovima nadzornog odbora i uprave banke Banka

Dionički kapital Banke iznosi 99.098.420,00 KM i podijeljen je na 4.954.921 običnih (redovnih) dionica, klase ES, pojedinačne nominalne vrijednosti 20 KM.

Dionički kapital je izražen u novcu, u cijelosti uplaćen i upisan kod Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH.

Dioničar koji ima 5% i više dionica sa pravom glasa - Federalno ministarstvo finansija/financija Sarajevo („državno vlasništvo“) sa 4.808.948 dionica.

Vlasnička struktura			
Red.br	Ime/naziv dioničara koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu (redosljed po veličini)	% učešća	
		Obične dionice	Prioritetne dionice
1.	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA/FINANCIJA SARAJEVO ("državno" vlasništvo)	97,05 %	/

Nakon što su provedene sve zakonom propisane aktivnosti za povećanje kapitala emisijom dionica putem zatvorene emisije, u toku 2022.godine izvršeno je povećanje kapitala od strane većinskog vlasnika u iznosu od 30.000.000 KM.

ORGANI UPRAVLJANJA BANKE

Banka je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta uspostavila organizacijski ustroj sa jasno definisanim, preglednim i dosljednim linijama ovlaštenja i odgovornosti unutar Banke, kojim se izbjegava sukob interesa.

Sastav, dužnosti i odgovornosti članova Nadzornog odbora i Uprave Banke utvrđeni su u skladu sa Zakonom o bankama Federacije BiH, Statutom Banke, Poslovnikom o radu Nadzornog odbora i Poslovnikom o radu Uprave Banke.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor čini pet članova, uključujući i predsjednika Nadzornog odbora, od kojih su dva nezavisna člana i vrši nadzornu funkciju u Banci.

Članovi Nadzornog odbora biraju se u skladu sa zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2022.godine, Nadzorni odbor je obavljao funkciju u sastavu:

Članovi Nadzornog odbora		
Red br.	Ime i prezime	Kratka biografija (ili lokacija na kojoj banka isto objavljuje)
1.	Maja Letica, predsjednica	www.unionbank.ba
2.	Advija Alihodžić	www.unionbank.ba
3.	Aida Hadžigrahić	www.unionbank.ba
4.	Dražena Pavlović – Tunjić	www.unionbank.ba

*Haris Jahić- član Nadzornog odbora do 14.10.2022.godine, radi podnesene ostavke

UPRAVA BANKE

Upravu banke čine tri člana, od kojih je jedan predsjednik Uprave. Uprava Banke organizuje i rukovodi poslovanjem Banke i odgovara za zakonitost rada.

Članove Uprave imenuje Nadzorni odbor, u skladu sa zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2022.godine, Uprava Banke je obavljala funkciju u sastavu:

Članovi Uprave Banke		
Red br.	Ime i prezime	Kratka biografija (ili lokacija na kojoj banka isto objavljuje)
1.	Vedran Hadžiahmetović, predsjednik Uprave	www.unionbank.ba
2.	Edin Mujagić, član Uprave za rizike	www.unionbank.ba
3.	Leon Begić, član Uprave za operacije	www.unionbank.ba

Broj direktorskih funkcija članova Nadzornog odbora i Uprave Banke daje se kako slijedi:

Red br.	Ime i prezime člana organa banke	Broj izvršnih direktorskih funkcija (apsolutno)	Broj neizvršnih direktorskih funkcija (apsolutno)	Od toga broj izvršnih direktorskih funkcija u grupi	Od toga broj neizvršnih direktorskih funkcija u grupi	Broj direkt. funkcija u institucijama čija je glavna poslovna aktivnost neprofitne prirode
1.	Dražena Pavlović-Tunjić	1				
2.	Maja Letica	1				

POLITIKE ZA IZBOR I PROCJENU ČLANOVA NADZORNOG ODBORA I UPRAVE BANKE

Skupština Banke donijela je Politiku za izbor i procjenu ispunjavanja uslova za članove Nadzornog odbora i samoprocjenu rada Nadzornog odbora, a Nadzorni odbor Politike i procedure za izbor i procjenu ispunjavanja uslova za članove Uprave Banke koja uključuje i procjenu nosioca ključnih funkcija.

Ovim Politikama, za članove Nadzornog odbora i Uprave Banke, detaljno se utvrđuje sljedeće:

1) uslovi koje moraju ispunjavati kandidati za članove Nadzornog odbora i Uprave Banke, pojedinačno i kao cjelina s obzirom na ciljanu strukturu, posebno uključujući:

- njihovu specifičnu sposobnost i dobar ugled,
- odgovarajuća stručna znanja, sposobnost i iskustvo potrebno za ispunjavanje obaveza iz njihove nadležnosti,
- zahtjev za kontinuiranom edukacijom,
- zahtjev za posvećenošću ispunjavanju obaveza iz njihove nadležnosti.

2) nadležni organ odgovoran za provedbu procjene primjerenosti kandidata i postojećih članova,

3) postupak procjene primjerenosti, uključujući rokove dostave dokumentacije, rokove i način provedbe postupka i izvještavanje o rezultatima postupka,

4) informacije i dokumentaciju koje kandidat i postojeći članovi trebaju dostaviti Banci za provedbu procjene,

5) situacije i okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti vanrednu procjenu primjerenosti članova Nadzornog odbora i Uprave banke i mjere koje se poduzimaju,

6) oblik i način čuvanja dokumentacije o provedenom postupku procjene primjerenosti,

7) obavezu uvodne i kontinuirane edukacije članova Nadzornog odbora i Uprave Banke,

8) politiku raznolikosti sastava Nadzornog odbora i Uprave Banke.

Cilj i svrha Politike, u odnosu na članove Nadzornog odbora i Uprave banke, je:

- 1) uskladiti poslovanje Banke s relevantnim propisima kojima se reguliše primjerenost članova Nadzornog odbora i Uprave Banke,
- 2) transparentno i precizno utvrditi uslove koje kandidat mora ispunjavati prije imenovanja na funkciju,
- 3) osigurati stručna znanja, sposobnost i iskustvo, te dobar ugled pojedinog člana i organa upravljanja u cjelini, kako bi poslovanje Banke u cijelosti bilo u skladu s relevantnim propisima i kako bi interesi klijenata Banke bili u potpunosti zaštićeni,
- 4) osigurati izbjegavanje sukoba interesa između privatnih interesa i interesa Banke, a posebno, ali ne ograničavajući se na interese članova Nadzornog odbora i Uprave Banke s interesima Banke, posebno kada privatni interes utiče ili može uticati na nepristranost tih osoba u obavljanju svojih dužnosti,
- 5) uspostaviti i održavati efikasno korporativno upravljanje radi minimiziranja rizika, poboljšanja kvalitete poslovanja Banke i transparentnosti poslovanja.

ODBOR ZA REVIZIJU

Nadzorni odbor je imenovao Odbor za reviziju, koji je na dan 31.12.2022.godine, obavljao funkciju u sastavu:

Članovi Odbora za reviziju		
Red br.	Ime i prezime	Kratka biografija (ili lokacija na kojoj banka isto objavljuje)
1.	Hajrudin Hadžović, predsjednik	www.unionbank.ba
2.	Marko Čule, član	www.unionbank.ba
3.	Lejla Demirović, član	www.unionbank.ba
4.	Nermin Šahinović, član	www.unionbank.ba
5.	Damir Šapina, član	www.unionbank.ba

Nadzorni odbor nije imenovao druge odbore, te u slučaju da se u skladu sa podzakonskim aktom Agencije za bankarstvo FBiH u bilo kom trenutku utvrdi da Banka zadovoljava kriterije kao značajna banka, Nadzorni odbor će imenovati i uspostaviti odbor za rizike, odbor za imenovanja i odbor za naknade.

Do imenovanja navedenih odbora, zadatke i nadležnosti pojedinačnih odbora, obavlja Nadzorni odbor u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.

FUNKCIJA INTERNE REVIZIJE

U Banci je u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima Agencije za bankarstvo Federacije BiH, organizovano funkcionisanje interne revizije, kao skup aktivnosti kojima se obezbeđuje adekvatnost, efikasnost i uspješnost sistema interne kontrole Banke i unapređenja ukupnog poslovanja.

Funkcionisanje Interne revizije u Banci je organizovano na način kojim se osigurava nezavisnost, kompetentnost, objektivnost i nepristrasnost u obavljanju poslova za koje je odgovorna, trajnost i efikasnost obavljanja funkcije interne revizije, adekvatnost i pravovremenost izvještavanja o nalazima i preporukama interne revizije.

Interna revizija odgovorna je za ocjenu:

- a) sistema za upravljanje rizicima u Banci i ocjenu ključnih rizika u poslovanju Banke kako bi se obezbjedilo da se ključni rizici na odgovarajući način identifikuju, mjere, odnosno procjenjuju, prate, analiziraju i kontrolišu, da se o njima adekvatno izvještava te da se preduzimaju odgovarajuće mjere za njihovo ograničavanje i ublažavanje;

- b) efikasnost i pouzdanost funkcije praćenja usklađenosti i funkcije kontrole rizika, kao i uspostavljenog sistema internih kontrola u svim područjima poslovanja Banke;
- c) menadžment informacionog sistema u Banci;
- d) tačnost i pouzdanost finansijskih izvještaja Banke;
- e) adekvatnost upravljanja imovinom Banke;
- f) primjene politike naknada u Banci;
- g) usklađenosti novih proizvoda i postupaka sa važećim propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, kao i uticaja novih proizvoda/postupaka/tržišta na izloženost rizicima;
- h) strategija, politika i postupaka ocjenjivanja potrebnog internog kapitala Banke srazmjerno profilu rizičnosti;
- i) i drugo u skladu sa podzakonskim aktom.

Zaposleni u internoj reviziji ne mogu obavljati rukovodeće ni druge poslove iz djelatnosti Banke, osim poslova koji se odnose na obavljanje interne revizije, niti mogu učestvovati u pripremi i izradi akata i druge dokumentacije koji mogu biti predmet revizije, te imaju pravo uvida u poslovne knjige, finansijske izvještaje i svu dokumentaciju Banke, da vrše nadzor nad poslovanjem Banke i učestvuju na sjednicama Nadzornog odbora.

Za voditelja Odjela Interne revizije/ Internog revizora imenovana je gđa. Smailbegović Azemina.

EKSTERNI REVIZOR

Skupština Banke donijela je odluku kojom je za eksternog revizora za reviziju finansijskih izvještaja, usklađenosti procedura za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i informacionog sistema Banke za period 2021-2023. godine, izabrano revizorsko društvo ERNST & YOUNG d.o.o. Sarajevo.

III Podaci i informacije o politici naknada

Banka je obuhvatila sljedeće podatke i informacije koji se odnose na politiku naknada:

- a) *politike i prakse naknada za identifikovane zaposlenike;*
- b) *postupke odlučivanja koji se primjenjuje pri određivanju politike naknada, kao i o broju sastanaka koje je održao odbor za naknade ili nadzorni odbor, ukoliko nije osnovan odbor za naknade, a koji nadziru naknade tokom finansijske godine;*
- c) *veze između plaće i uspješnosti, uključujući ciljeve, broj zaposlenika za koje je politikom naknada predviđena isplata varijabilne naknade i način na koji varijabilna naknada reaguje na promjene u uspješnosti banke;*
- d) *najvažnije karakteristike sistema naknada (model i struktura) uključujući informacije o kriterijima koji se primjenjuju za mjerenje uspješnosti i prilagođavanju rizicima, politici odgode i kriterijima za prijenos prava iz naknada;*
- e) *pregled omjera između fiksnih i varijabilnih naknada, čije se raščlanjivanje za potrebe objave vrši prema relevantnim osnovama;*
- f) *kriteriji uspješnosti na kojima se zasnivaju prava na dionice, finansijske instrumente povezane sa dionicama ili varijabilnu naknadu;*
- g) *kriteriji i obrazloženja varijabilnih dijelova naknada koji se dodjeljuju i isplaćuju u banci;*
- h) *ukupne naknade i zasebno prema značajnijim područjima poslovanja;*
- i) *zbir svih naknada po kategorijama zaposlenika, naknadama podijeljenim na nadzorni odbor, upravu i ostale zaposlene čije profesionalne aktivnosti imaju značajan uticaj na rizični profil banke;*
- j) *najvažniji parametri i argumenti za sistem varijabilnih naknada i drugih nenovčanih pogodnosti;*
- k) *broj zaposlenika čije naknade iznose 100.000 KM ili više u finansijskoj godini za koju se vrši objava podataka i informacija iz ovog člana.*

Politika naknada je usklađena sa poslovnom strategijom Banke, dugoročnim ciljevima, definisanim okvirom za preuzimanje rizika, njihovoj uspješnosti bez uticaja na njihova prava i obaveze koja im pripadaju po osnovu pozitivnih zakonskih propisa kojima se uređuje pravo na rad i po osnovu rada.

Svrha Politike naknade je da ni na koji način ne potiče preuzimanje rizika koji prelazi nivo prihvatljivog rizika za Banku, a zasniva se na provedenoj analizi rizika, a pri čemu je uzeta u obzir veličina i interna organizacija Banke, vrsta obim i složenost poslovnih aktivnosti, profil rizičnosti Banke, poslovna strategija Banke i drugo.

Politika naknada je usklađena sa podzakonskim aktima, čime se osigurava razuman i dosljedan pristup preuzimanja rizika u skladu sa standardima i vrijednostima Banke, kao i ambicijama i planovima Banke, pridržavajući se odgovarajućih zakonskih propisa.

Vrsta i visina fiksne naknade članovima Nadzornog odbora i Uprave Banke, definisane su u skladu sa Zakonom o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH i drugim važećim zakonskim propisima FBiH.

Fiksne naknade za članove Uprave Banke određuje na osnovu ugovora o radu koje Uprava Banke zaključuje sa Nadzorni odborom, a uz prethodnu saglasnost Vlade FBiH.

Vrsta i visina fiksne naknade Sekretara Banke, Internog revizora, Direktora Sektora za upravljanje i kontrolu rizika, Voditelja odjela za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma i Voditelja Odjela za usklađenost poslovanja se definiše u skladu sa Odlukom Nadzornog odbora.

Ukupna visina varijabilne naknade u skladu sa ovom Politikom utvrđuje se u na godišnjem nivou, posebnom Odlukom koju usvaja Nadzorni odbor.

U 2022. godini, Nadzorni odbor je održao 2 (dvije) sjednice na kojima su donošene odluke u segmentu politike i prakse naknada radnika u Banci.

U cilju osiguranja konkurentnosti i uspješnosti nagrađivanja, kao i transparentnosti i interne pravednosti, te načela održivog ponašanja i poslovanja, definisani su glavni principi naknada kako slijedi:

1. Jasno i transparentno upravljanje podrazumijeva jedinstven okvir upravljanja naknadama, kroz poštovanje općih principa definisanih od strane regulatornih organa, izbjegavajući sukobe interesa. Dosljedno upravljanje unutar Banke će omogućiti dovoljno fleksibilnosti u donošenju odluka kako bi se zadovoljile posebne poslovne potrebe i osiguralo poštovanje zakonodavnih i upravljačkih zahtijeva i procesa.
2. Usklađenost za zakonskim propisima i principima dobrog poslovnog ponašanja je usklađenost isplata naknada koja osigurava izbjegavanje sukoba interesa između uloga unutar Banke ili prema klijentima, te njihovu usklađenost s etičkim kodeksom profesionalnog postupanja dosljedno vrijednostima Banke i dugoročnom poslovnom strategijom.
3. Stalno praćenje tržišnih trendova i prakse podrazumijeva definisanje konkurentnog sistema naknada kroz analizu tržišnih trendova nagrađivanja osnovanim na transparentnosti i internoj pravednosti.
4. Održivo plaćanje održive radne uspješnosti nalaže postavljanje dosljednih standarda u pogledu mehanizma kojima se određuju nivoi naknada, kao i rezultati ponašanja koja se žele potaknuti. Naknade se smatraju održivom ako postoji direktan odnos između naknada i učinkovitosti. Radna uspješnost se smatra održivom ukoliko vremenom doprinosi ostvarenju misije, kreiranju dugoročne vrijednosti i poboljšanju reputacije Banke.
5. Motivacija i zadržavanje radnika, s posebnim naglaskom na talente i ključne resurse čiji je cilj privući, motivirati i zadržati najbolje ljudske resurse sposobne za ostvarivanje misije Banke. Efikasne strategije naknada predstavljaju osnovu za osnaživanje radnikove prednosti, angažmana i usklađenosti s organizacijskim ciljevima.

U skladu sa uslovima određenim u Politici naknade, radnici imaju pravo na slijedeće naknade:

1. Fiksnu naknadu- za obavljanje dužnosti i zadataka, koja se ne zasniva na uspješnosti radnika Banke, nepromjenjiva je i ne zavisi od rezultata poslovanja. Fiksna naknada se zasniva prema unaprijed definisanim kriterijima koji su navedeni drugim internim aktima Banke.

2. Varijabilnu naknadu -koja je uslovljena rezultatima poslovanja u određenoj poslovnoj godini, tj. odnosi se na ukupnu naknadu koja zavisi od uspješnosti radnika, a zasnovana prema unaprijed definisani i mjerljivim kriterijima. Varijabilnom naknadom se ne smatraju plaćanja i pogodnosti na koje pravo imaju svi radnici Banke (kolektivne police osiguranja, sistematski pregledi radnika, obavezni doprinosi na penzijsko i zdravstveno osiguranje, naknade plaća u skladu sa važećim zakonskim propisima i sl).

Fiksna naknada je nepromjenjiva i ne zavisi od rezultata poslovanja i sastoji se od novčane naknade i nefinansijskog plaćanja i pogodnosti, te se utvrđuje u bruto mjesečnom iznosu.

Fiksna naknada je naknada u novcu sa svim dodacima, te dodacima obračunatim u skladu sa zakonskim propisima po osnovu radnog odnosa, kao što su: dodaci za radni staž, naknada za topli obrok, regres i dr.

Iznos fiksnih naknada odražava vrstu stečene školske spreme i stručne osposobljenosti, relevantnog radnog iskustva, kao i posebnih poslova koji se obavljaju i odgovornosti koje se odnose na iste.

Fiksne stavke naknade podrazumijevaju sljedeće elemente za pojedinačne kategorije radnika:

- zasnovani su na osnovu prethodno utvrđenih uslova;
- odražavaju, između ostalog, nivo radnog iskustva radnika i dužinu trajanja radnog staža u Banci;
- transparentni su u odnosu na odgovarajući iznos koji se dodjeljuje pojedinačnim radnicima;
- trajni su, što znači da se isplaćuju tokom nekog vremenskog perioda i mogu biti povezani s određenom funkcijom i organizacijskom odgovornošću;
- mogu biti ukinuti samo iz bitnih razloga na osnovu ugovorne odredbe, ili izmijenjeni kolektivnim ugovorom ili međusobnim dogovorom;
- nisu poticaji za preuzimanje rizika; i
- ne zavise od radnog učinka.

Fiksna naknada se sastoji od sljedećih stavki, a koje su u određenim okolnostima utvrđene različito prema različitim grupama radnika, i to:

- plata iz pojedinačnog ugovora;
- plata po osnovu općeg kolektivnog ugovora, odnosno granskih kolektivnih ugovora i minulog rada, ukoliko isti budu donošeni.

U skladu sa Zakonom o radu FBiH, Banka definiše da se naknada za platu sastoji od osnovne plate i dijela plate za radni učinak i dodataka na osnovnu platu, uz pretpostavku da je dio plate za radni učinak uvijek ispunjen, osim u slučajevima predviđenim drugim internim aktom.

Varijabilne naknade zavise o ocjeni radnog učinka i kompetencija radnika i poslovne jedinice, odnosno organizacijskog dijela, uzimajući u obzir ocjenu ukupnog učinka Banke. Učinak Banke, organizacijskog dijela i individualni učinak mjeri se kvantitativnim i kvalitativnim ciljevima, uključujući i praćenje održivosti rezultata Banke u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.

Kvantitativni ciljevi obuhvataju finansijske ciljeve Banke, organizacione jedinice i druge poslovno specifične ciljeve, dok kao kvalitativne ciljeve Banka uzima u obzir matricu kompetencija, odnosno očekivane standarde ponašanja radnika i to za sve kategorije radnika.

Visina varijabilne naknade je definisana posebnim internim aktom Banke, koji istu propisuje.

U svim slučajevima, prilika za nagrađivanje mora biti adekvatno opravdana i dokumentovana, rukovodioci i radnici moraju biti upoznati s postupkom, nagrađivanje mora biti izvršeno na osnovu jasnih dogovora o ciljevima (gdje je to primjenjivo unaprijed), odnosno na osnovu razumljivih kriterija za postizanje objektivnih rezultata.

Banka je dužna osigurati da ukupne varijabilne naknade radnika ne ograničavaju sposobnost Banke da održi ili poveća iznos svog kapitala (dokapitalizacija iz dobiti), stoga se sredstva namijenjena varijabilnom nagrađivanju planiraju prilikom izrade godišnjeg budžeta i planiranja ciljane dobiti Banke.

Cjelokupan sistem varijabilnih naknada, odnosi se organizacione dijelove i pojedinačne rezultate. Sistem usmjeren prema ostvarivanju rezultata uspostavljen je na osnovu individualnog uspjeha, timskog uspjeha i uspjeha Banke, a koji se sastoji od sljedećih varijabilnih komponenti:

1. Godišnja stimulacija - godišnja stimulacija je isplata radnicima koja je vezana za ostvarene rezultate poslovanja i ostvareni ukupni finansijski rezultat Banke za tekuću obračunsku poslovnu godinu. Godišnja stimulacija se može isplatiti svim radnicima koji ispunjavaju ciljeve definisane kroz Kartu ciljeva/lični plan, a za koju Uprava banke donosi odluku i odnosi se na dio za koji se ne pretpostavlja da je uvijek ispunjen. i koji je definisan ugovorom o radu.

2. Periodična ili jednokratna stimulacija- je novčana nagrada koja se isplaćuje radnicima koji kvalitetno i efikasno obavljaju poslove i zadatke prije planiranih rokova, i/ili obavljaju poslove čiji je obim vanredno povećan, i/ili koji obavljaju poslove nepopunjenog radnog mjesta.

3. Stimulacije za učešće u projektima: sistem stimulacija zasnovanih na posebnim projektima koji imaju veoma značajan uticaj na poslovanje i/ili profil rizičnosti Banke; Iznad prosječni učinak koji se zasniva na temama, zadacima ili alternativnim projektima vezanim uz stepen postignuća određenih ciljeva i zadataka u okviru projekta.

Radnik može biti uključen u više od jednog sistema stimulacija, s time da isto bude usklađeno sa odredbama ostalih internih akata.

Prilikom utvrđivanja fiksnog i varijabilnog dijela ukupnih naknada, obavezno se određuje primjeren odnos između fiksne i varijabilne naknade, pri čemu fiksni dio ukupnih naknada mora imati dovoljno visok udio u ukupnim naknadama.

Naknade se strukturiraju na sljedeći način:

a) fiksna naknada radnika kontrolnih funkcija i CRO (člana Uprave Banke nadležnog za upravljanje rizicima) ne smije biti manja od dvije trećine ukupne naknade, a ukupna godišnja naknada ne smije biti manja od prosjeka naknade radnika koji obavljaju poslove uporedivog obima, složenosti i odgovornosti,

b) za sve ostale radnike odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih naknada se određuje na način da iznos varijabilnog dijela ne prelazi iznos fiksnog dijela ukupnih naknada.

Kriteriji za određivanje fiksnih primanja definisanih u platnim razredima za pojedino mjesto, složenosti opisa posla te odražavaju profesionalno iskustvo i odgovornosti radnika za obavljanje određenog posla.

Uvažavajući vlasničku strukturu Banke, isplata varijabilnog dijela naknade se neće vršiti u obliku finansijskih instrumenata (obične dionice, prioritetne dionice, finansijskih instrumenti povezani sa običnim dionicima i dr). U slučaju da se steknu uslovi za isplatu iste, ista će se vršiti prema definisanom okviru.

Varijabilne naknade zavise o ocjeni radnog učinka i kompetencija radnika i poslovne jedinice, odnosno organizacijskog dijela, uzimajući u obzir ocjenu ukupnog učinka Banke. Učinak Banke, organizacijskog dijela i individualni učinak mjeri se kvantitativnim i kvalitativnim ciljevima, uključujući i praćenje održivosti rezultata Banke u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.

Vrsta i visina varijabilne naknade će biti određena, dodijeljena i isplaćena samo u slučaju da je takva isplata održiva u odnosu na finansijsku situaciju Banke i opravdana u odnosu na učinak pojedinog organizacionog dijela, odnosno pojedinačnog radnika. U slučaju da isplata nije održiva ili da ne odražava učinak, takva varijabilna nagrada neće biti isplaćena ili će biti zadržana.

Varijabilne naknade smatraju se održivima ako u razdoblju od utvrđivanja tih naknada do njihove konačne isplate ne dođe do narušenog finansijskog stanja, odnosno do ostvarivanja gubitaka Banke. Varijabilne naknade smatraju se opravdanim, ako su zasnovane na uspješnosti Banke, organizacionog dijela ili relevantnog radnika.

Ukoliko Banka bude isplaćivala varijabilne naknade po osnovu opšte uspješnosti radnika, dodijeljeni iznos varijabilnih naknada će se zasnivati na kombinaciji ocjene uspješnosti radnika, relevantne poslovne jedinice, te na ukupnim rezultatima Banke, uzimajući u obzir kvantitativne i kvalitativne, apsolutne i relativne, finansijske i nefinansijske kriterije.

Banka zadržava pravo da preko svojih organa upravljanja ograniči isplatu varijabilnog dijela naknade u cijelosti ili djelomično, bez obzira na ostvarivanje ciljeva, ukoliko je finansijska situacija pogoršana Banke, odnosno smanjen iznos dobiti, ili je negativan u trenutku kada se to pravo stiće.

Varijabilna isplata ne može biti zagaranтована te se ne može isplatiti u slučaju neuspjehа, odnosno neispunjenja ciljeva.

Varijabilne naknade radnika koji obavljaju poslove kontrolnih funkcija moraju biti povezani s ostvarenjem ciljeva njihovih funkcija, neovisno o uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu.

Ukupne neto naknade po području poslovanja na nivou banke iznose 3.660.881,67 KM.

Zbir svih naknada po kategorijama zaposlenika, naknadama podijeljenim na nadzorni odbor, upravu i ostale zaposlene čije profesionalne aktivnosti imaju značajan uticaj na rizični profil banke je prikazan u tabelama koje slijede. Iznosi su iskazani u konvertibilnim markama te predstavljaju ukupan iznos fiksnih i varijabilnih naknada za 2022. godinu (1.1-31.12.2022).

Podaci o naknadama prema značajnim područjima poslovanja predstavljeni su kako slijedi:

Područje poslovanja	Neto naknade
Nadzorni odbor	82.111,67
Uprava Banke	233.663,14
Neovisne kontrolne funkcije	222.721,52
Naknade zaposlenika za ostala područja poslovanja	3.122.385,34
Total	3.660.881,67

Zbir svih naknada po kategorijama zaposlenika predstavljeni su kako slijedi:

Kategorija zaposlenika	Neto naknade
Ukupno zaposleni sa VSS(uključujući dr i mr)	2.846.777,47
Ukupno zaposleni sa VŠS	99.140,11
Ukupno zaposleni sa SSS	620.688,06
Ostalo ukupno zaposleni	12.164,36
Total	3.578.770,00

Zbir naknada podjeljenih na Nadzorni odbor, Upravu Banke i ostale identifikovane zaposlenike predstavljeni su kako slijedi:

Kategorija zaposlenika	Neto naknade
Nadzorni odbor Banke	82.111,76
Uprava Banke	233.663,14
Ostali identifikovani zaposlenici	264.091,10
Total	579.866,00

Varijabilne naknade zavise o ocjeni radnog učinka i kompetencija radnika i poslovne jedinice, odnosno organizacijskog dijela, uzimajući u obzir ocjenu ukupnog učinka Banke. Učinak Banke, organizacijskog dijela i individualni učinak mjeri se kvantitativnim i kvalitativnim ciljevima, uključujući i praćenje održivosti rezultata Banke u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.

Varijabilne naknade smatraju se održivima ako u razdoblju od utvrđivanja tih naknada do njihove konačne isplate ne dođe do narušenog finansijskog stanja, odnosno do ostvarivanja gubitaka Banke. Varijabilne naknade smatraju se opravdanim, ako su zasnovane na uspješnosti Banke, organizacionog dijela ili relevantnog radnika.

Banka zadržava pravo da preko svojih organa upravljanja ograniči isplatu varijabilnog dijela naknade u cijelosti ili djelomično, bez obzira na ostvarivanje ciljeva, ukoliko je finansijska situacija pogoršana Banke, odnosno smanjen iznos dobiti, ili je negativan u trenutku kada se to pravo stiče.

Union banka d.d. Sarajevo nema zaposlenike čije naknade iznose sto hiljada BAM-ova ili više po finansijskoj godini.

Sve naknade radnika Banke koji nisu obuhvaćene Politikom naknada, Banka će po potrebi definisati na osnovu procjene profila rizičnosti Banke te utvrđenog stepena odgovornosti i važnosti funkcije i ostvarenih definisanih ciljeva, a u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima.

Analiza rizika za potrebe utvrđivanja identifikovanih zaposlenika, na osnovu utvrđenih vlastitih kvalitativnih i kvantitativnih kriterija u skladu sa Metodologijom procjene i selekcije identifikovanih radnika, vrši se jednom godišnje od strane Sektora za upravljanje i kontrolu rizika/Odjel za kontrolu rizika, uz podršku Odjela za upravljanje ljudskim resursima i Odjela za usklađenost poslovanja prije i redovnog revidiranja Politike naknada, a u slučaju potrebe, i češće.

IV Informacije o obuhvatu primjene regulatornih na pojedinačnoj ili na konsolidovanoj osnovi

Banka ne posluje u sastavu grupe pravnih lica koja provodi konsolidaciju, bilo kao matično društvo bilo kao društvo kćer. Vezano na naprijed navedeno, informacije u ovom Izvještaju odnose se isključivo na Banku bez primjene konsolidacije.

V Podaci i informacije koje se odnose na strategiju, ciljeve i politike za upravljanje rizicima bank *Kratak opis strategije i politika, za svaki pojedinačni rizik*

Opis strategije i politika

Za upravljanje rizicima odgovorne su organizacione jedinice Sektor za upravljanje i kontrolu rizika i Sektor za kreditne i operativne rizike.

Sektor za upravljanje i kontrolu rizika je između ostalog zadužen za:

- analizu rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju,
- kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena,
- provođenje testiranja otpornosti na stres za sve značajne rizike,
- praćenje i implementacija propisa i standarda primjenjivih u okviru segmenta upravljanja rizicima.

Organizacionom strukturom omogućeno je da kontrolna funkcija upravljanja rizicima (Sektor za upravljanje i kontrolu rizika) ima direktno izvještavanje prema Nadzornom odboru i Upravi Banke, a definisano je da je Član uprave za rizike odgovoran za rad ove funkcije.

Sektor za kreditne i operativne rizike je odgovoran za uspostavljanje procesa upravljanja kreditnim i operativnim rizikom na svim nivoima organizacije banke.

Banka je organizaciju i sistem upravljanja rizicima, prilagodila svom modelu poslovanja.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima, pojedinačne politike, metodologije i programi za upravljanje rizicima pregledavaju se minimalno godišnje. Prilozi Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima su matrica rizika i izjava o sklonosti za preuzimanje rizika. Kroz iste se je definisana procjena i praćenje profila rizika Banke, identifikacija značajnih rizika za Banku, određivanje sistema praćenja, kontrola i izvještavanje o rizicima.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima pruža stratešku orijentaciju upravljanja rizicima za sve vrste rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju te koje je Banka ocijenila kao materijalno značajne rizike.

U skladu sa utvrđenim značajnijim grupama rizika Banka propisuje odgovarajuće politike upravljanja rizicima.

Strategijom su definisani:

- (a) ciljevi i osnovni principi preuzimanja i upravljanja rizicima Banke,
- (b) pristup upravljanju rizicima i tolerancija Banke prema riziku (engl. risk appetite and capacity), u skladu sa strateškim poslovnim ciljevima Banke,
- (c) pregled svih rizika kojima je banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju,
- (d) osnovni principi internog procesa procjene adekvatnosti kapitala Banke (u daljem tekstu: ICAAP, engl. internal capital adequacy assessment process) i principi internog procesa procjene adekvatnosti likvidnosti (u daljem tekstu: ILAAP).

Operacionalizacija Strategije u okviru redovnog poslovanja Banke se provodi posredstvom odgovarajućih internih akata kojima se pokriva segment upravljanja rizicima. Politikama za upravljanje rizicima se minimalno uređuje:

- način organizovanja upravljanja rizicima, sa jasnim odgovornostima zaposlenika za upravljanje rizicima u Banci,
- način procjene profila rizika Banke i metodologija za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je Banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena,
- metodologija testiranja otpornosti na stres, uključujući mjere i postupke u slučajevima nepovoljnih rezultata stres testova,
- mjere za ublažavanje pojedinačnih rizika, koje uključuju mjere prihvatanja, reduciranja, diverzifikacije, transfera i izbjegavanja rizika koje je banka identifikovala i izmjerila ili procijenila, te pravila za primjenu tih mjera,
- način praćenja i kontrole pojedinačnih rizika, uključujući uspostavljanje odgovarajućih limita,
- postupci i mjere u slučajevima da dođe do odstupanja u primjeni Strategije, politika, procedura i postupaka predviđenih internim aktima Banke, kao i u slučajevima vanrednih i kriznih situacija.

Banka je uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava da se upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena po osnovu svih poslovnih aktivnosti, a koji je srazmjeran prirodi, obimu i složenosti poslovanja Banke. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima obezbjeđuje da profil rizika bude u skladu sa utvrđenom sklonosti ka preuzimanju rizika, odnosno rizičnom profilu Banke i Poslovnom politikom i strategijom Banke.

Profitabilnost se ne postavlja kao primarni cilj u poslovanju. Banka zadovoljava trenutne i očekivane zahtjeve u vezi sa kapitalom, za period primjene Poslovne strategije. Trenutna i očekivana usklađenost ne isključuje potrebu daljnjeg jačanja upravljanja rizicima i kapitalom.

Pokazatelji rizika definisani su Izjavom o sklonosti Banke ka preuzimanju rizika prate se kvartalno i mjesečno, te se o vrijednostima istih izvještava Uprava i Nadzorni odbor Banke.

Politike, procedure i programi

1. Kreditna politika - utvrđuje temeljne principe odobravanja, korištenja, povrata i kontrole kreditnih plasmana u Banci, definiše interne limite vezane za ročnost, izloženost i disperziju kreditnog portfolija. Ovim dokumentom su definisani i limiti vezani za koncentracijski rizik.
2. Program o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka – utvrđuje principe upravljanja kreditnim rizikom,
3. Metodologija za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive – definiše način mjerenja i proces izračuna umanjenja vrijednosti,
4. Politika upravljanja velikim izloženostima – definiše pojam povezanih lica, upravljanje velikim izloženostima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ograničenja izloženosti,

5. Politika za poslovanje sa licima u posebnom odnosu sa Bankom i dodjelu kredita uposlenicima Banke – određuje minimalne standarde za poslovanje Banke sa licima u posebnom odnosu sa Bankom kao i uslove dodjele kreditima uposlenicima Banke,
6. Politika kolateralna - definiše opće principe upravljanja kolateralima u Banci,
7. Program za upravljanje deviznim rizikom sa politikama i procedurama - u svrhu valutne usklađenosti aktive i pasive utvrđuju se ciljevi i principi, ograničenja izlaganja deviznom riziku i ovlaštenja,
8. Strategija upravljanja rizikom likvidnosti Banke - definiše pristup likvidnosti koji osigurava Banci da se očuva finansijska snaga Banke i njena sposobnost da u svakom trenutku obezbijedi adekvatan stepen likvidnosti čak i u situacijama koje mogu nastati iznenada i neočekivano,
9. Politike i procedure upravljanja rizikom likvidnosti - utvrđuju minimalne kvalitativne zahtjeve koje je Banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja rizikom likvidnosti, kao i minimalni kvantitativni zahtjevi u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti, osiguranja stabilnih izvora finansiranja i korištenja dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti,
10. Metodologija određivanja stabilnosti izvora finansiranja – definiše utvrđivanje stabilnih izvora depozita u skladu sa principima tehničke analize, odnosno bazirano na historijskom kretanju stanja depozita po odgovarajućim kriterijima.
11. Politika za upravljanje kamatnim rizikom bankarskoj knjizi - uspostavlja principe i standarde upravljanja kamatnim rizikom u Banci,
12. Metodologija mjerenja kamatnog rizika - definiše sistem mjerenja kamatnog rizika, aktivnosti procesa izračuna kamatnog rizika i provođenje testiranja otpornosti na stres za kamatni rizik u bankarskoj knjizi.
13. Procedura za implementaciju novih i izmjene postojećih proizvoda – odnosi se na rizike koji proizlaze iz novih proizvoda, usluga ili sistema. Dokumentom se utvrđuju kriteriji i postupci koji se odnose na nove proizvode, usluge ili sisteme,
14. Politika interne procjene adekvatnosti kapitala i adekvatnosti likvidnosti Banke - dokumentom su definisani principi i standardi upravljanja procesom interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i procesom interne procjene adekvatnosti likvidnosti Banke (ILAAP),
15. Metodologija interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti Banke definiše postupak Banke u procesu interne procjene kapitala i likvidnosti. Navedenim internim aktom, kao i Programom testiranja otpornosti na stres tretira se upravljanje i relevantnost ostalih značajnih rizika za koje Banka nije sačinila odvojen interni akt.
16. Program testiranja otpornosti na stres - definiše metodologiju i provođenje testiranja otpornosti na stres za značajne rizike za Banku.

Kroz Izvještaj o provođenju testiranja otpornosti na stres navode se potencijalne mjere za ograničavanje i ublažavanje rizika na način koji će negativne utjecaje na poslovanje i bonitet banke svesti na najmanju moguću mjeru.
17. Program za upravljanje operativnim rizikom – definiše osnovne elemente i aktivnosti u vezi sa upravljanjem operativnim rizikom u Banci kojima je ona izložena, a dosljedna praksa Banke treba da bude utvrđivanje, analiza i procjena ovih rizika svojstvenih svim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima,
18. Program za upravljanje rizicima eksternalizacije – definiše način preuzimanja, praćenja, kontrole i upravljanja rizicima eksternalizacije prilikom ugovornog povjeravanja obavljanja aktivnosti Banke vanjskim izvođačima,
19. Program kontrolne funkcije upravljanja rizicima Banke – definiše način rada, poslove organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije upravljanja rizicima,
20. Program praćenja usklađenosti poslovanja – definiše način rada, poslove organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja,
21. Metodologija rada kontrolne funkcije upravljanja rizicima – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika u poslovnim procesima i aktivnostima,
22. Metodologija rada kontrolne funkcije praćenja usklađenosti – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika usklađenosti u poslovnim procesima i aktivnostima,

23. Politika i program upravljanja sistemom interne kontrole – dokumentom se ključni principi i proces upravljanja sistemom interne kontrole,
24. Plan oporavka - dokument kojim se uspostavljaju mjere koje će Banka primijeniti u slučaju značajnog pogoršanja njenog finansijskog stanja, prouzrokovanog materijalizacijom pojedinačnih rizika, sa ciljem ponovnog uspostavljanja održivog poslovanja i odgovarajućeg finansijskog položaja Banke.

Nižim internim aktima, u pravilu uputstvima, definiše se praćenje, analiziranje i kontrola rizika, kao i odgovarajuće linije za blagovremeno i kontinuirano izvještavanje organa banke o rizicima.

Dokumentima u nastavku su definisani zadaci i odgovornosti odbora i komisija Uprave banke:

1. Pravilnik o radu kreditnih odbora,
2. Poslovnik odbora za upravljanje aktivom i pasivom,
3. Poslovnik komisije za upravljanje kreditnim rizikom, i
4. Poslovnik komisije za upravljanje operativnim rizikom.

Klasifikacija rizika

Interna klasifikacija rizika koju Banka primjenjuje u svom poslovanju odgovara veličini, prirodi, obimu i složenosti aktivnosti Banke.

Značajnim rizicima se smatraju rizici koji se uključuju u izračun adekvatnosti kapitala, dok se značajnost ostalih rizika utvrđuje analizom kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja.

Utvrđivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena, kao i utvrđivanje materijalne značajnosti rizika, zasniva se na sveobuhvatnoj procjeni postojećih i potencijalnih izvora rizika (proizvodi, aktivnosti, procesi i sistemi), finansijskog stanja banke i procjeni eksternog okruženja u kojem banka obavlja svoju aktivnost.

Analiza rizika se radi na osnovu matrice rizika. Za potrebe upravljanja rizicima Banka primjenjuje definicije rizika propisane Zakonom, Odlukom o sistemu internog upravljanja u banci, Odlukom o internom procesu adekvatnosti kapitala i internom procesu procjene adekvatnosti likvidnosti u banci i Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima. U postupku ocjenjivanja internih kapitalnih zahtjeva koristi se Matrica rizika – prilog Strategije.

Indikatori rizika se koriste za specificiranje strukture rizika i predstavljaju osnovu u određivanju značajnosti pojedine vrste rizika. U matrici rizika za sve identifikovane rizike dodijeljeni su odgovarajući kvantitativni i/ili kvalitativni indikatori. Ocjena značajnosti uzima u obzir efekte na strani finansijskog rezultata, odnosno poslovanja Banke, a s druge strane posmatra se frekvencija realizacije određene vrste rizika.

Kao pojedinačno značajni rizici identifikovani su: kreditni rizik, koncentracijski rizik, rezidualni rizik, rizik likvidnosti, rizik finansiranja likvidnosti, rizik unutardnevne likvidnosti, rizik koncentracije izvora finansiranja, rizik tržišne likvidnosti, operativni rizici (rizik eksternih internih prevara, odnosi sa radnicima i sigurnost na radnom mjestu, rizik štete na materijalnoj imovini rizik izvršenja, isporuke i upravljanja procesima, cyber rizik, IT rizik, rizik od pranja novca, rizik modela i rizik kadrova), valutni rizik, kamatni rizik u bankarskoj knjizi i rizik prekomjerne finansijske poluge.

U ostale značajne rizike klasifikovani su slijedeći rizici: tržišni rizik, rizik osnove, rizik opcije, rizik krive prinosa, rizik ročne neusklađenosti ponovnog utvrđivanja kamatnih stopa, rizik druge ugovorne strane, okolišni, socijalni i upravljački/ ESG rizici, reputacijski rizik, rizik eksternalizacije, pravni rizik, rizik usklađenosti poslovanja i rizik nesavjesnog postupanja, poslovni rizik, rizik profitabilnosti, rizik kapitala, strateški rizik, rizik zemlje.

Pojedinačno značajni rizici

Kreditni, koncentracijski i rezidualni rizik

Kreditni rizik je mogućnost gubitka zbog neispunjavanja dužnikove novčane obveze prema Banci. Rizik koncentracije je rizik koji proizlazi iz svake pojedinačne izloženosti prema jednom licu/grupi povezanih

lica koje povezuju zajednički faktori rizika, kao što su isti privredni sektor, geografsko područje, istovrsni proizvodi, odnosno primjena tehnika smanjenja kreditnog rizika.

Ciljevi i osnovna načela preuzimanja i upravljanja kreditnim rizikom te sklonost Banke za preuzimanje kreditnog rizika zasnovani su na Strategiji preuzimanja i upravljanja rizicima i Kreditnoj politici.

Banka teži porastu kreditne aktive, kao osnovnog izvora prihoda, istovremeno težeći ka diverzifikaciji portfolija, širenjem baze klijenata, kao i kroz povećanje učešća segmenta fizičkih lica. Banka je definisala pouzdan proces odobravanja kredita kroz analizu klijenata, te korištenjem optimizirano konzervativne kreditne politike i zahtjevima za povećanim kreditnim bonitetom i nivoom obezbjeđenja plasmana minimizira nastanak kreditnih rizika.

Izlaganje kreditnom riziku kroz investiranje u vrijednosne papire se planira u skladu sa likvidnošću i strukturom izvora finansiranja.

Mjerenje odnosno procjenjivanje izloženosti kreditnom riziku obuhvaća nekoliko segmenta:

- procjena kreditnog rizika plasmana (prije odobrenja),
- redovni godišnji finansijski monitoring,
- naknadni monitoring (uslovljeni, inicirani ili djelimični),
- procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana,
- izračun regulatornog i internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik.

Procjena kreditnog rizika i provođenje finansijskog monitoringa se obavlja od strane Sektora za kreditne i operativne rizike (Odjel za upravljanje kreditnim rizikom i Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja) i Sektora za poslovanje sa klijentima.

U kreditnom procesu, osim ova dva navedena organizaciona dijela, učestvuju Sektor za informaciono-komunikacione tehnologije i Sektor za pravne poslove i HR.

S ciljem ovladavanja kreditnim rizikom utvrđeni su prihvatljivi instrumenti osiguranja potraživanja te uspostavljeni odgovarajući limiti:

- disperzija rizika prema segmentima poslovanja,
- disperzija rizika prema najznačajnijim pojedinačnim izloženostima,
- limiti izloženosti prema kolateralnoj pokrivenosti,
- disperzija rizika prema granama industrije,
- disperzija rizika prema regijama.

Definisani limiti se redovno prate na sjednicama Komisije za upravljanje kreditnim rizikom. Komisija predlaže mjere upravljanja portfoliom i limitima i mjere u slučaju odstupanja.

Mjere mogu uključivati:

- Privremeno obustavljanje dodatnih izlaganja ukoliko ista dovode do prekoračenja limita,
- Iniciranje promotivnih i drugih aktivnosti u oblastima/regijama gdje je izloženost znatno ispod limita,
- Mjere smanjenja izloženosti prema pojedinačnim klijentima koje utiču na koncentracije i limite,
- Izmjene limita i prilagođavanje stvarnim potrebama poslovanja Banke, a na osnovu procjene rizika.

Procjena ispravki vrijednosti plasmana se vrši od strane kontrolne funkcije upravljanja rizicima Sektora za upravljanje i kontrolu rizika/Odjel za kontrolu rizika u skladu sa Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.

Klasifikacija finansijskih instrumenata, procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana u skladu sa MSFI 9 Banka vrši prema Metodologiji za klasifikaciju i mjerenje i Metodologiji za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive.

Da bi se utvrdila kategorija finansijske imovine, MSFI 9 zahtijeva da se sva finansijska sredstva, osim kapitalnih instrumenata i derivata, procjenjuju na osnovu kombinacije poslovnog modela entiteta za upravljanje imovinom i karakteristika ugovorenih novčanih tokova instrumenata.

Finansijska imovina se klasifikuje u slijedeće kategorije:

- Dužnički instrumenti po amortizovanom trošku,
- Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI), i

- Finansijska imovina kroz račun dobiti i gubitka (FVPL).

MSFI 9 zahtijeva od Banke da obračunava očekivane kreditne gubitke (ECL) za sve kredite i ostale finansijske instrumente koja se ne drže po FVPL, kao i za ugovore o finansijskim garancijama.

Rezervisanje je zasnovano na ECL-u povezanim sa vjerovatnoćom neizvršenja obaveza u narednih dvanaest mjeseci osim ako nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika nakon nastanka. Ukoliko finansijsko sredstvo zadovoljava definiciju kupljene ili stvorene finansijske imovine umanjene za kreditne gubitke (POCI), rezervisanje se zasniva na promjeni ECL-a tokom životnog vijeka tog sredstva. Sa datumom Izvještaja Banka nema finansijske imovine koja zadovoljava definiciju POCI.

U skladu sa metodologijom proces mjerenja umanjenja vrijednosti (ECL) podrazumijeva slijedeće korake:

1. segmentacija portfolija u homogene skupine,
2. podjela portfolija na nivoe kreditnog rizika (nivoi kreditnog rizika 1, 2 i 3),
3. određivanje načina procjene umanjenja vrijednosti (grupna ili individualna).

Za portfolio stanovništva izvršena je podjela u homogene grupe kako slijedi:

- stambeni krediti
- potrošački i krediti za ostale namjene,
- kreditne i shopping kartice, i
- prekoračenja po tekućim računima.

Portfolio kreditnih izloženosti pravnih lica segmentiran je na slijedeće homogene skupine:

- izloženosti prema velikim preduzećima;
- izloženosti prema malim i srednjim preduzećima (SME);
- garancije i akreditivi; i
- obavezujući okviri.

Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjenje vrijednosti prema Metodologiji raspoređuju se u nivo 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti imovina se raspoređuje u nivo 2. Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti (status neizmirenja obaveza) raspoređena je u nivo 3.

Način procjene podrazumijeva grupnu ili individualnu procjenu umanjenja vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u fazu 3 (status default).

Pojedinačno značajna izloženost je izloženost koja prelazi sljedeće pragove značajnosti:

- izloženosti fizičkim licima: 100.000,00 KM,
- izloženosti pravnim licima: 0,00 KM,
- izloženosti prema centralnim, regionalnim vladama i institucijama: 0,00 KM.

Banka status neizmirenja obaveza utvrđuje na nivou klijenta, tj. dužnika za sve izloženosti. Tokom pojedinačne procjene umanjenja vrijednosti svaki ugovor klasifikovan kao pojedinačno značajan se analizira kako bi se odredilo postojanje objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti.

Banka kao dokaz smanjenja kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja (prelaz iz nivoa 1 u nivo 2) koristi slijedeće pokazatelje:

- kašnjenje po materijalnom brojaču veće od 30 dana na dan obračuna,
- restrukturiranje izloženosti koje je u vezi sa povećanjem kreditnog rizika,
- klijent je na listi posmatranja zbog određenih kvalitativnih faktora (watch lista),
- račun dužnika je blokiran, kontinuirano u periodu dužem od 30 dana.

Dokazi smanjenja kvaliteta mogu se opovrgnuti isključivo ukoliko postoje razumne i dostupne informacije koje ukazuju da ne postoji značajno povećanje kreditnog kvaliteta.

Umanjenje vrijednosti ECL se obračunava primjenom risk parametara PD, LGD, FLI, CCF na izloženost (EAD – exposure at default).

Pojedinačna osnova za nivo 3 podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti. Inputi za klasifikaciju i procjenu ispravki vrijednosti se obezbjeđuju od strane Sektora za upravljanje rizicima i Sektora za poslovanje sa klijentima, na osnovu kojih se provode ispravke vrijednosti i rezervisanja na plasmane.

Kontrolna funkcija upravljanja rizicima je zadužena za:

- kontrola, praćenje i izvještavanje o limitima kreditnih izlaganja;
- validacija risk parametra koji se koriste u izračunu ispravki vrijednosti;
- validacija ostalih elemenata interne metodologije za mjerenje umanjenja vrijednosti finansijske aktive;
- izračun internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik;
- kontrola vrijednosti rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- izrada stres testova za kreditni rizik.

Komisija za upravljanje kreditnim rizikom je dužan da prati izloženost Banke rizicima koji proizlaze iz strukture portfolija, kao i da predlaže mjere za upravljanje kreditnim rizikom. U ovom smislu, Komisija daje ključnu podršku Upravi Banke kod upravljanja rizicima u nadležnosti ove Komisije.

Rizici likvidnosti i izvora finansiranja

Upravljanje rizikom likvidnosti uz upravljanje kreditnim rizikom jedan je od najvažnijih segmenata poslovanja Banke.

Interni akti kojima je definisano upravljanje ovim rizikom su Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima, Strategija rizika likvidnosti, te ostali niži interni akti koji propisuju upravljanje likvidnošću i upravljanje i kontrolu rizika. Glavno tijelo na kojem se razmatraju sva bitna pitanja iz segmenta likvidnosti je ALCO Odbor.

Banka prati da li raspoložive rezerve likvidnosti osiguravaju adekvatno pokriće rizika kratkoročne likvidnosti u normalnim uslovima i uslovima stresa, kao i da li je banka osigurala adekvatne dugoročne izvore finansiranja za obavljanje svojih poslovnih aktivnosti u srednjem i dugom roku na održiv način.

Izvršena je podjela na slijedeće podkategorije:

- Rizik likvidnosti,
- Rizik tržišne likvidnosti,
- Rizik unutarnevne likvidnosti,
- Rizik finansiranja likvidnosti,
- Rizik koncentracije izvora finansiranja

Banka redovno priprema i analizira uzroke izloženosti riziku kroz sačinjavanje redovnih izvještaja o izloženosti Banke riziku likvidnosti uz kvantificiranje ciljanih nivoa, testiranje otpornosti na stres i analizu internih pokazatelja likvidnosti. Pored navedenog Banka će poduzimati mjere ka diverzifikaciji izvora finansiranja, obezbjeđenju dugoročnih izvora finansiranja, te namjenskih kreditnih linija smanjujući izloženost riziku likvidnosti.

U upravljanju rizikom likvidnosti uspostavljen je interni limit za koeficijent pokrića likvidnosti i koeficijent neto stabilnog izvora finansiranja, kao indikator koji se smatra granicom nastanka krizne situacije sa stanovišta likvidnosti i stabilnosti izvora finansiranja i znak da se poduzimaju odgovarajuće aktivnosti.

Također, ostaje važan aspekt praćenje i analize pozicije likvidnosti ročna usklađenost dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza od 30 dana.

Uvažavajući značajnost ovog rizika, Banka je za rizik likvidnost sačinila odvojen dokument Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti.

Planom oporavka definišu se pokazatelji područja likvidnosti koje Banka smatra ključnim:

- ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana,
- koeficijent pokrića likvidnosti (LCR),
- koeficijent neto stabilnog izvora finansiranja (NSFR),
- omjer sredstava iznad obavezne rezerve i obavezne rezerve.

U skladu sa rezultatima testiranja plana likvidnosti za nepredviđene slučajeve Banka Planom za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti definiše i slijedeće pokazatelje:

- likvidna sredstva/ukupna aktiva,
- likvidna sredstva/kratkoročne finansijske obaveze,
- krediti/depoziti i uzeti krediti.

Banka prati i slijedeća dva pokazatelja:

- koncentracija u izvorima sredstava (isključujući lica koja imaju kontrolno učešće u Banci),
- dnevni minimalni buffer likvidnosti (visokolikvidna imovina/%najvećeg dnevnog odliva izvora 12m uvećan za buffer 1% bilansne sume). Najveći dnevni odliv se izračunava godišnje na osnovu perioda posmatranja zadnjih 12 mjeseci.

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Kamatni rizik je rizik od mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige uslijed promjene kamatnih stopa.

Interni akti kojima je definisano upravljanje ovim rizikom su Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima, Politika upravljanja kamatnim rizikom i Metodologija mjerenja kamatnog rizika.

Banka ima proaktivno upravljanje kamatnim rizikom, obzirom da se mjesečno vrši projekcije kretanja indikatora kamatnog rizika, kao i prilikom svih planiranih značajnih ulaganja u portfolio dužničkih vrijednosnih papira, te akcija kredita sa dužim ročnostima.

Uspostavljena je godišnja izrada Izvještaja o testiranju/validaciji Metodologije za mjerenje kamatnog rizika.

Izvještaj o analizi utjecaja ponašanja depozitnih klijenata bez ugovorenog roka dospijeća za potrebe izračunavanja kamatnog rizika se također provodi godišnje, gdje se procjenjuju stabilni depoziti za koje se može potvrditi da ostaju nepovučeni iz Banke.

Redovno se vrši izračun rizika krive prinosa i te rizika osnove. Rizik opcije se procjenjuje kroz rezultate godišnje validacije metodologije.

Efekat na neto kamatnu maržu pokazuje efekat promjene kamatnih stopa na nivo očekivanih kamatnih prihoda.

Uvažavajući redovnost provođenja analiza i stres testova, te uspostavljene kontrole u procesu, smatra se dovoljnim da najnepovoljniji izračun predstavlja ukupni kapitalni zahtjev za podkategorije skupine kamatnog rizika.

Razvoj i implementacija metodologije i alata kontrole kamatnog rizika, te usklađivanje sa zahtjevima regulatora se vrši od strane Odjela za kontrolu rizika.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja kamatnim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, istorijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,
- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere na osnovu izvještaja Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na poziciju kamatnog rizika analizira uzroke i posljedice.

Operativni rizik

Operativni rizik: Kod izlaganja operativnom riziku cilj Banke je da se zadržava umjeren nivo izlaganja. Za sve transakcije, odnosno scenarije koji mogu rezultirati gubitkom iznad procijenjenog nivoa značajnosti u odnosu na regulatorni kapital uspostavljaju se posebne mjere upravljanja, dodatne kontrole i zahtjevi u dizajniranju internih kontrola. U dosadašnjem periodu Banka nije imala značajnih gubitaka operativnog rizika.

Banka ima uspostavljeno redovno praćenje izvještavanja o izloženostima operativnom riziku, te se kontinuirano vrši edukacija svih relevantnih i organizacionih nivoa i segmenata upravljanja Bankom.

Sistem odgovornosti i organizacije uspostavljen je na način koji omogućava da se efikasno odgovori na uočene potencijalne uzroke i izvore događaja, da se Banka obezbjedi od potencijalnih katastrofalnih rizika kroz sistem osiguranja, te da se unaprijede poslovne prakse kojim se smanjuje frekventnost događaja koji se javljaju u svakodnevnom poslovanju.

Kao podkategorije operativnog rizika određeni su slijedeći rizici:

- operativni rizici prema vrstama događaja, prema kojima Banka evidentira događaje u bazi događaja:
  - o rizik eksternih internih prevara,
  - o odnosi sa radnicima i sigurnost na radnom mjestu,
  - o rizik štete na materijalnoj imovini,
  - o rizik izvršenja, isporuke i upravljanja procesima
- cyber rizik, IT rizik,
- rizik od pranja novca,
- rizik modela,
- rizik kadrova,
- rizik eksternalizacije, i
- pravni rizik, rizik usklađenosti poslovanja i rizik nesavjesnog postupanja.

U oblasti cyber rizika uspostavljene su mjere zaštite informacionog sistema od napada putem internetske mreže ili drugih eksternih mreža.

Redovno se analiziraju i zabilježeni događaji iz područja pokrenutih sudskih sporova protiv Banke kao mjera kontrole pravnog rizika.

Adekvatnim upravljanjem operativnim rizikom Banka mitigira i rizik eksternalizacije koji proizilazi iz ugovornog povjeravanja obavljanja aktivnosti pružaocima usluga.

Pravni rizik, rizik usklađenosti poslovanja i rizik nesavjesnog postupanja – kod procjene ovih rizika uzima se u obzir veličina Banke i porast obima zakonske i podzakonske regulative i regulatornih zahtjeva.

Valutni rizik

Rizik koji proizilazi iz promjene kursa valute, podkategorija je tržišnog rizika. Banka ostalim rizicima koji su podkategorija tržišnog rizika nije izložena.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima i Program za upravljanje deviznim rizikom sa politikama i procedurama čine okvir za upravljanje ovim rizikom.

Odjel za likvidnost upravljanje aktivom i pasivom je odgovoran za:

- dnevno praćenje usklađenost devizne aktive i pasive banke, odnosno visinu otvorenih individualnih deviznih pozicija i ukupne devizne pozicije banke u odnosu na priznati kapital,
- operativno upravljanje deviznim aktivnostima se također obavlja od strane ovog organizacionog dijela,
- predlaganje rješenja i novih aktivnosti na unaprijeđenju upravljanja deviznim rizikom.

Odjel za kontrolu rizika odgovoran je za:

- razvoj i implementaciju metodologije i alata kontrole deviznog rizika,
- praćenje, analizu, limitiranje, mjerenje, eskalacije deviznog rizika,
- izradu scenario analiza, „stres“ testova.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja deviznim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, istorijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,

- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na deviznu poziciju analizira uzroke i posljedice.

Rizik finansijske poluge

Nivo iskorištenosti finansijske poluge rezultat je specifičnog poslovanja Banke koje podrazumijeva visoko učešće a vista depozita, koji se na strani aktive drže u vidu novčanih sredstava.

Navedeno ne predstavlja značajniju prepreku poslovanju Banke, s obzirom da je moguće u kratkom periodu može izvršiti korekciju iznosa sredstava, ali može predstavljati ograničavajući faktor planiranom rastu kreditno-garancijskog potencijala Banke.

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima postavlja ciljani profil ovog rizika.

Ostali značajni rizici

Za ostale značajne rizike krovni interni akt Banke je Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima.

Struktura, odnosno organizacija funkcije upravljanja rizicima uključujući njenu poziciju, ulogu i status u organizacionoj strukturi banke

Upravljanje rizicima je uspostavljeno kroz rad Sektora za upravljanje i kontrolu rizika i Sektora za kreditne i operativne rizike.

Sektor za upravljanje i kontrolu rizika je, u skladu sa Odlukom o sistemu internog upravljanja, kontrolna funkcija upravljanja rizicima i organizovan je kroz rad Odjela za kontrolu rizika i Tima za sistem internih kontrola.

Odjel za kontrolu rizika je zadužen za:

- analizu rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju,
- kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena,
- provođenje testiranja otpornosti na stres,
- praćenje i implementacija zakonskih, podzakonskih akata i standarda primjenjivih u okviru segmenta upravljanja rizicima,
- učestvovanje u izradi i preispitivanju strategija i politika za upravljanje rizicima,
- davanje prijedloga i preporuka za efikasno upravljanje rizicima, te savjetovanje Uprave Banke i drugih odgovornih lica o načinu primjene relevantnih zakona, standarda i pravila, uključujući i informacije o aktuelnostima iz tih područja,
- analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti kapitala i adekvatnosti likvidnosti Banke, te provjera strategija i postupaka za internu procjenu,
- procjena efekata koje će na poslovanje Banke imati izmjena relevantnih propisa.

Tim za sistem internih kontrola obavlja slijedeće poslove:

- kontrola sistema interne kontrole,
- podrška implementaciji sistema interne kontrole u procesima,
- podrška kod popisa „ključnih“ procesa, sistema i kontrola,
- iniciranje procesa samoprocjene, zahtijeva implementaciju sistema internih kontrola i usklađenost sa relevantnim internim aktima,
- konsultantska podrška organizacijskim dijelovima banke u implementaciji sistema interne kontrole,
- pružanje podrške u vezi sa kvalitetom kontrola za nove procese, sisteme ili proizvode u saradnji sa vlasnicima procesa / nosiocima proizvoda.

Sektor za kreditne i operativne rizike čine Odjel za upravljanje kreditnim rizikom, Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja i Tim za upravljanje operativnim rizikom.

Odjel za upravljanje kreditnim rizikom obavlja poslove:

- razvoj i upravljanje procesom procjene kreditnog rizika (razvoj procesa, alata i modela za procjenu i praćenje izloženosti kreditnim riziku, utvrđivanje parametara za procjenu pojedinačnih plasmana i prema tržišnim segmentima)

- procjena rizika plasmana (procjena kreditnog i povezanih rizika za nove i postojeće plasmane),
- praćenje plasmana (monitoring),
- upravljanje kreditnim rizikom portfolija (davanje prijedloga nivoa kreditnog rizika za plasmane, implementacija koncepta ranog upozorenja),
- upravljanje kolateralima (uspostava i vođenje sistema za upravljanje kolateralima, nadziranje procesa unosa podataka, priprema izvještaja).

Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja

- razvoj procesa naplate i oporavka problematičnih potraživanja,
- praćenje i oporavak plasmana (razvoj procesa naplate i oporavka),
- aktivnosti prinudne naplate,
- davanje prijedloga za oporavak klijenata statusa default, te izračuna očekivanih kreditnih gubitaka za klijente individualne procjene.

Tim za upravljanje operativnim rizikom

- razvoj i primjena metoda i sistema za mjerenje, analizu, limitiranje i kontrolu operativnog rizika i usklađivanje sa zahtjevima FBA kao i usklađivanje na najboljom praksom kontrole upravljanja operativnim rizikom,
- razvoj i implementacija koncepta ključnih indikatora rizika za operativni rizik.

Obuhvatnost i karakteristike sistema izvještavanja o rizicima, kao i načina mjerenja rizika

Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima definiraju se odgovornosti unutar organizacije vezane za frekvenciju praćenja nivoa indikatora rizika, predlaganje mjera i izvještavanje. Analiza i praćenje rizika relevantnih za banku, u skladu sa Odlukom o upravljanju rizicima, čine obavezan dio sistema internog upravljanja u banci, te omogućavaju pravovremeno planiranje aktivnosti i mjera koje pružaju odgovarajuću zaštitu od posljedica materijalizacije tih rizika. Kontinuirano praćenje također omogućava da Uprava banke i Nadzorni odbor imaju pravovremenu informaciju za poduzimanje adekvatnih mjera na mitigaciji rizika

Kreditni rizik i podkategorije

Banka ima uspostavljen sistem za izvještavanje kojim se osiguravaju primjerene informacije o strukturi kreditnog portfelja (nivoi kreditnog rizika, vrste potraživanja, segmentacija, dani kašnjenja i drugi elementi potrebni za upravljanje kreditnim rizikom) uključujući identifikaciju svih koncentracija rizika.

Kontrolna funkcija upravljanja rizicima prati interne i eksterne limite postavljene za upravljanjem kreditnim rizikom. Uprava, Kreditni odbor i Nadzorni odbor redovno se izvještavaju o izloženosti Banke kreditnom riziku. Izvještaj obuhvata kvalitetu aktive i ključne pokazatelje rizika (iznos nekvalitetnih kredita, pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti, stopa nekvalitetnih kredita, portfolio prihodujućih kredita, pokrivenost prihodujućih kredita ispravkama vrijednosti, nivoi ispravki vrijednosti, kretanje portfelja) te ostale podatke značajne za upravljanje i kontrolu kreditnog rizika.

Redovno se prate pokazatelji apetita za rizik (pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti, stopa nekvalitetnih kredita, koncentracija 15 najvećih dužnika u odnosu na ukupan portfolio).

Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Banka vrši obračun regulatornog kapitala za kreditni rizik prema standardizovanom pristupu, u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitalu banaka.

Rizici likvidnosti i izvora finansiranja

Izvještaji koje priprema kontrolna funkcija upravljanja rizicima za rizike likvidnosti uključuju slijedeće:

- *Izvještaj o riziku likvidnosti* koji uključuje:
  - o simulacija ročne usklađenosti uz standardne pretpostavke,
  - o stres scenariji pozicije ročne usklađenosti prema pretpostavkama definisanim na ALCO komitetu,
  - o obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita ročne pozicije (isplata kredita koja bi dovela do pada pozicije do 30 dana ispod nivoa),

- obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita LCR i NSFR (odliv likvidne imovine procjena nivoa koji bi doveo do pada pozicije na navedene nivoe),
- efekat primjene svih odredbi člana 32. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti na poziciju LCR i NSFR– scenarij stresnih uslova,
- pregled ročne strukture ukupne imovine Banke (statički i dinamički gap).

Izvještaj se dostavlja Upravi banke i ostalim članovima ALCO odbora na mjesečnoj osnovi. Navedeni pregledi su sastavni dio kvartalnih izvještaja kontrolne funkcije, koji se prezentuju i usvajaju na sjednicama Nadzornog odbora.

- *Izvještaj o rezultatima provedenog testiranja Plana za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti*

Izvještaj se prezentuje na ALCO Odboru, te dostavlja Upravi banke na usvajanje. Izvještaj je sastavni dio godišnjeg izvještaja kontrolne funkcije za potrebe izvještavanja Nadzornog odbora.

Izvještaji koje dostavlja Sektor za sredstva i likvidnost su slijedeći:

- Izvještaj o likvidnosti – izvještaj se dostavlja ALCO odboru i Upravi banke mjesečno,
- Zapisnik ALCO odbora – izvještaj se dostavlja ALCO odboru po održavanju sjednice ALCO odbora,
- Dnevni izvještaj o koncentraciji i pokazatelj omjer krediti/depoziti.

Redovno se prate pokazatelji apetita za rizik (ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana, koeficijent pokrića likvidnosti (LCR), NSFR pokazatelj, koncentracija u izvorima sredstava (isključujući lica koja imaju kontrolno učešće u Banci), omjer sredstava iznad obavezne rezerve u odnosu na sredstva rezervi, te pokazatelji likvidna sredstva/ukupna aktiva, likvidna sredstva/kratkoročne finansijske obaveze, krediti/depoziti i uzeti krediti).

Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Kamatni rizik

U sklopu Izvještaja o poziciji likvidnosti, dostavlja se i izvještaj o kamatnom riziku, u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi. Izvještaj uključuje i izračune podkategorija kamatnog rizika, te relevantne stres testove.

Redovno se prati pokazatelj apetita za rizik (odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala).

Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Operativni rizik

Uprava (najmanje kvartalno) i Nadzorni odbor (kvartalno) redovno se izvještavaju o izloženosti Banke operativnim rizicima.

Izvještaj prema Upravi dostavlja Tim za upravljanje operativnim rizikom i obuhvata analizu gubitaka nastalih uslijed događaja operativnog rizika i ostale podatke značajne za upravljanje i kontrolu operativnog rizika.

Minimalno se na godišnjoj osnovi utvrđuje te redovno mjesečno prati pokazatelj apetita za rizik za operativni rizik (pokazatelj gubitaka OR u odnosu na regulatorni kapital Banke).

Banka vrši obračun regulatornog kapitala za operativni rizik prema jednostavnom pristupu, u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitalu banaka.

Regulatorni izvještaji se sačinjavaju u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Valutni rizik

U sklopu Izvještaja o poziciji likvidnosti, dostavljaju se pregledi o valutnom riziku.

Redovno se prati pokazatelj apetita za rizik (neto devizna pozicija). Regulatorni izvještaj se sačinjava u rokovima definisanim odlukama Agencije za bankarstvo FBiH.

Rizik finansijske poluge

Izvještavanje prema Upravi banke i ostalim relevantnim organizacionim dijelovima Banke se vrši dnevno. Kontrolna funkcija u sklopu izvještaja o radu kontrolne funkcije izvještava Nadzorni odbor o riziku. Minimalno se na godišnjoj osnovi utvrđuje, te redovno prati pokazatelj apetita za rizik finansijske poluge.

ICAAP/ILAAP i Plan oporavka

U skladu sa regulatornim propisima Nadzorni odbor, na prijedlog Uprave, razmatra i usvaja Izvještaj o primjeni ICAAP-a i ILAAP-a i Plan oporavka, koji se dostavljaju FBA u skladu sa definisanim rokovima.

Ocjena adekvatnosti uspostavljenog sistema upravljanja rizicima banke u odnosu na njen rizični profil, poslovnu politiku i strategiju

Banka kontinuirano nadograđuje postojeći sistem upravljanja rizicima, politike, programe, procedure i limite. Kontinuirano se prate vrijednosti limita i ciljeva koje je Banka ocijenila kao ključne pokazatelje.

Za period 2021-2023 ključni strateški ciljevi u upravljanju rizicima su:

- kvalitetna i efikasna stručnost za upravljanje rizicima koja će primjenom adekvatnih alata obezbijediti optimizaciju rizika i upravljanje učinkom na bazi pokazatelja rizika,
- kontinuirano unaprjeđivati organizacionu strukturu Banke u cilju povećanja efektivnosti u upravljanju rizicima,
- u procesu planiranja staviti fokus na pokazatelje pristupa upravljanja rizicima.

Okvir za provođenje Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima sadržan je u pokazateljima pristupa upravljanju rizicima i profilu rizika, upravljanju rizikom kroz upravljačke funkcije te mjerenjem, upravljanjem i izvještavanjem o rizicima od strane nezavisnih funkcija Banke.

Prilikom razmatranja bilo koje poslovne odluke, rizici su sastavni dio razmatranja i doprinose donošenju poslovne odluke. Cilj upravljanja rizicima je rano prepoznavanje materijalnih rizika u trenutnim i budućim poslovnim aktivnostima Banke kako bi se obezbijedilo efikasno upravljanje rizicima te osigurao odgovarajući ponderisani povrat.

Osnovna pravila kojih se Banka pridržava kod sveobuhvatnog upravljanja rizicima su:

- proces procjene adekvatnosti internog kapitala primjeren rizičnom profilu,
- uspostavljanje i praćenje limita rizika,
- minimiziranje uticaja rizika na rezultate poslovanja,
- uspostavljanje administrativnih i računovodstvenih kontrola,
- adekvatno upravljanje operativnim rizikom.

Interna revizija u skladu sa planom rada utvrđuje adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizicima u Banci, tehnika, alata i primijenjenih metodologija kontrola rizika.

Organizacioni dio Sektor za upravljanje i kontrolu rizika predstavlja kontrolnu funkciju upravljanja rizicima uspostavljenu od strane Nadzornog odbora. Banka redovno na kvartalnom nivou izvještava Agenciju za bankarstvo FBiH o izvršenim aktivnostima kontrolne funkcije (Izvještaj o radu kontrolne funkcije upravljanja rizicima).

U prethodnom periodu Banka je poduzela sve neophodne aktivnosti na usklađivanju procesa upravljanja rizicima sa izmjenama podzakonskog okvira, kao i smjernicama Agencije u vezi upravljanja rizicima i portfoliom:

- poduzet je niz mjera i aktivnosti na očuvanju kvalitete portfolija - kontinuiran nadzor kvalitete kreditnog portfolija, prilagođen sistem praćenja klijenata i raspoređivanja izloženosti u više nivoa kreditnog rizika uvažavajući kriterije definisane Metodologijom za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive,
- kontinuirano se održavaju sjednice Komisije za upravljanje kreditnim rizikom, Komisije za upravljanje kvalitetom portfolija i Komisije za upravljanje nekvalitetnom aktivom, kako bi se pravovremeno identifikovali klijenti koji iskazuju određene znakove povećanog kreditnog rizika ili neizmirenja obaveza,
- kontinuirano se provode mjere na održavanju likvidnosti – redovan pregled internih akata, sa posebnim naglaskom na iste koji definišu postupanja u slučajevima poremećaja pozicija likvidnosti, redovan monitoring veličina plana likvidnosti i izvora finansiranja, te pokazatelja likvidnosti,
- Banka osigurava provođenje mjera na održavanju i očuvanju kapitala,
- zadržana je ranije uspostavljena frekvencija izvještavanja svih značajnih parametara rizika definisanih Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima,
- redovno se vrši pregled internih akata, kako bi se obezbijedila usklađenost sa podzakonskim okvirom i smjericama Agencije.

Politike zaštite od rizika i politike (informacije o primijenjenim tehnikama smanjenja kreditnog rizika) smanjenja rizika, kao i načine koje banka koristi za osiguravanje i praćenje efikasnosti u smanjenju rizika

Osnovna pravila kojih se Banka pridržava kod sveobuhvatnog upravljanja rizicima su:

- proces interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti primjeren profilu rizika Banke,
- uspostavljanje i praćenje limita rizika,
- minimiziranje uticaja rizika na rezultate poslovanja,
- uspostavljanje administrativnih i računovodstvenih kontrola,
- adekvatno upravljanje operativnim rizikom.

Kreditni rizik

Upravljanje instrumentima kreditne zaštite predstavlja dio sistema upravljanja kreditnim rizikom.

U izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, Banka uključuje instrumente kreditne zaštite koji ispunjavaju uslove definisane Odlukom o izračunavanju kapitala banke.

Dodatno, Zakon o bankama definira obavezu osiguranja pokrivenosti kolateralom dijela izloženosti koji prelazi 5% priznatog kapitala banke. Banka je prije odobravanja kreditne izloženosti dužna procijeniti kvalitet i utrživost kolaterala, raspoloživost i vrijednost, te pravnu valjanost kolaterala.

Banka primjenjuje standardizirani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, pri čemu se izračun iznosa izloženosti ponderiranog rizikom može prilagoditi uzimajući u obzir instrumente kreditne zaštite, ako su ispunjeni uslovi za priznavanje materijalne i nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa Odlukom.

Sistem upravljanje kolateralima obuhvata:

- kontrolu pojedinačnih instrumenata kreditne zaštite u okviru procesa odobravanja kreditnih plasmana,
- kontinuirano vrednovanje i praćenje promjena vrijednosti instrumenata kreditne zaštite,
- analizu podataka i izvještavanje.

Pri izračunu efekata smanjenja kreditnog rizika, Banka koristi slijedeće vrste instrumenata kreditne zaštite:

- materijalnu kreditnu zaštitu,
- nematerijalnu kreditnu zaštitu.

U dijelu materijalne kreditne zaštite, Banka pri vrednovanju finansijskog kolaterala primjenjuje jednostavnu metodu finansijskog kolaterala.

Banka primjenjuje materijalnu kreditnu zaštitu u obliku:

- gotovinski polog položen kod banke kreditora ili druge instrumente koji se mogu smatrati gotovinom koje drži banka kreditor,
- vrijednosne papire Vlade FBiH.

Nematerijalnu kreditnu zaštitu predstavljaju garancije, jamstva i kontragarancije.

Sa stanovišta instrumenata osiguranja, rizik koncentracije obuhvata: identifikaciju, monitoring i kontrolu bilo koje koncentracije kolaterala u smislu davaoca kolaterala, vrsta ili industrijskih sektora na nivou portfolija.

Banka analizira, u mjeri u kojoj je to moguće, svoje izloženosti prema izdavaocima kolaterala.

Rizici likvidnosti i izvora finansiranja

Ublažavanje rizika likvidnosti podrazumijeva uspostavljen sistem redovnog praćenja pokazatelja rizika, a uvažavajući planirane prilive i odlive.

Sistem uključuje redovan izračun pokazatelja apetita za rizik likvidnosti, automatizovan izračun regulatorno propisanih pokazatelja, te provođenje stres testiranja prema scenarijima koji su prilagođeni poslovnom modelu Banke.

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Mjere ublažavanja kamatnog rizika uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog mjesečnog monitoringa usklađenosti s propisanim ograničenjem odnosa promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala.

Operativni rizik

Tehnike kojima se mitigira operativni rizik podrazumijevaju slijedeće:

- unaprjeđenje sistema internih kontrola (proces, proizvodi, IT rješenja, procjena prilikom uvođenja novih i/ili značajnih izmjena postojećih proizvoda/usluga, redovno testiranje plana kontinuiteta poslovanja kako bi se održavao pouzdan sistem upravljanja operativnim rizikom u slučaju prekida rada ključnih poslovnih procesa Banke),
- obezbjeđenje podrške Tima za upravljanje operativnim rizikom vlasnicima procesa i sistema kod implementacije kontrola operativnog rizika (sastavni dio sistema interne kontrole) i iniciranje samoprocjene rizika za procese i sisteme kojim upravljaju,
- procjena i kontrola rizika eksternalizacije (u domenu kontrole rizika) za postojeće i potencijalne aranžmane,
- podizanje svijesti uposlenika o operativnom riziku i načinima komunikacije u slučaju realizacije operativnog rizika, te redovne edukacije i testiranja uposlenika o operativnom riziku.

Valutni rizik

Mjere ublažavanja tržišnih rizika (valutnog rizika) uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog, dnevnog monitoringa usklađenosti s propisanim limitima. Kontrolna funkcija mjesečno provodi scenario analizu/strest test pozicije deviznog rizika.

Rizik finansijske poluge

Mjere ublažavanja rizika poluge uspostavljene su kroz sistem kontinuiranog, dnevnog monitoringa usklađenosti s propisanim ograničenjem stope poluge.

Sažet opis povezanosti rizičnog profila banke sa njenom poslovnom strategijom, kao i sažeti prikaz ključnih pokazatelja poslovanja banke u vezi sa upravljanjem rizicima i njihovih vrijednosti, na osnovu kojih zainteresovani učesnici na finansijskom tržištu mogu ocijeniti upravljanje rizicima banke, kao i način na koji je tolerancija prema rizicima uključena u sistem upravljanja rizicima

Usklađivanje Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima i Poslovne strategije se radi na način da se usklađivanje odvija putem redovne saradnje i rasprave u okviru sastanaka i komunikacije članova radne grupe (koja je zadužena za procjenu značajnosti rizika, ICAAP, ILAAP), koju čine minimalno predstavnici organizacionih dijelova Odjela za kontrolu rizika, Odjela za planiranje, finansijski kontroling i izvještavanje, Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom, a po potrebi i Odjela za upravljanje ljudskim resursima, Sekretar banke, uz podršku Člana uprave za rizike. Predstavnici ostalih organizacionih dijelova uključuju se u rad grupe po potrebi u zavisnosti od predmeta rasprave na pojedinim sastancima.

Za revidiranje Strategije zadužen je Sektor za upravljanje i kontrolu rizika/Odjel za kontrolu rizika. Nadzorni odbor usvaja Strategiju, na prijedlog Uprave Banke. Revidiranje Matrice rizika vrši Odjel za kontrolu rizika, u saradnji sa pojedinačnim organizacionim dijelovima koji su kroz Izjavu o sklonosti banke ka preuzimanju rizika određeni kao odgovorni za praćenje i izvještavanje po pojedinačnim rizicima, uz kontrolu od strane Odjela za kontrolu rizika. Revidiranje matrice podrazumijeva preispitivanje ranije određenih kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja na osnovu kojih se mjeri pojedinačna značajnost rizika.

Nivoi sistema praćenja rizika se usaglašavaju kroz rad Radne grupe, te se u slučajevima izmjene istih revidiraju i svi povezani interni akti.

Nivoi rizika se redovno razmatraju i na odborima/komisijama Uprave Banke i po potrebi predlažu mjere potrebne za mitigiranje rizika, ovisno od ostvarenih nivoa rizika kao i eventualne izmjene istih.

U nastavku je predstavljen pregled ključnih pokazatelja rizika Banke na 31.12.2022. godine.

Pokazatelj rizika		Na dan 31.12.2022
Kapital	stopa adekvatnosti regulatornog kapitala	33,61%
	stopa redovnog osnovnog kapitala	29,81%
	stopa finansijske poluge	10,96%
Rizik likvidnosti	koeficijent pokrića likvidnosti (LCR)	180,41%
	koeficijent neto stabilnog izvora finansiranja (NSFR)	183,59%
	kredit / depoziti i uzeti krediti	46,70%
Kreditni rizik	učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima	1,44%
	pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti	74,40%
	teksaški koeficijent	4,97%

Opis načina na koji se obezbjeđuje izvještavanje nadzornog odbora i uprave banke o rizicima, posebno učestalost, područje, te način uključivanja nadzornog odbora i uprave banke u određivanje sadržaja izvještavanja

Banka je uspostavila sistem redovnog praćenja i izvještavanja o izloženosti rizicima na način da na svim nivoima u Banci omogući pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i neophodne za održavanje usklađenosti Banke sa regulatorno postavljenim ograničenjima.

Izvještavanje podrazumijeva i sveobuhvatno izvještavanje o izloženosti rizicima, ali i izvještavanje o pojedinim specifičnim rizicima.

Uprava, Kreditni odbor, Nadzorni odbor, Odbor za reviziju redovno se izvještavaju o rizicima u Banci. Upravi banke se dostavljaju i dodatni izvještaji o rizicima u skladu sa zaključcima sa sjednica Uprave banke, kao i izvještaji koje kontrolna funkcija procijeni kao relevantne.

Opći okvir sistema internih kontrola i način organizacije kontrolnih funkcija, uključujući i rukovodioce istih/Opšti okvir sistema internih kontrola i način organizacije kontrolnih funkcija uključujući i rukovodioce istih

Upravljanje rizicima je organizovano usklađenjem sa principom tri linije odbrane koji treba da obezbijedi jednostavan i efektivan način za poboljšanje komunikacije po pitanjima rizika i kontrole a što pojašnjava ključne uloge i zadatke svakog uposlenika i organizacionog dijela Banke.

Prvu liniju odbrane predstavlja operativno rukovodstvo koje i direktno upravlja rizikom. Ono je odgovorno za procjenu, kontrolu i preuzimanje rizika te poduzimanje korektivnih mjera za otklanjanje nedostataka u funkcionisanju procesa i kontrole.

Operativno rukovodstvo je odgovorno za uspostavljanje efikasnog sistema internih kontrola u svojoj nadležnosti i funkcionisanje uspostavljenih postupaka kontrole na dnevnoj osnovi. Operativno rukovodstvo prati odluke o preuzimanju rizika, poštuje interne limite, procedure i pravilnike Banke, prati rizik klijenata, rizik transakcija, rizik proizvoda, implementira efikasan sistem kontrole procesa, vrši identifikaciju rizika te učestvuje u procjeni materijalnosti.

Opšti zadaci svakog organizacionog dijela Banke uključuju:

- praćenje i implementaciju zakonskih, podzakonskih akata i standarda relevantnih za rad organizacionog dijela i procese u nadležnosti organizacionog dijela,
- unaprjeđenje internih akata koji su u nadležnosti organizacionog dijela,
- definisanje, uspostavljanje, održavanje i procjenu adekvatnosti kontrole unutar poslovnih procesa u nadležnosti organizacionog dijela, kao sastavni dio sistema interne kontrole Banke,
- identifikaciju i upravljanje rizicima koji su u vezi sa radom organizacionog dijela, kao i prijavu svih potencijalnih i materijaliziranih rizika i njihovih efekata na način propisan internim aktima Banke.

Drugu liniju odbrane čine:

- funkcija upravljanja rizicima,
- funkcija usklađenosti,
- funkcija upravljanja ljudskim resursima,
- kontroling, kao funkciju za nadzor finansijskih rizika i pitanja finansijskog izvještavanja.

Procesi upravljanja rizicima i kontrole rizika uključuju slijedeće zadatke:

- evidencija rizika,
- uspostavljanje procesa upravljanja rizicima na svim nivoima organizacije kroz implementaciju konkretnih aktivnosti i razvoj svijesti o rizicima bankarskog poslovanja,
- ključna podrška u implementaciji sistema interne kontrole banke, evidentiranja poznatih (potencijalnih) rizika, praćenja, simulacije efekata, mjerenja učinaka materijalizacije i predlaganje i provedba mjera za izbjegavanje i umanjeње efekata.

Treća linija odbrane je interna revizija koja obezbjeđuje uvjeravanje u efektivnost procesa upravljanja, upravljanja rizikom i internih kontrola, uključujući i način na koji prva i druga linija odbrane ostvaruju ciljeve upravljanja rizikom i funkcionisanja internih kontrola.

Pored interne revizije, eksterni revizori i regulator kao tijela izvan okvira organizacione strukture Banke imaju značajnu ulogu u sveukupnom procesu upravljanja rizicima i internoj kontroli.

Sistemi internih kontrola obuhvataju računovodstveno i finansijsko poslovanje Banke, uključujući kontrolu finansijskog plana i planiranja, standardnih i nestandardnih troškova, statističkih analiza i njihovu objavu, periodičnih operativnih i poslovnih izvještaja, te programa obuke za edukaciju svih zaposlenika banke u korelaciji sa provođenjem kontrolnih funkcija banke.

Svi uposlenici Banke su odgovorni za sprovođenje internih kontrola. Svaka organizaciona jedinica je odgovorna za osiguranje da su interne kontrole uspostavljene, da su propisno dokumentovane i da se održavaju. Osoba sa najvećom odgovornošću u tom smislu je direktor/voditelj organizacione jedinice.

U skladu sa Odlukom o sistemu internog upravljanja, u Banci su uspostavljene kontrolne funkcije:

- Kontrolna funkcija za upravljanje rizicima

Kontrolna funkcija za upravljanje rizicima je organizovana u okviru Sektora za upravljanje i kontrolu rizika.

Rukovodioc kontrolne funkcije upravljanja rizicima je direktor Sektora za upravljanje i kontrolu rizika.

Osnovni zadaci kontrolne funkcije upravljanja rizicima su:

- analiza rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena,
- sprovođenje testiranja otpornosti na stres,
- analiza rizika prisutnih kod novih proizvoda ili novih tržišta,
- izračun, analiza, praćenje i izvještavanje o likvidnosti i adekvatnosti kapitala Banke,
- ostale aktivnosti kontrolne funkcije upravljanja rizicima, koje uključuju:
  - provjeru primjene i efikasnosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena, uključujući rizike iz makroekonomskog okruženja,
  - ispitivanje i ocjenu adekvatnosti i efikasnosti unutrašnjih kontrola u procesu upravljanja rizicima,
  - ocjenu adekvatnosti i dokumentovanosti metodologije za upravljanje rizicima,
  - učestvovanje u izradi i preispitivanju strategija i politika za upravljanje rizicima,
  - učestvovanje u izradi, primjeni i nadzoru nad funkcionisanjem metoda i postupaka za upravljanje rizicima,
  - davanje prijedloga i preporuka za efikasno upravljanje rizicima,
  - izvještavanje Nadzornog odbora i Uprave Banke o upravljanju rizicima, te o radu funkcije upravljanja rizicima.

- Kontrolna funkcija usklađenosti

Kontrolna funkcija usklađenosti je organizovana u okviru Odjela za usklađenost poslovanja. Rukovodioc kontrolne funkcije je voditelj odjela za usklađenost poslovanja.

Osnovni zadaci kontrolne funkcije usklađenosti uključuju:

- praćenje usklađenosti poslovanja sa relevantnim propisima i aktima Banke,
- identifikovanje propusta i procjena rizika kao posljedice neusklađenosti poslovanja banke sa zakonom i drugim propisima,
- savjetovanje Uprave Banke i drugih odgovornih lica o načinu primjene relevantnih propisa
- procjene efekata koje će na poslovanje Banke imati izmjena relevantnih propisa
- ostale aktivnosti kontrolne funkcija usklađenosti:
  - redovno praćenje usklađenosti postupanja članova organa Banke i radnika Banke sa etičkim kodeksom i prihvaćenim standardima korporativne kulture i kulture rizika,
  - određivanje postupaka i odgovornosti za identifikaciju stvarnih i potencijalnih sukoba interesa na nivou Banke i sukoba interesa na nivou zaposlenika, kao i mjere i odgovornosti za sprečavanje i upravljanje sukobom interesa,
  - analiza usklađenosti Politike naknada sa zakonima, podzakonskim propisima i drugim aktima Agencije, te internim politikama i kulturom rizika banke i o nalazima izvještavati organe banke.

- Kontrolna funkcija interne revizije

Kontrolna funkcija interne revizije je organizovana u okviru Odjela za internu reviziju. Rukovodioc kontrolne funkcije je voditelj odjela za internu reviziju.

U okviru svojih zadataka funkcija interne revizije vrši ocjenu:

- efikasnosti i adekvatnosti sistema internog upravljanja u banci i značajnih rizika u cilju identifikovanja, procjene odnosno mjerenja, praćenja, kontrole, izvještavanja i poduzimanja odgovarajućih mjera za ograničavanje i ublažavanje rizika u Banci;
- adekvatnosti Strategije rizika i Politika za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja, te njihove usklađenosti s propisima, internim aktima, zahtjevima Agencije i usvojenom sklonošću ka preuzimanju rizicima i s poslovnom strategijom Banke,
- usklađenosti uspostavljenih procedura i postupka Banke s propisima, internim aktima i odlukama organa Banke;
- adekvatnosti i efikasnosti uspostavljenih procedura i postupka Banke, uključujući sveobuhvatnost postupka, koji osiguravaju pouzdanost metodologija i metoda, pretpostavki i izvora informacija, koji se upotrebljavaju u internim modelima Banke;

- adekvatnosti, kvaliteta, efikasnosti i pouzdanosti funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti poslovanja, kao i uspostavljenog sistema internih kontrola u svim područjima poslovanja Banke;
- sistema izvještavanja nadležnih organa Banke i rukovodioca;
- tačnosti i pouzdanosti finansijskih izvještaja Banke i sistema računovodstvenih evidencija;
- adekvatnosti upravljanja imovinom Banke;
- primjene Politike naknada;
- usklađenost novih proizvoda i postupaka sa važećim propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, kao i njihov utjecaj na izloženost rizicima;
- adekvatnosti informacionog sistema u Banci;
- strategije i postupke za ICAAP i ILAAP;
- sistema prikupljanja i tačnosti informacija koje se javno objavljuju u skladu sa Zakonom i propisima Agencije;
- slabosti u poslovanju Banke i njenih zaposlenika, kao i slučajeva neizvršenja obaveza i prekoračenja ovlaštenja,
- postupanja Banke po nalogima i preporukama Agencije i društva za reviziju.

VI Podaci i informacije koje se odnose na regulatorni kapital

Banka utvrđuje visinu regulatornog kapitala u skladu sa Odlukom Agencije za bankarstvo FBiH o izračunavanju kapitala banke ("Sl.novine FBiH" broj 81/17; 50/19).

a)Iznos regulatornog (priznatog) kapitala, kao i iznos redovnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala banke, sa pregledom pojedinačnih elemenata kapitala

Struktura regulatornog kapitala (u 000 KM)

C 01.00	Iznos	
010	REGULATORNI KAPITAL	132.862
015	OSNOVNI KAPITAL	117.862
020	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	117.862
030	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	99.098
040	Plaćeni instrumenti kapitala	99.098
045	Od čega instrumenti kapitala koje upisuju tijela javnog sektora u vanrednim situacijama	
050	Bilješka: Instrumenti kapitala koji se ne priznaju	
060	Premija na dionice	
070	(-) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	
080	(-) Direktna ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala	
090	(-) Indirektna ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala	
091	(-) Ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje Agencija utvrdi da ne predstavlja realno i prihvatljivo povećanje regulatornog kapitala	
092	(-) Stvarne ili potencijalne obaveze kupovine vlastitih instrumenata redovnog osnovnog kapitala	
130	Zadržana dobit	
140	Zadržana dobit proteklih godina	
150	Priznata dobit ili gubitak	
160	Dobit ili gubitak koji pripada vlasnicima matičnog društva	1.463
170	(-) Dio dobiti tekuće godine ostvarene tokom poslovne godine ili dobiti tekuće godine ostvarene na kraju poslovne godine koji nije priznat	-1.463
180	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	584
200	Ostale rezerve	18.766
210	Rezerve za opšte bankarske rizike	
220	Prelazna usklađenja na osnovu instrumenata redovnog osnovnog kapitala koji se nastavljaju priznavati	
230	Manjinski udjel priznat u redovnom osnovnom kapitalu	
240	Prelazna usklađenja na osnovu dodatnih manjinskih udjela	
250	Usklađenja redovnog osnovnog kapitala zbog bonitetnih filtera	
260	(-) Povećanja vlasničkog kapitala koja proizlaze iz sekuritizirane imovine	

270	Rezerva na osnovi zaštite novčanih tokova	
280	Kumulativni dobici i gubici po obavezama vrednovanima po fer vrijednosti zbog promjena vlastitog kreditnog rejtinga	
285	Dobici ili gubici nastali vrednovanjem po fer vrijednosti, koji proizlaze iz kreditnog rejtinga same banke povezanog s obavezama po finansijskim derivatima	
290	(-) Vrijednosna usklađenja zbog zahtjeva za bonitetno vrednovanje	
300	(-) Goodwill	
310	(-) Goodwill koji se iskazuje kao nematerijalna imovina	
320	(-) Goodwill uključen u vrednovanje značajnih ulaganja	
330	Odgodene porezne obaveze povezane s goodwillom	
340	(-) Ostala nematerijalna imovina	-586
350	(-) Bruto iznos ostale nematerijalne imovine (ostala nematerijalna imovina prije odbitaka odgođenih poreznih obaveza)	-586
360	Odgodene porezne obaveze povezane sa ostalom nematerijalnom imovinom	
370	(-) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjениh za povezane porezne obaveze	
380	(-) Manjak ispravke vrijednosti za kreditni rizik u odnosu na očekivane gubitke primjenom IRB pristupa	
390	(-) Imovina penzionog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca	
400	(-) Imovina penzionog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca	
410	Odgodene porezne obaveze povezane sa imovinom penzionog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca	
420	Imovina penzionog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca koju institucija ima neograničenu mogućnost koristiti	
430	(-) Recipročna međusobna ulaganja u redovni osnovni kapital	
440	(-) Odbici od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuju dodatni osnovni kapital	
450	(-) Kvalificirani udjeli izvan finansijskog sektora na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%	
460	(-) Sekuritizacijske pozicije na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%	
470	(-) Slobodne isporuke na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%	
471	(-) Pozicije u košarici za koje institucija ne može utvrditi ponder rizika prema IRB pristupu i na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%	
472	(-) Izloženosti na osnovi vlasničkih ulaganja u skladu s pristupom internih modela na koje se kao alternativa može primjenjivati ponder rizika od 1250%	
480	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka nema značajno ulaganje	
490	(-) Odgođena porezna imovina koja se može odbiti i koja ovisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	
500	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	
510	(-) Iznos koji premašuje prag od 17,65%	
520	Ostala prelazna usklađenja redovnog osnovnog kapitala	
524	(-) Dodatni odbici od redovnog osnovnog kapitala	
529	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	
530	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	
540	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao dodatni osnovni kapital	
550	Plaćeni instrumenti kapitala	
560	Bilješka: Instrumenti kapitala koji se ne priznaju	
570	Premija na dionice	
580	(-) Vlastiti instrumenti dodatnog osnovnog kapitala	
590	(-) Direktna ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala	
620	(-) Indirektna ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala	
621	(-) Ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala za koje Agencija utvrdi da ne predstavlja realno i prihvatljivo povećanje regulatornog kapitala	

622	(-) Stvarne ili potencijalne obaveze kupovine vlastitih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala	
660	Prelazna usklađenja na osnovu instrumenata dodatnog osnovnog kapitala koji se nastavljaju priznavati	
670	Instrumenti društava kćeri koji su priznati u dodatnom osnovnom kapitalu	
680	Prelazna usklađenja na osnovu dodatnog priznavanja instrumenata društava kćeri u dodatnom osnovnom kapitalu	
690	(-) Recipročna međusobna ulaganja u dodatni osnovni kapital	
700	(-) Instrumenti dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka nema značajno ulaganje	
710	(-) Instrumenti dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	
720	(-) Odbici od stavki dopunskog kapitala koji premašuju dopunski kapital	
730	Ostala prelazna usklađenja dodatnog osnovnog kapitala	
740	Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital (odbijen u redovnom osnovnom kapitalu)	
744	(-) Dodatni odbici od dodatnog osnovnog kapitala	
748	Elementi ili odbici od dodatnog osnovnog kapitala – ostalo	
750	DOPUNSKI KAPITAL	15.000
760	Instrumenti kapitala i subordinisani dugovi koji se priznaju kao dopunski kapital	15.000
770	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	15.000
780	Bilješka: Instrumenti kapitala i subordinisani dugovi koji nisu priznati	
790	Premija na dionice	
800	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	
810	(-) Direktna ulaganja u instrumente dopunskog kapitala	
840	(-) Indirektna ulaganja u instrumente dopunskog kapitala	
841	(-) Ulaganja u instrumente dopunskog kapitala za koje Agencija utvrdi da ne predstavlja realno i prihvatljivo povećanje regulatornog kapitala	
842	(-) Stvarne ili potencijalne obaveze kupovine vlastitih instrumenata dopunskog kapitala	
880	Prelazna usklađenja na osnovu instrumenata dopunskog kapitala koji se nastavljaju priznavati i subordinisani dugovi	
890	Instrumenti društava kćeri koji su priznati u dopunskom kapitalu	
900	Prelazna usklađenja na osnovu dodatnog priznavanja instrumenata društava kćeri u dopunskom kapitalu	
910	Priznati iznos viška rezervacija iznad očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa	
920	Opšti ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardizovanim pristupom	
930	(-) Recipročno međusobno ulaganje u dopunski kapital	
940	(-) Instrumenti dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka nema značajno ulaganje	
950	(-) Instrumenti dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	
960	Ostala prelazna usklađenja dopunskog kapitala	
970	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	
974	(-) Dodatni odbici dopunskog kapitala	
978	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	

Na 31.12.2022. godine regulatorni kapital Banke, izračunat u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala, iznosi KM 132.862/h i je veći u odnosu na prethodni obračunski period što je rezultat izvršene dokapitalizacije od strane većinskog vlasnika. U strukturi regulatornog kapitala, osnovni kapital učestvuje sa 88,7%, dok dopunski učestvuje sa 11,3%.

b) Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata koji se uključuju u obračun regulatornog kapitala

Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata			
		Instrumenti redovnog osnovnog kapitala	Dopunski kapital
1.	Emitent	Union banka dd Sarajevo	Federalno Ministarstvo finansija
1.1.	Jedinstvena oznaka	UNIBR	NP
	Tretman u skladu sa propisima		
2.	Priznat na pojedinačnoj / konsolidiranoj osnovi	pojedinačnoj	pojedinačnoj
3.	Vrsta instrumenta	Redovne dionice	Dopunski kapital
4.	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM, sa stanjem na dan posljednjeg izvještavanja	99.098 KM	15.000 KM
5.	Nominalni iznos instrumenta	99.098.420,00 KM	15.000.000,00 KM
5.1.	Emisiona cijena	20,00 KM	NP
5.2.	Otkupna cijena	NP	NP
6.	Računovodstvena klasifikacija	Dionički kapital	Obaveza - amortizovana vrijednost
7.	Datum izdavanja instrumenta	05.07.2007. godine 16.11.2018. godine 28.10.2021. godine 17.11.2022. godine	06.09.2022. godine
8.	Instrument sa datumom dospijea ili instrument bez datuma dospijea	bez dospijea	sa dospijecom
8.1.	Inicijalni datum dospijea	bez dospijea	06.09.2047. godine
9.	Opcija kupovine od strane emitenta uz prethodno odobrenje nadležnog tijela	NE	NE
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	NP	NP
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenjivo)	NP	NP
	Kuponi/dividende		
10.	Fiksna ili promjenjiva dividenda/kupon	promjenjivi	fiksna
11.	Kuponska stopa i povezani indeksi	NP	0,10%
12.	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	NP	NP
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
14.	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih poticaja za otkup	NE	NE
15.	Nekumulativne ili kumulativne dividende/kuponi	nekumulativni	nekumulativne
16.	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	nekonvertibilni	konvertibilan
17.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojima može doći do konverzije	NP	Odluka emitenta Odluka Skupštine Banke djelimično/cijelosti
18.	Ako je konvertibilan djelimično ili u cijelosti	NP	
19.	Ako je konvertibilan, stopa konverzije	NP	
20.	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	NP	dobrovoljna
21.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	NP	dionički kapital
22.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	NP	Union banka
23.	Mogućnost smanjenja vrijednosti	NP	NE
24.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojima može doći do smanjenja vrijednosti	NP	NP
25.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cijelosti	NP	NP
26.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	NP	NP

27.	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, uslovi ponovnog priznavanja	NP	NP
28.	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti neposredno prije navedenog instrumenta	isplaćuje se nakon podmirjenja svih drugih obaveza prema povjericima	isplaćuje se nakon podmirjenja svih drugih obaveza prema nepodređenim povjericima
29.	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	NP	NP
30.	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	NP	NP

Regulatorni kapital čini zbir osnovnog i dopunskog kapitala, nakon regulatornih usklađivanja.

Osnovni kapital predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.

Osnovni kapital je u potpunosti jednak redovnom osnovnom kapitalu budući da Banka ne raspolaže stavkama dodatnog osnovnog kapitala. Sastoji se od dioničkog kapitala, akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti i ostalih rezervi umanjnih za nematerijalna ulaganja.

Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit uključuje nerealizirane gubitke/dobitke s osnove vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine koja je raspoređena u portfolio imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, kao i iznose koji su rezultat primjene modela umanjenja za te instrumente (kreditni rizik).

Ostale rezerve sastoje se od rezervi koje je Banka formirala na teret dobiti u skladu sa odlukama Skupštine.

Dopunski kapital se u cijelosti odnosi na subordinirani dug.

U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala nematerijalna imovina predstavlja odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala.

Zadržana dobit i ostale rezerve priznaju se samo ako su bezuslovno, potpuno i neograničeno u svakom trenutku raspoložive za pokriće gubitaka. Banka u regulatorni kapital ne uključuje dobit tekuće godine.

c) Opis svih ograničenja koja se primjenjuju pri izračunavanju regulatornog (priznatog) kapitala u skladu sa odredbama Odluke o izračunavanju kapitala banke, instrumenata kapitala, regulatornih usklađivanja i prilagođavanja na koje se ova ograničenja odnose

Regulatorni kapital banke ne smije pasti ispod iznosa osnivačkog kapitala koji se u skladu sa odredbama zakonskog propisa zahtijeva prilikom izdavanja dozvole za rad. Dopunski kapital ne može biti veći od jedne trećine osnovnog kapitala.

VII Podaci i informacije koje se odnose na kapitalne zahtjeve i adekvatnost kapitala

Visinu kapitalnih zahtjeva Banka izračunava u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala.

Banka je dužna da u svakom trenutku održava kapital na nivou koji je potreban za pokriće svih rizika kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, a najmanje u visini zbira slijedećih kapitalnih zahtjeva za:

- kreditni rizik i rizik za izloženosti po osnovu slobodnih isporuka,
- poslove iz knjige trgovanja,
- tržišne rizike (valutni, rizik namirenja i robni),
- operativni rizik.

Kapitalni zahtjev za kreditni rizik - Banka primjenjuje standardizovani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik. Izloženost čine knjigovodstvena vrijednost stavki aktive bilansa i vanbilansa

Banke izloženih riziku, nakon umanjenja za ispravke vrijednosti, odnosno rezervisanja za pokriće očekivanih kreditnih gubitaka za vanbilansne izloženosti.

Kapitalni zahtjev za tržišni rizik – Ukupni kapitalni zahtjev za tržišne rizike čini samo jedna komponenta i to kapitalni zahtjev za valutni rizik, koji se izračunava množenjem zbira ukupne neto otvorene valutne pozicije i njene neto otvorene pozicije u zlatu sa 12%. Banka isti izračunava ukoliko neto otvorena pozicija prelazi 2% njenog ukupnog regulatornog kapitala.

Kapitalni zahtjev za operativni rizik – kod izračuna ovog zahtjeva Banka koristi metodu jednostavnog pristupa – metodologija relevantnog pokazatelja. Prema jednostavnom pristupu kapitalni zahtjev jednak je 15% trogodišnjeg prosjeka relevantnog pokazatelja.

Propisane minimalne stope kapitala koje Banka u svakom trenutku mora ispunjavati u skladu sa članom 34. Odluke o izračunavanju kapitala su:

- stopa redovnog osnovnog kapitala 6,75% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa osnovnog kapitala 9,0% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa ukupnog kapitala 12,0% ukupne izloženosti rizicima.

Prema članu 39. Odluke o izračunavanju kapitala Banka je također dužna osigurati zaštitni sloj za očuvanje u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

- a) Iznos kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik (standardizovani pristup) za svaku kategoriju izloženosti

Adekvatnost kapitala		
Red. br.	Stavka	Iznos
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	0
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	4.238
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	2.076
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0
6.	Izloženosti prema institucijama	6.428
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	140.977
8.	Izloženosti prema stanovništvu	85.159
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	101.767
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	1.596
11.	Visokorizične izloženosti	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicionim fondovima	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.144
16.	Ostale izloženosti	22.633
17.	Kapitalni zahtjevi za iznos namirenja/isporuke	
18.	Kapitalni zahtjevi za tržišne rizike	
18.1	Kapitalni zahtjevi za specifični i opšti rizik pozicije po osnovu dužničkih i vlasničkih instrumenata	
18.2	Kapitalni zahtjevi za velike izloženosti koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja	
18.3	Kapitalni zahtjevi za devizni rizik	
18.4	Kapitalni zahtjevi za robni rizik	13.886
19.	Kapitalni zahtjev za operativni rizik	15.414
20.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	29,81%
21.	Stopa osnovnog kapitala	29,81%
22.	Stopa regulatornog kapitala	33,61%

Informacije koje se odnose na izloženost banke kreditnom riziku, uključujući tehnike smanjenja kreditnog rizika i informacije o vanjskim institucijama za procjenu kreditnog rizika - ECAI ili agencijama za kreditiranje izvoza - ECA:

- a) *Definicija pojmova izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, izloženost u kašnjenju (past due), za računovodstvene potrebe*

Pojam izloženosti u statusu neizmirenja obaveza se odnosi na ukupnu sadašnju (na datum bilansa) izloženost klijenta uključujući i povezane vanbilansne izloženosti, koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjena vrijednosti.

Odlukom o izračunavanju kapitala banaka definisano je da su izloženosti u statusu neizmirenja obaveza potraživanja po osnovu kojih dužnik kasni sa otplatom više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu.

U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza ako:

- klijent je u kašnjenju više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu, ili
- dogodio se drugi događaj gubitka odnosno banka smatra da nije vjerovatno da će dužnik platiti sve svoje obaveze prema banci u potpunosti (bez realizacije kolaterala).

Pod materijalno značajnim iznosom podrazumijevaju se potraživanja od:

- fizičkog lica u iznosu većem od 200 KM i 1% ukupne izloženosti dužnika, te
- pravnih lica u iznosu većem od 1.000 KM i 1% ukupne izloženosti dužnika.

Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjene vrijednosti raspoređuju se u nivo kreditnog rizika 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjena vrijednost imovina se raspoređuje u nivo kreditnog rizika 2.

Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjena vrijednosti raspoređena je u nivo kreditnog rizika 3. Način procjene podrazumijeva grupnu ili individualnu procjenu umanjena vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u nivo kreditnog rizika 3 (status default).

Za kategoriju finansijskih instrumenata koji nisu imali značajno povećanje kreditnog rizika od inicijalnog priznavanja ili imaju nizak kreditni rizik, očekivani kreditni gubici iskazuju se po osnovu rizika neizmirenja obaveza tokom slijedećih 12 mjeseci, odnosno imovina je kategorisana u nivo kreditnog rizika 1.

Za finansijske instrumente koji su imali značajno smanjenje kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja, ali i dalje ne postoji objektivni dokaz umanjena vrijednosti i nije imovina kupljena ili stvorena umanjena za kreditne gubitke vrši se priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka tokom vijeka trajanja, a takvi instrumenti su kategorisani u nivo kreditnog rizika 2.

Nivo kreditnog rizika 3 odnosi se na kredite za koje postoji objektivni dokaz umanjena vrijednosti (ekvivalentno default kategorizaciji) za koje se također priznaju očekivani kreditni gubici tokom vijeka trajanja. Sve pojedinačno značajne izloženosti za koje su identifikovani događaji koji vode do gubitka, odnosno koje su u statusu neizmirenja obaveze se procjenjuju na pojedinačnoj osnovi. Pojedinačna osnova podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti.

b) opis pristupa i metoda za utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka za kreditni rizik;

Umanjenje vrijednosti ECL se obračunava primjenom risk parametara PD, LGD, i FLI (MEF – makroekonomski faktor) na izloženost (EAD – exposure at default).

PD parametar se na nivou pojedine izloženosti može interpretirati kao vjerovatnoća da će pojedina transakcija odnosno klijent u datom vremenskom periodu ispuniti definiciju statusa neizmirenja obaveza ili drugim riječima, da će na pojedinačnom nivou biti identifikovan događaj gubitka. Zato se za transakcije/klijente koji se već nalaze u defaultu pretpostavlja da je PD jednak 1.

LGD parametar se primjenjuje prema stopama definisanim Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka.

Grupne ispravke vrijednosti nivoa kreditnog rizika 1 se izračunavaju primjenom formule $(PD+MEF) * LGD * EAD * D_t$.

Za kredite raspoređene u nivo kreditnog rizika 2 kalkulišu se rezervisanja po principu očekivanog gubitka tokom cijelog života (lifetime PD) primjenom formule $\sum_1^t (PD_t + MEF_t) * LGD * EAD_t * D_t$.

Grupne ispravke vrijednosti nivoa kreditnog rizika 3 se izračunavaju primjenom formule $PD * LGD * EAD$, gdje je $PD=1$.

Za portfolio pravnih lica u defaultu izračun se radi samo na individualnoj osnovi, dok se za portfolio fizičkih lica primjenjuje individualna osnova samo za izloženosti koje prelaze iznos od 100hilj KM.

Pojedinačna osnova za nivo 3 podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti primjenom formule:

$$IA = EAD - \sum_i^N \frac{CF_i}{(1+EIR)^{t_i}}$$

Inputi za određivanje nivoa kreditnog rizika i procjenu ispravki vrijednosti se obezbjeđuju od strane Sektora za upravljanje rizicima i Sektora za poslovanje sa klijentima, na osnovu kojih se provode ispravke vrijednosti na plasmane.

c) Ukupan iznos izloženosti banke nakon prilagodbe vrijednosti i rezervisanja izuzimajući efekte tehnike smanjenja kreditnog rizika (neto izloženost) kao i prosječni iznos neto izloženosti tokom perioda, po kategorijama izloženosti računovodstvenih umanjena izuzimajući efekte tehnike smanjenja kreditnog rizika, kao i prosječni iznos izloženosti tokom perioda po kategorijama izloženosti

Neto vrijednost izloženosti izračunata je kao vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki nakon umanjena za ispravke vrijednosti, odnosno rezervisanja za pokriće očekivanih kreditnih gubitaka za vanbilansne izloženosti.

Prosječna neto izloženost tokom razdoblja izračunata je kao prosjek četiri kvartala poslovne godine.

Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti			
Br.	Kategorija izloženosti	Neto vrijednost izloženosti na kraju perioda	Prosječne neto izloženosti tokom perioda
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	280.642	313.694
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	277.944	283.201
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	2.442	2.662
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	32.042	33.164
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	239.548	223.522
8.	Izloženosti prema stanovništvu	126.355	122.119
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	177.622	159.467
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	1.594	6.411
11.	Visokorizične izloženosti	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.144	1.081
16.	Ostale izloženosti	42.010	43.081
17.	Ukupni kapitalni zahtjev za kreditni rizik	366.018	350.284
18.	Kapitalni zahtjevi za iznos namirenja/isporuke		
19.	Kapitalni zahtjevi za tržišne rizike		
19.1	Kapitalni zahtjevi za specifični i opći rizik pozicije po osnovu dužničkih i vlasničkih instrumenata		

19.2	Kapitalni zahtjevi za velike izloženosti koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja		
19.3	Kapitalni zahtjevi za devizni rizik		
19.4	Kapitalni zahtjevi za robni rizik	13.886	3.892
20.	Kapitalni zahtjev za operativni rizik	15.414	15.414
21.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	29,81%	27,26%
22.	Stopa osnovnog kapitala	29,81%	27,26%
23.	Stopa regulatornog kapitala	33,61%	34,56%

d) Geografska podjela izloženosti po značajnim područjima prema kategorijama izloženostima

Red.br	Kategorija izloženosti	BiH	EU	Ostale zemlje	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	280.642	0	0	280.642
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	277.944	0	0	277.944
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	2.442	0	0	2.442
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	604	31.438	0	32.042
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	239.548	0	0	239.548
8.	Izloženosti prema stanovništvu	126.355	0	0	126.355
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	177.622	0	0	177.622
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	1.594	0	0	1.594
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	916	28	199	1.143
16.	Ostale izloženosti	42.000	0	10	42.010

e) podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti i kategorijama izloženosti, posebno izloženosti SME, uz detaljniju razradu prema potrebi

1) Izloženost kod kojih su izvršene ispravke vrijednosti i iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja, odvojeno iskazani

2) Ispravke vrijednosti za kreditni rizik i rezervisanja po gubicama za vanbilansne stavke

		Izloženosti prema vrstama djelatnosti (neto vrijednost izloženosti) (u 000 KM)																					
Br.	Kategorija izloženosti	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	Vađenje ruda i kamena	Prerađivačka industrija	Proizvodnja i snabdjevanje el.energijom, gasom, parom i klimatizacija	Snabdjevanje vodom, kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije životne sredine	Građevinarstvo	Finansijsko posredovanje (FIN)	Trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motockala	Saobraćaj i skladištenje	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanje hrane, hotelijerstvo i ugostiteljstvo	Informacije i komunikacije	Financijsko osiguranje	Poslovanje nekretninama	Stručne naučne i tehničke djelatnosti	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osiguranje	Obrazovanje	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog reda	Umjetnost, zabava i rekreacija	Ostale uslužne djelatnosti	Ukupno	
1	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	0	0	0	0	0	280.642	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	280.642
2	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	0	0	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	277.644	0	0	0	0	0	277.944
3	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	339	0	1.701	0	0	402	0	0	2.442
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Izloženosti prema institucijama	0	0	0	0	0	32.042	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32.042
7	Izloženosti prema privrednim društvima	619	4.143	73.406	0	0	32.777	8.350	59.267	8.657	267	7.193	0	1.488	12.745	0	0	0	218	259	30.159	239.548	
8	Izloženosti prema stanovništvu	83	217	3.179	0	0	2.106	8	1.982	361	1.460	2	0	63	2.309	0	7	140	0	0	114.438	0	
9	Izloženosti osigurane nekretninama	336	1.809	28.524	0	0	5.448	0	23.996	1.216	651	433	0	1.951	7.797	0	0	0	0	1.161	104.301	177.623	

**GODIŠNJA JAVNA OBJAVA
UNION BANKA D.D. SARAJEVO**

10	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	0	0	200	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	1.256	0	0	0	0	0	0	134	1.594
11	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	0	0	0	0	0	0	1.144	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	Ostale izloženosti	0	0	2	0	0	0	42.003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	42.010

f) preostali rok dospijeca svih izlozenosti i po kategorijama izlozenosti, a ako je primjenjivo i detaljnije prema značajnoj privrednoj grani;

Preostali rok do dospijeca svih izlozenosti (neto vrijednost izlozenosti) (u 000 KM)						
Br.	Kategorija izlozenosti	<= 1 god	>1<= 5 god	>5 god	Nije navedeno dospijeca	Ukupno
1.	Izlozenosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	280.642	0	0	0	280.642
2.	Izlozenosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	269.975	2.356	5.613		277.944
3.	Izlozenosti prema subjektima javnog sektora	744	11	1.687		2.442
4.	Izlozenosti prema multilateralnim razvojnim bankama					0
5.	Izlozenosti prema međunarodnim organizacijama					0
6.	Izlozenosti prema institucijama	32.011	20	11		32.042
7.	Izlozenosti prema privrednim društvima	150.961	64.735	23.852		239.548
8.	Izlozenosti prema stanovništvu	16.429	23.914	86.012		126.355
9.	Izlozenosti osigurane nekretninama	29.608	36.711	111.303		177.622
10.	Izlozenosti u statusu neizmirenja obaveza	1.313	164	117		1.594
11.	Visokorizične izlozenosti					0
12.	Izlozenosti u obliku pokrivenih obveznica					0
13.	Izlozenosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom					0
14.	Izlozenosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima					0
15.	Izlozenosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.144				1.144
16.	Ostale izlozenosti	11			41.999	42.010

g) Podjela izlozenosti prema značajnoj privrednoj grani, iznos bruto izlozenosti u statusu neizmirenja obaveza, bruto iznosu dospjelih nenaplaćenih potraživanja i bruto iznosu ostalih izlozenosti sa pripadajućim isprawkama vrijednosti (rezervisanja za očekivane kreditne gubitke)

Izlozenosti prema značajnoj grani privrede (u 000 KM)							
Br.	Kategorija izlozenosti	Izlozenosti u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izlozenosti u statusu neizmirenja obaveza	Iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja	Ispravke vrijednosti za dospjela nenaplaćena potraživanja	Izlozenosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izlozenosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	2	-2	4	-2	1.048	-10
2	Vađenje ruda i kamena	-	-	-	-	6.246	-77
3	Prerađivačka industrija	983	-783	1.334	-801	106.208	-1.097
4	Proizvodnja i snadbjevanje el.energijom, gasom, parom i klimatizacija	-	-	-	-	-	-
5	Snadbjevanje vodom, kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije životne sredine	-	-	-	-	-	-
6	Građevinarstvo	676	-676	1.190	-701	40.680	-349
7	Finansijsko posredovanje (FIN)	6	-4	6	-3	364.917	-428
8	Trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala	2	-	322	-10	86.179	-934
9	Saobraćaj i skladištenje	40	-40	43	-40	10.565	-331
10	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanje hrane, hotelierstvo i ugostiteljstvo	-	-	2	-	2.433	-55
11	Informacije i komunikacije	-	-	-	-	7.696	-68
12	Finan.djel. i djel. osiguranja	-	-	-	-	-	-
13	Poslovanje nekretninama	-	-	4	-	3.566	-64
14	Stručne naučne i tehničke djelatnosti	3.984	-2.728	3.985	-2.721	23.390	-200

15	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	-	-	-	-	-	-
16	Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osiguranje	-	-	2	-	282.155	-2.803
17	Obrazovanje	-	-	-	-	140	-
18	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	-	-	1	-	638	-18
19	Umjetnost, zabava i rekreacija	-	-	-	-	1.436	-16
20	Ostale uslužne djelatnosti	534	-400	396	-269	251.064	-2.161
21	Ukupno	6.227	-4.633	7.289	-4.547	1.188.361	-8.611

h) prikaz promjena u ispravkama vrijednosti (rezervisanjima za očekivane kreditne gubitke) iz tačke g) tokom izvještajnog perioda, koji uključuje početno stanje, promjene u toku izvještajnog perioda i završno stanje;

RB		Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1.	Početno stanje	6.487	4.291
2.	Nove ispravke vrijednosti tokom perioda	1.737	5.527
3.	Iznos umanjenja ispravki vrijednosti	3.591	1.206
4.	Završno stanje	4.634	8.612

i) za svaku od kategorija izloženosti:

- 1) naziv odabrane ECAI ili ECA, kao i razloge za svaku promjenu izbora istih,
- 2) kategorije izloženosti za koje se upotrebljava procjena kreditnog rejtinga ECAI ili ECA,
- 3) opis procedura koje se odnose na primjenu kreditnog rejtinga izdavaoca ili emitovanih finansijskih instrumenata izdavaoca na pojedine pozicije iz bankarske knjige,
- 4) raspoređivanje kreditnih rejtinga izabrane ECAI ili ECA u odgovarajuće nivoe kreditnog rizika,

Banka primjenjuje standardizovani pristup mjerenju kreditnog rizika u skladu s Odlukom o izračunavanju kapitala Banke.

Prilikom rasporeda prema ponderima rizika inicijalno vrši provjeru da li je dostupan podatak o kreditnoj procjeni ECAI za instituciju prema kojoj je Banka izložena. Banka se koristi procjenama rizika urađenih od strane vanjske institucije za procjenu kreditnog rejtinga samo od institucije koje Evropsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržište (ESMA) objavi na svojoj web stranici kao registrovane i certificirane agencije za procjenu kreditnog rizika. Banka se koristi kreditnim procjenama Standard & Poor's.

Izloženosti prema institucijama za koje ne postoji kreditna procjena odabranog ECAI-a ponderišu se u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, odnosno dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa stepenom kreditne kvalitete koji je dodijeljen izloženostima prema centralnim vladama kojoj institucija ima sjedište.

Banka primjenjuje jedinstven pristup kod određivanja kreditnog rejtinga za potrebe izračunavanja rizikom ponderisane aktive i potrebe izračunavanja ECL.

5) Iznos izloženosti prije i poslije korištenja kreditne zaštite

Izloženosti prije i poslije korištenja kreditne zaštite (u 000 KM)					
Br.	Kategorija izloženosti	Vrijednost neto izloženosti prije korištenja kreditne zaštite		Vrijednost neto izloženosti poslije korištenja kreditne zaštite	
		Izloženosti koje nisu u statusu neizmiranja obaveza	Izloženosti u statusu neizmiranja obaveza	Izloženosti koje nisu u statusu neizmiranja obaveza	Izloženosti u statusu neizmiranja obaveza
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	280.642	0	280.642	0
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	277.944	0	278.268	0
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	2.442	4	2.442	4
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	32.042	0	32.042	0
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	239.548	1.455	230.871	1.455
8.	Izloženosti prema stanovništvu	126.355	134	125.184	134
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	177.622	0	177.622	0
10.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
11.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
12.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
13.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0		0
14.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.144	0	1.144	0
15.	Ostale izloženosti	42.010	0	51.534	0

VIII Podaci i informacije koje se odnose na zaštitne slojeve kapitala

Stopa protucikličnog zaštitnog sloja kapitala za Banku iznosi 0,00%. Shodno tome Banka trenutno ne izdvaja kapital temeljem zahtjeva za protuciklični sloj.

Dodatni zahtjev za kapitalom koji je rezultat SREP procjene Banka obezbjeđuje iz stavki redovnog osnovnog kapitala.

IX Podaci i informacije koje se odnose na stopu finansijske poluge

Stopa finansijske poluge izračunava se tako da se osnovni kapital Banke podijeli s mjerom ukupne izloženosti prema članu 37. Odluke o izračunavanju kapitala, te se izražava u postotku. Banka izračunava finansijsku polugu na referentni datum izvještavanja i ista ne može biti manja od 6,0%.

Vrijednosti izloženosti	Iznos
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 10% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka a) Odluke o izračunavanju kapitala	7.118
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 20% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka b) Odluke o izračunavanju kapitala	7.364

Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 50% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka c) Odluke o izračunavanju kapitala	12.916
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 100% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka d) Odluke o izračunavanju kapitala	
Ostala imovina	1.048.095
(-) Iznos odbitnih stavki aktive - osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala	(586)
Izloženost stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala	1.074.907
Kapital	
Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	117.862
Stopa finansijske poluge	
Stopa finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	10,96%

Mjera ukupne izloženosti banke predstavlja imovinu banke, kao i vanbilansne stavke na koje primjenjuje pripadajuće konverzijske faktore, umanjene za odbitne stavke osnovnog kapitala.

Informacija o visini stope finansijske poluge se dostavlja Agenciji za bankarstvo FBiH kvartalno uz prethodnu saglasnost Nadzornog odbora, mjesečno radi praćenja propisanih limita, a dnevno za interne potrebe Banke.

Stopa finansijske poluge je veća u odnosu na 2021. godinu za 2,21 PP kao rezultat izvršene dokapitalizacije u trećem kvartalu, a što je dovelo do značajnog povećanja osnovnog kapitala.

X Podaci i informacije koje se odnose na likvidnosne zahtjeve

a) strategije i postupci za upravljanje rizikom likvidnosti;

Banka je uspostavila i provodi strategiju upravljanja rizikom likvidnosti, kroz provođenje interne procjene adekvatnosti likvidnosti, a koja je usklađena sa na Strategijom poslovanja i Strategijom preuzimanja upravljanja rizicima.

Rizik likvidnosti je rizik gubitka koji proizilazi iz postojeće ili očekivane nemogućnosti banke da podmiri svoje dospjele obaveze. Izvršena je podjela na slijedeće potkategorije:

- Rizik likvidnosti,
- Rizik tržišne likvidnosti,
- Rizik unutardnevne likvidnosti,
- Rizik finansiranja likvidnosti,
- Rizik koncentracije izvora finansiranja.

Strategija upravljanja rizikom likvidnosti Banke definiše pristup upravljanju rizikom likvidnosti koji osigurava Banci da očuva svoju finansijsku snagu i sposobnost da u svakom trenutku obezbijedi adekvatan stepen likvidnosti, čak i u situacijama koje mogu nastati iznenada i neočekivano, za izmirenje svojih dospjelih obaveza.

Politikama i procedurama za upravljanje rizikom likvidnosti Banke utvrđuju se minimalni kvalitativni zahtjevi, koje je Banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja rizikom likvidnosti, kao i minimalni kvantitativni zahtjevi u pogledu koeficijenta pokriva likvidnosti, osiguranja stabilnih izvora finansiranja i korištenja dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

Banka upravljanje rizikom likvidnosti zasniva na aktivnom planiranju i praćenju trendova bilansnih pozicija, planova i realizaciji depozitnih i kreditnih aktivnosti, pri čemu je prioritetan zadatak Banke održavanje nivoa likvidnosti u optimalnim okvirima koji obezbjeđuju blagovremeno i kontinuirano izvršenje obaveza plaćanja, kako u redovnom poslovanju tako i stresnim situacijom, bez ugrožavanja svoje pozicije na finansijskom tržištu.

Poseban fokus stavlja se na upravljanje unutardnevnom likvidnošću, gdje se vodi računa o pravovremenom izvršenju svih obaveza i plaćanja, tokom redovnih i stresnih uslova poslovanja.

U svrhu obezbjeđenja unutardnevne likvidnosti, Banka je uspostavila metodologiju za izračun minimalnih dnevnih potreba za likvidnim novčanim sredstvima, a ispunjenje istih je obavezno u visokolikvidnim novčanim sredstvima.

Banka, pri definisanju i održavanju adekvatnog nivoa likvidnosti posebnu pažnju posvećuje obezbjeđenju dovoljnog kapaciteta rezervi likvidnosti.

Iznos potrebne i rezervne likvidnosti Banka formira na osnovu tekuće i projektovane pozicije i koeficijenata likvidnosti uz sagledavanje opštih ciljeva utvrđenih godišnjim budžetom Banke.

Strategijski okvir finansiranja prvenstveno se bazira na obezbjeđenju izvora finansiranja prema namjeni i rokovima kojim će se obezbijediti sredstva za budžetirane kreditne aktivnosti. Banka svoje izvore planira na osnovu rasta aktive, posebno kredita, te ih svakodnevno analizira kroz praćenje ispunjenja budžeta, te drugih vrsta izvještaja. Ukoliko dođe do većih odstupanja od planiranog volumena kredita, vrši se revidiranje planova izvora finansiranja, kako bi se dodatno obezbjedile vrste i način prikupljanja izvora finansiranja, vodeći pri tome računa o aspektu troškova, odnosno profitabilnosti, što podrazumijeva izbjegavanje preuzimanja nepotrebnih troškova likvidnosti.

Plan likvidnosti i plan izvora finansiranja ima ključnu ulogu u ukupnom procesu upravljanja likvidnošću jer utiče na pozicije kratkoročne i strukturne likvidnosti, te znatno umanjuje rizik budućeg finansiranja.. Planom se definišu potrebe i izvori finansiranja kako bi se održala ravnoteža između imovine i obaveza. Plan finansiranja ažurira se barem jednom godišnje. Osim toga, on mora biti usklađen s procesom izrade poslovnog plana (budžetiranja) i sa okvirom upravljanja apetitom za rizik.

Otpornost Banke tokom krize, kroz proces testiranja otpornosti na stres, redovno provodi funkcija rizika Banke. U okviru procesa testiranja otpornosti na stres definisan je skup relevantnih scenarija kako bi se predstavili vjerovatni događaji s potencijalnim negativnim uticajem na likvidnost. Scenarije karakterizira pretpostavljeni vremenski okvir trajanja scenarija te skup proizvoda na koje se u skladu sa ugovornom ili modeliranom ročnošću primjenjuju postotci zanavljanja i/ili konačni odlivi pozicija.

Kriza likvidnosti predstavlja situaciju u kojoj Banka otežano ispunjava svoje obaveze plaćanja na datume njihovog dospjeća. U slučaju krize, Banka ima definiran niz pravila i aktivnosti koje se aktiviraju u okviru Plana za likvidnost za nepredviđene slučajeve. Poremećaji likvidnosti Banke mogu proizaći iz eksternih i internih slučajeva koji bi mogli ugroziti likvidnost Banke.

Upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama odnosi se na praksu upravljanja uspostavljenu Planom za likvidnost za nepredviđene slučajeve u cilju očuvanja dovoljne razine likvidnosti, koji definiše operativni okvir, imenuju se odgovorne osobe i njihove dužnosti i obaveze u kriznoj situaciji, te plan finansiranja u kriznim situacijama, a sve s ciljem kako bi se poslovanje Banke vratilo u redovno stanje. Glavni cilj jeste izdržati krizu i nastaviti poslovanje tokom i nakon pojave krize.

b) način organizovanja funkcije upravljanja rizikom likvidnosti u banci, uključujući i sistem izvještavanja i mjerenja rizika likvidnosti;

Uprava Banke i Nadzorni odbor su odgovorni za uspostavljanje primjerene strategije likvidnosti, te politika, procedura, postupaka i sistema za upravljanje rizikom likvidnosti, u skladu sa odobrenom tolerancijom na rizik, kako bi osigurali da Banka održava dovoljnu likvidnost da ispuni svoje obaveze u svakom trenutku.

Izvještavanje Nadzornog odbora banke o rizicima likvidnosti se obavlja kvartalno putem redovnih izvještaja kontrolne funkcije upravljanja rizicima.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO odbor) obezbjeđuje provođenje politika upravljanja aktivom i pasivom Banke, što uključuje i upravljanje rizikom likvidnosti.

Banka ima uspostavljen ALCO odbor koji na redovnim mjesečnim sjednicama prati stanje depozitnih sredstava, plasmana, ispunjavanje obavezne rezerve kod CBBiH, ročnu i deviznu usklađenost izvora i plasmana, kao i ostale pokazatelje koji mogu imati uticaja na održavanje i upravljanje rizikom likvidnosti. Rad ALCO odbora u kojem učestvuje Uprava Banke je definisan Poslovníkom odbora za upravljanje aktivom i pasivom – ALCO.

Sektor za sredstva i likvidnost je zadužen za upravljanje likvidnošću, donošenje relevantnih internih akata iz oblasti likvidnosti, upravljanje kratkoročnom i dugoročnom likvidnošću. U nadležnosti ovog sektora je i uspostavljanje strategije likvidnosti, kao i plana likvidnosti za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti.

Odjel za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom prati likvidnost na dnevnom nivou, dekadnom i mjesečnom nivou, te sačinjava Izvještaj o likvidnosti na mjesečnom nivou, koji dostavlja Upravi Banke i učesnicima ALCO odbora.

Sektor za upravljanje i kontrolu rizika/ Odjel za kontrolu rizika prati pokazatelje likvidnosti, izrađuje stres scenarije koje na kontinuiranoj osnovi dostavlja Upravi Banke i članovima ALCO odbora.

Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja prati usklađenost procesa upravljanja rizikom likvidnosti sa zakonskim propisima, podzakonskim aktima i drugim propisima i standardima bankarskog poslovanja, kao i internim aktima Banke, identifikuje propuste i procjeni rizike koji su posljedica neusklađenosti, te procjenjuje efekte izmjene relevantnih propisa na poslovanje Banke.

Interna revizija vrši ocjenu strategija, politika i postupaka utvrđivanja potrebnog kapitala kao rezultata ICAAP/ILAAP.

Banka određuje značajne valute za potrebe praćenja pozicija likvidnosti i pozicije izvora finansiranja posmatrajući kriterij materijalnosti aktive u datoj valuti (više od 5%).

c) politike i postupci za praćenje stalne efikasnosti zaštite od rizika likvidnosti i smanjenja rizika likvidnosti;

Metod mjerenja i projektovanja sadašnjih i budućih novčanih tokova imovine, obaveza i vanbilansnih stavki tokom određenih vremenskih perioda koji Banka koristi odnosi se na plansko dospijeće pojedinih novčanih tokova, usklađeno za očekivanja i posmatrano ponašanje stavki u odgovarajućem historijskom periodu. Organizacioni dijelovi dužni su da planiraju pozicije bilansa stanja, bilansa uspjeha i vanbilansa koje se odnose na njihov djelokrug rada za period od tri godine, sa posebnim osvrtom na narednu godinu.

Banka vezano za plan izvora finansiranja uzimajući u obzir raspoložive izvore na tržištu izvore finansiranja obezbjeđuje putem depozita i manjim djelom putem uzetih kredita – krediti po subordiniranim uslovima od većinskog vlasnika.

Banka prilikom prikupljanja depozita, iste obezbjeđuje putem avista i oročenih depozita. Primarno tržište na kojem Banka posluje je FBiH. Banka je svojim aktivnostima prisutna na tržištu i u skladu sa svojim potrebama je u stalnom kontaktu sa značajnim povjeriocima kako bi u svakom trenutku mogla obezbjediti potrebne izvore finansiranja.

Banka vezano za izvore finansiranja u drugim valutama destimulira iste osim EUR, i kao izvore finansiranja u znatno manjoj mjeri prihvata i druge konvertibilne valute.

Obrnuto testiranje plana izvora finansiranja se vrši kroz redovne Izvještaje o riziku likvidnosti gdje se procjenjuju maksimalni mogući odlivi ukupnih izvora finansiranja, kao i najvećeg izvora finansiranja koji bi doveli do ugrožavanja ili prekoračenja propisanih minimalnih zakonskih i internih zahtjeva.

Također, razvijena je Metodologija određivanja stabilnosti izvora finansiranja sa ciljem utvrđivanja stabilnih izvora depozita u skladu sa principima tehničke analize, odnosno bazirano na historijskom kretanju stanja depozita po odgovarajućim kriterijima

Banka je definisala interni limit visine vrijednosti LCR i NSFR pokazatelja, te se minimalni likvidnosni zahtjevi utvrđuju kao nivo likvidnih sredstva neophodan za održavanje vrijednosti pokazatelja na definisanom nivou.

Banka na redovnom mjesečnom nivou vrši stres testiranje navedenog pokazatelja putem scenarior analize i analize osjetljivosti pokazatelja, te kalkulacije internog LCR-a i NSFR-a, te na taj način vrši procjenu dostatnosti iznosa likvidnih sredstava, kao i adekvatnost postavljenog internog limita za LCR i NSFR pokazatelj.

Definicija likvidne imovine je usklađena sa Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke.

Banka posjeduje isključivo likvidnu imovinu nivoa 1, te nije određivala dodatne kriterije u za određivanje tržišne vrijednosti likvidne imovine, kao i ograničenja u pogledu koncentracije i drugih karakteristika rizika vezanih za likvidnu imovinu. Također, s obzirom da Banka posjeduje isključivo imovinu nivoa 1, procijenjen je minimum pravnih, operativnih i regulatornih ograničenja za upotrebu likvidne imovine za pokriće novčanih odliva, odnosno ocijenjeno je da je vremenski horizont LCR-a od 30 dana dovoljan za pretvaranje likvidne imovine u direktno upotrebljiva likvidna sredstva.

Banka je identifikovala rizik koncentracije izvora finansiranja kao značajan kroz Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti, te su za isti definisani limiti i ograničenja koja se prate na dnevnom nivou, te redovno analiziraju na sjednicama ALCO, uključujući praćenje potencijalnih gubitaka raspoložive likvidnosti uslijed ove koncentracije.

Banka je kvantifikovala minimalni nivo likvidne imovine koji se smatra adekvatnim za ispunjenje internih likvidnosnih zahtjeva izračunom internog LCR-a, te je na taj način kvantifikovan minimalni nivo likvidne imovine koji se smatra adekvatnim za ispunjenje internih likvidnosnih zahtjeva. Također urađena je projekciju minimalnog nivoa internih likvidnosnih zahtjeva i raspoložive likvidne imovine u odgovarajućim vremenskim periodima, kako u uobičajenim uslovima poslovanja, tako u stresnim uslovima U nastavku je objašnjena metodologija, kao i prikazani dobiveni rezultati navedenih kalkulacija:

Banka je vezano za upravljanje rizikom unutar dnevne likvidnosti prati novčana sredstva i vrši planiranje novčanih tokova na dnevnom nivou. Putem sistemskog izvještaja prati se unutar dana kretanje priliva i odliva banke. te se obezbjeđuju dovoljna sredstva za pravovremeno izvršenje svih dospjelih obaveza.

U slučaju manjka unutar dnevne likvidnosti o istom se odmah obavještava Uprava te poduzimaju aktivnosti na obezbjeđenju dodatne likvidnosti za izvršenje plaćanja i značajnih obaveza.

Banka zbog svoje odluke da se profilira kao „servisna banka“ za institucije, javni sektor i nivoe državne vlasti, drži značajna sredstva u likvidnosnom obliku, te vrši ulaganje u vrijednosne papire države i javnog sektora. Banka u svom poslovanju do sada nije imala propuštenih plaćanja i izvršenja značajnih obaveza.

Organizacioni dio odgovoran za provođenje testiranja otpornosti na stres je Sektor za upravljanje i kontrolu rizika/ Odjel za kontrolu rizika, te po provođenju analiza izvještava Nadzorni odbor, Odbor za reviziju, Upravu Banke i ostale organizacione dijelove uključene u proces upravljanja pojedinačnim rizicima (članovi ALCO Odbora).

Rezultati mjesečnih testiranja otpornosti na stres se prezentuju na sjednici ALCO odbora, te razmatraju mjere. U okviru kvartalnih izvještaja kontrolne funkcije uključeni su rezultati navedenih stres testova.

Dodatno, osim navedenih redovnih mjesečnih testiranja, Odjel za kontrolu rizika provodi stres test LCR i NSFR pokazatelja – revidiranje pretpostavki iz prethodnog perioda i stres test tržišne likvidnosti. Rezultati godišnjeg stres testa su sastavni dio Izvještaja o rezultatima testiranja otpornosti na stres i Izvještaja o primjeni ICAAP i ILAAP, te se prezentiraju članovima Uprave banke i Nadzornog odbora.

Stres scenariji se zasnivaju na pretpostavkama promjene finansijske aktive i pasive (prilivi i odlivi) koji se dostavljaju od strane Odjela za podršku poslovanju unutar Sektora za poslovanje sa klijentima, te Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom.

ALCO odbor i članovi odbora, izvan redovnih sjednica, aktivno učestvuju u provođenju postupka testiranja na način da Odjelu za kontrolu rizika dostavljaju pravovremeno informacije koje bi mogle imati značajan uticaj na poziciju likvidnosti Banke.

Ovisno od rezultata stres testova, Odjel za kontrolu rizika uz podršku Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom predlažu postupke koje bi Banka mogla poduzeti za smanjenje rizika likvidnosti.

Stres testiranjem likvidnosti Banka periodično identifikuje i procjenjuje rizike osjetljivosti zakonskih i internih propisanih limita i ograničenja vezanih za izloženost Banke riziku likvidnosti na moguće scenarije promjena na strani aktive i pasive Banke koje imaju efekat na stanje likvidnosti.

Kao osnova za provođenje stres scenarija koristi se stanje pozicije likvidnosti iskazano u Izveštaju o ročnoj usklađenosti aktive i pasive, te izvještaju za ratio likvidnosne pokrivenosti (LCR).

Banka također izračunava i NSFR koeficijent na osnovu regulatornih propisa iz segmenta upravljanja rizikom likvidnosti, te propisanog Uputstva za izračun NSFR.

Dodatno, Banka vrši uporednu analizu likvidnosnih pokazatelja na nivou bankarskog sektora sa vrijednošću pokazatelja za Banku, te se analiziraju značajnija odstupanja, odnosno promjene pokazatelja.

Odjel za kontrolu rizika sprovodi testiranje otpornosti na mjesečnom nivou primjenom analize scenarija i analize osjetljivosti.

LCR i NSFR pokazatelji interne likvidnosti ocijenjeni su kao ključni indikator postojanja dovoljnog nivoa likvidnosti, te se za iste analiza putem analize scenarija odliva po definisanim scenarijima (član 32. Odluke), analize osjetljivosti putem obrnutog stres testa i za potrebe godišnjeg stres testiranja (ILAAP) izračun, te uz stres internog LCR i NSFR.

Prilikom izrade stres testa koriste se slijedeći ulazni podaci:

- izvještaj o ročnoj usklađenosti aktive i pasive koji se priprema od strane Odjela za planiranje, finansijski kontroling i izvještavanje,
- izvještaj LCR koji se priprema od strane Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom,
- izvještaj NSFR koji se priprema od strane Odjela za kontrolu rizika,
- izvještaj ALM iz izvještajne baze Odjela za planiranje, finansijski kontroling i izvještavanje u kojem se nalaze analitički podaci svih pojedinačnih finansijskih ugovora Banke na strani aktive i pasive, sa podacima o vrsti proizvoda, stanju pozicija, datumu dospjeća depozita, dospjećima pojedinih anuiteta za kreditne proizvode, te ostali relevantni podaci,
- plan realizacija kredita za period od 30 dana koji se dostavlja na mjesečnoj osnovi od strane Odjela za poslovanje sa stanovništvom i Odjela za poslovanje sa privredom (Sektor za poslovanje sa klijentima),
- plan kupovine vrijednosnih papira, te plan novih ugovora o depozitu, odnosno eventualnih prijevremenih raskida ugovora o depozitu sa korporativnim klijentima (Odjel za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom i Odjel za poslovanje sa privredom).

Stres scenariji Banke pripremaju se na način da se za pozicije na izvještajni datum u obrascima projiciraju kao promjena zasnovana na očekivanim kretanjima prema informacijama dostavljenim od strane relevantnih odjela, te karakteristika ugovorenog dospjeća pojedinih finansijskih ugovora na strani aktive i pasive.

Definisanje pojedinačnih stres scenarija predmet je sjednica ALCO odbora, te se na istom u skladu sa relevantnim poslovnim kretanjima u Banci definišu novi scenariji specifični za Banku, odnosno postojeći scenariji koji ne posjeduju relevantnost za trenutno poslovanje stavljaju van snage.

Stres scenariji se u zavisnosti od korištenih pretpostavki i metodologije izračuna dijele na scenarije bazirane na analizi scenarija i scenarije bazirane na analizi osjetljivosti.

Na osnovu pretpostavki korištenih u određenom scenariju, projicira se vrijednost slijedećih racija likvidnosti:

- Ročna usklađenost aktive i pasive sa dospeljima do 30 dana,
- Likvidna sredstva/ukupna aktiva,
- Ukupni krediti/ukupni depoziti (Loans To Deposits Ratio),
- Najveći depozitar/Ukupni depoziti,
- 10 najvećih depozitara/Ukupni depoziti,
- 20 najvećih depozitara/Ukupni depoziti,
- Vrlo likvidna sredstva/Ukupna likvidna aktiva,
- Vrlo likvidna sredstva/A vista depoziti i tekući računi klijenata,
- Vrlo likvidna sredstva/Ukupni krediti.

Vezano za upravljanje rizikom likvidnosti izvještaji koje dostavlja kontrolna funkcija upravljanja rizicima su slijedeći:

- *Izvještaj o riziku likvidnosti* koji uključuje:
  - simulacija ročne usklađenosti uz standardne pretpostavke,
  - stres scenariji pozicije ročne usklađenosti,
  - obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita ročne,
  - obrnuti scenario maksimalne promjene pozicija koji bio doveo do prekršenja zakonskih i internih limita LCR i NSFR,
  - efekat primjene svih odredbi člana 32. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti na poziciju LCR i NSFR – scenarij stresnih uslova,
  - pregled ročne strukture ukupne imovine Banke (*statički i dinamički gap likvidnosti*),
  - izvještaj o kamatnom riziku,
  - stres test pozicije deviznog rizika.

Izvještaj se dostavlja Upravi banke i ostalim članovima ALCO odbora na mjesečnoj osnovi. Navedeni pregledi su sastavni dio kvartalnih izvještaja kontrolne funkcije, koji se prezentuju i usvajaju na sjednicama Nadzornog odbora.

- *Izvještaj o limitima, ciljevima i pokazateljima koje Banka prati u skladu sa: Zakonom i podzakonskim aktima, Poslovnom politikom i strategijom, Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima, ostalim internim aktima upravljanja rizicima i Informacijom o subjektima bankarskog sistema FBiH*, dostavlja se mjesečno Upravi banke i kvartalno Nadzornom odboru u sklopu izvještaja kontrolne funkcije.
- *Izvještaj o rezultatima provedenog testiranja Plana za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti* se prezentuje na ALCO Odboru te dostavlja Upravi banke na usvajanje. Izvještaj je sastavni dio godišnjeg izvještaja kontrolne funkcije za potrebe izvještavanja Nadzornog odbora.
- *Izvještaj o rezultatima testiranja otpornosti na stres*, godišnji izvještaj sačinjen u skladu sa zahtjevima Odluke o sistemu internog upravljanja u banci, koji se dostavlja Upravi banke i Nadzornom odboru.

Izvještaji koje dostavlja Sektor za sredstva i likvidnosti (su slijedeći:

- Izvještaj o likvidnosti – izvještaj se dostavlja ALCO odboru i Upravi banke mjesečno,

- Zapisnik ALCO odbora – izvještaj se dostavlja ALCO odboru po održavanju sjednice ALCO odbora.

Dnevni izvještaj o koncentraciji i pokazatelj omjer krediti/depoziti.

d) opis izloženosti riziku likvidnosti i usklađenost sa strategijom iz tačke a)

U svrhu obezbjeđenja zakonitog, sigurnog i stabilnog poslovanja Banke, kroz redovno praćenje rizika, efikasnosti i efektivnosti poslovanja Banke, pouzdanosti njenih finansijskih izvještaja i ostalih informacija, te usklađenosti poslovanja Banke sa propisima, internim aktima i načelima i standardima struke, Banka ima snažnu i transparentnu organizacionu strukturu sa jasnom podjelom odgovornosti upravljanja rizikom likvidnosti.

Organizacija funkcije upravljanja rizicima likvidnosti predstavlja homogenu strukturu zajedno sa standardnim ulogama i odgovornostima definisanim kroz okvir upravljanja rizikom likvidnosti, Strategijom i Politikom likvidnosti sa popratnim aktima.

Okvir za rizik likvidnosti Banke sastoji se od sljedeća tri stuba:

- Kreiranje i korištenje konzervativnih scenarija stres testiranja kako bi se osiguralo dovoljno likvidnosti da se ispune sve obaveze u uslovima stresa
- Metrika rizika likvidnosti kao alat za identifikaciju i mjerenje u svrhu praćenja i procjenjivanja rizika likvidnosti
- Kontrola rizika likvidnosti putem limita i indikatora ranog upozoravanja, koji odražavaju odgovarajuće nivoe tolerancije rizika likvidnosti u svjetlu strateškog pravca i sveukupnog apetita za rizikom.

Lista relevantnih pokazatelja rizika, metodologija procjene i nivo internih limita i/ili ciljeva se (najmanje) godišnje utvrđuju u obliku dokumenta Izjava o apetitu za rizik (RAS), koja je predmet usvajanja Nadzornog odbora Banke. RAS je definisan kao najvažniji skup pokazatelja u području upravljanja rizicima koji daje pravac budućeg razvoja poslovanja iz perspektive spremnosti za preuzimanje rizika, a kako bi se ispunili poslovni ciljevi. RAS se sastoji od pojedinačnih mjera rizika po određenoj izloženosti riziku, a za svaku je utvrđen žuti i crveni limit/cilj.

Upravljanje likvidnošću Banke je zasnovano na kontinuiranom planiranju budućih likvidnosnih potreba koje u obzir uzimaju promjene u operativnim, ekonomskim, regulatornim, zakonskim ili ostalim uslovima poslovnog okruženja Banke uz adekvatno planiranje redovnih i vanrednih novčanih priliva i odliva.

Osnovni cilj procesa upravljanja likvidnošću je održavanje izloženosti likvidnosnom riziku na onoj razini koja Banci omogućava kontinuirano izvršenje obaveza plaćanja u redovnom poslovanju i tokom stresnih uslova bez ugrožavanja vrijednosti pozicija Banke.

Najvažnije aktivnosti procesa upravljanja likvidnošću usmjerene su na obavljanje uobičajenih tržišnih transakcija, u okviru definiranih limita izloženosti riziku, a u skladu s prethodno definiranim planovima te odlukama nadležnih tijela i operativnih funkcija.

e) podaci o koeficijentu pokrića likvidnosti (LCR), uključujući pregled stavki uključenih prilikom izračunavanja tog koeficijenta

Pokazatelj je iskazan kao omjer između likvidnih sredstava i očekivanih neto gotovinskih odliva, uz pretpostavku da omjer iznad 100% osigurava da su likvidna sredstva dovoljna za pokriće neto gotovinskih odljeva procijenjenih u narednih 30 dana.

Obrazac LCR na dan 31.12.2022. godine

Obrazac LCR		Vrijednost/Procenat
	Stavka	Iznos
IZRAČUNI		
Rbr		
1	Zaštitni sloj likvidnosti	480.387
2	Neto likvidnosni odliv	266.272
3	Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (%)	180,41%
Zaštitni sloj likvidnosti		
4	Zaštitni sloj likvidnosti u obliku likvidne imovine nivoa 1, isključujući pokrivene obveznice izuzetno visoke kvalitete ;neprilagođen	480.387
5	Odlivi po osnovu kolaterala u obliku likvidne imovine nivoa 1a, isključujući pokrivene obveznice izuzetno visoke kvalitete koje dospijevaju u roku od 30 dana	0
6	Prilivi po osnovu kolaterala u obliku likvidne imovine nivoa 1, isključujući pokrivene obveznice izuzetno visoke kvalitete koje dospijevaju u roku od 30 dana	0
7	Obezbijeđeni odlivi novca koji dospijevaju u roku 30 dana	0
8	Obezbijeđeni prilivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
9	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 1 isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta "prije primjene gornje granice"	480.387
10	Vrijednost imovine nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta: neprilagođena	0
11	Odlivi po osnovu kolaterala u imovini nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visoke kvalitete koje dospijevaju u roku od 30 dana	0
12	Prilivi po osnovu kolaterala u imovini nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visoke kvalitete koje dospijevaju u roku od 30 dana	0
13	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visoke kvalitete "prije primjene gornje granice"	0
14	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visoke kvalitete "nakon primjene gornje granice"	0
15	"Iznos viška likvidne imovine" nivoa 1 u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visoke kvalitete	0
16	Vrijednost imovine nivoa 2a: neprilagođena	0
17	Odlivi po osnovu kolaterala u likvidnoj imovini nivoa 2a koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
18	Prilivi po osnovu kolaterala u likvidnoj imovini nivoa 2a koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
19	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 2a "prije primjene gornje granice"	0
20	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 2a "nakon primjene gornje granice"	0
21	"Iznos viška likvidne imovine" nivoa 2a	0
22	Vrijednost likvidne imovine nivoa 2b: neprilagođena	0
23	Odlivi po osnovu kolaterala u imovini nivoa 2b koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
24	Prilivi po osnovu kolaterala u imovini nivoa 2b koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
25	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 2b "prije primjene gornje granice"	0
26	Prilagođeni iznos likvidne imovine nivoa 2b "nakon primjene gornje granice"	0
27	"Iznos viška likvidne imovine" nivoa 2b	0
28	Iznos viška likvidne imovine	0
29	Zaštitni sloj likvidnosti	480.387
Neto likvidnosni odlivi		

30	Ukupni odlivi	296.114
31	Potpuni izuzetni prilivi	0
32	Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	29.843
33	Smanjenje za "u cijelosti izuzete prilive"	0
34	Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	29.843
35	Neto likvidnosni odliv	266.272

Obrazac NSFR 31.12.2022

Obrazac C 84.00		Iznos	Potrebno stabilno finansiranje	Raspoloživo stabilno finansiranje	Koeficijent
		0010	0020	0030	0040
0010	POTREBNO STABILNO FINANSIRANJE	1.181.723	345.260		
0020	RSF od imovine centralne banke	91.628	0		
0030	RSF od likvidne imovine	477.557	0		
0040	RSF od vrijednosnih papira koji nisu likvidna imovina	1.143	948		
0050	RSF od kredita	451.037	311.557		
0060	RSF od međuzavisne imovine	0	0		
0070	RSF od imovine unutar grupe ili institucionalnog sistema zaštite ako je predmet povlaštenog tretmana	0	0		
0090	RSF od doprinosa garantnom fondu centralne druge ugovorne strane	0	0		
0100	RSF od ostale imovine	26.524	26.064		
0110	RSF od vanbilansnih stavki	133.834	6.692		
0120	RASPOLOŽIVO STABILNO FINANSIRANJE	1.047.889		633.874	
0130	ASF od stavki i instrumenata kapitala	133.448		133.448	
0140	ASF od depozita stanovništva	133.993		124.659	
0150	ASF od ostalih nefinansijskih klijenata (osim centralnih banaka)	751.534		375.767	
0160	ASF od operativnih depozita	0		0	
0170	ASF od obaveza i obavezujućih linija unutar grupe ili institucionalnog sistema zaštite na koje se primjenjuje povlašteni tretman	0		0	
180	ASF od finansijskih klijenata i centralnih banaka	20.608		0	
0190	ASF od obaveza prema drugoj ugovornoj strani koja se ne može odrediti	0		0	
0200	ASF od međuzavisnih obaveza sa odobrenjem Agencije	0		0	
0210	ASF od ostalih obaveza	8.306		0	
0220	NSFR				183,59%

XI Podaci i informacije koje se odnose na izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja banke

a) podjela izloženosti prema namjeri ulaganja, uključujući i namjeru ostvarivanja kapitalne dobiti i strateške razloge;

b) pregled korištenih računovodstvenih politika i metoda vrednovanja, uključujući i osnovne pretpostavke i pristupe koji utječu na utvrđivanje vrijednosti, kao i svaku njihovu značajnu promjenu;

c) vrsta, priroda i iznosi izloženosti po osnovu:

1) Vlasničkih ulaganja kojima se trguje na berzi

2) Vlasničkih ulaganja kojima se ne trguje na berzi, a koja su u dovoljno diverzifikovanim portfolijima kao i po osnovu ostalih vlasničkih ulaganja

d) ukupan realizirani dobitak/gubitak za prethodni period koji proističe iz prodaje ili zatvaranja pozicija po osnovu vlasničkih ulaganja.

Iznos vlasničkih ulaganja na dan 31.12.2022. godine iznosi KM 1.144/h.

Vlasnička ulaganja u bankarskoj knjizi su klasifikovana sa namjerom držanja na neodređen period, ali u slučaju potrebe ili promjene tržišne cijene može se izvršiti prodaja. Banka iste drži kao rezervu likvidnosti.

U nastavku Banka objavljuje tabelarni prikaz vlasničkih ulaganja po vrsti ulaganja na dan 31.12.2022. godine:

(u 000' KM)

Vrsta ulaganja	Način vrednovanja	Kotira na berzi	Knjigovodstvena vrijednost	Ispravka vrijednosti	Tržišna vrijednost
Ostale nebankarske institucije	FVOCI	da	394	523	917
Finansijske institucije	FVTPL	da	2.441	-2.242	199
Ostale institucije	FVOCI	da	10	18	28
Ukupno			2.845	-1.701	1.144

Banka vlasnička ulaganja klasifikuje kao:

- Imovina koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI),
- Imovina koja se mjeri po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (FVTPL).

Detaljan pregled korištenih računovodstvenih postupaka i metoda vrednovanja može se pronaći u godišnjem Finansijskom izvještaju Banke objavljenom na internet stranici Banke (<https://www.unionbank.ba/finansijski-izvjestaji>).

Banka u 2022. godini nije ostvarila realizovani dobitak/gubitak koji proističe iz prodaje ili zatvaranja po osnovu vlasničkih ulaganja.

XII Podaci i informacije koje se odnose na izloženost kamatnom riziku po osnovu pozicije iz bankarske knjige

a) izvori ovog rizika, metode i učestalost njegovog mjerenja;

b) osnovne pretpostavke za mjerenje, odnosno procjenu izloženosti ovom riziku, uključujući i pretpostavke o prijevremenim otplatama kredita i kretanju depozita po viđenju;

c) promjena prihoda, ekonomske vrijednosti ili drugih faktora uslijed kamatnih šokova u skladu s metodom koja je utvrđena za mjerenje kamatnog rizika po značajnim valutama.

Banka izračunava i izvještava o kamatnom riziku odvojeno za sve značajne valute (izloženost u valuti preko 5% bilansa stanja), odnosno za BAM i EUR. Izvještaj o kamatnom riziku i uticaju na ekonomsku vrijednost knjige banke i zaradu se priprema mjesečno za potrebe sastanaka ALCO Odbora, te se isti kvartalno dostavlja Agenciji za bankarstvo u skladu sa odgovarajućom regulativom.

Kamatni rizik (eng. Interest Rate Risk – IRR) je rizik promjene tržišne vrijednosti pozicija bilansa stanja uslijed pomjeranja i promjene oblika krive prinosa. Promjene krive prinosa mogu da imaju negativan efekat na neto prihode od kamate kao i na iznos kamatno-osjetljivih prihoda i troškova, uslijed smanjenja kamatnih marži. Ove promjene imaju također uticaj na tržišnu vrijednost sredstava, obaveza

i vanbilansnih stavki, obzirom da buduća plaćanja (i stoga sadašnja vrijednost) variraju direktno u proporciji sa promjenama kamatnih stopa.

Posljedično, efektivan proces upravljanja kamatnim rizikom kojim se uticaj promjene kamatnih stopa na bilans stanja Banke održava u okviru odgovarajućih limita je od ključne važnosti za sigurnost i održivu kreditnu sposobnost Banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) upravlja ročnom usklađenošću aktive i pasive, odobrava strategiju investiranja i strategiju pozicioniranja kamatnih stopa, uzimajući u obzir i definisanu sklonost Banke ka rizicima, interno postavljene i regulatorne limite, strategiju Banke za upravljanje likvidnošću (finansiranja), ali i analizu razvoja makroekonomskog okruženja i eventualnih promjena u poslovnom modelu Banke.

U cilju ublažavanja izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, Banka primjenjuje sledeće:

- Promjena ročne strukture depozita i kredita u cilju zaštite od ove vrste rizika;
- Ostale odluke radi umanjenja kamatnog rizika, u skladu sa preporukama Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO).

Izloženost riziku kamatne stope Banka procjenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Pokazatelj kamatnog rizika predstavlja omjer promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige banke i regulatornog kapitala. Odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala banke ne bi trebao biti veći od 20%.

Kroz uspostavljen sistem praćenja kvantitativnih indikatora rizika, odnosno RAS Banka je propisala ciljane nivoe kretanja pokazatelja kamatnog rizika.

U skladu Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom, a primjenjujući princip proporcionalnosti, Banka je uspostavila sistem internog mjerenja kamatnog rizika u bankarskoj knjizi koji obuhvata slijedeće značajne izvore kamatnog rizika kojima može biti izložena, a to su: rizik krive prinosa, rizik osnove i efekat na neto kamatnu maržu.

Rizik krive prinosa (engl. yield curve risk) je rizik kome je banka izložena zbog promjene oblika i nagiba krive prinosa.

Kako bi se utvrdilo kretanje krive prinosa, primjenjuje se kalkulacija promjena kamatnih stopa na kredite i depozite kroz periode 1 mjesec, 3 mjeseca, 6 mjeseci, 1 godina, 2 godine, 3 godine i 4 godine, a kao osnova koriste se podaci iz zvaničnih obrazaca Banke za prethodni period. Za svaki od perioda iskalkulisana je prosječna stopa ponderisana iznosom. Konačna stopa za svaki period predstavlja prosjek stope na kredite i stope na depozite. Za period veći od dužine dostupnih podataka, stopa je dobivena korištenjem forecast formule u excelu.

Na ovaj način izračunata kriva prinosa primijenjena je na postojeće neto pozicije iz izračuna standardnog kamatnog šoka, kako bi se dobio omjer kretanja šoka krive prinosa i regulatornog kapitala Banke.

Rizik osnove (engl. basis risk) je rizik kojem je banka izložena zbog razlike referentnih kamatnih stopa za instrumente sa sličnim karakteristikama u odnosu na ročnost ili vrijeme do sljedeće promjene kamatne stope.

Kako bi se odredio utjecaj različitih promjena kamatnih stopa koje predstavljaju osnovu za pozicije imovine i obaveza sa sličnim karakteristikama u odnosu na ročnost urađena je odgovarajuća kategorizacija, te se za svaku kategoriju kalkuliše uticaj promjena stopa. Dobivene stope kamatnog šoka primijenjene su na postojeće pozicije iz izračuna standardnog kamatnog šoka, kako bi se dobio omjer kretanja šoka krive prinosa i regulatornog kapitala Banke.

Efekat na neto kamatnu maržu pokazuje efekat promjene kamatnih stopa na nivo očekivanih kamatnih prihoda za periode od 3 mjeseca, 1 godinu i 3 godine. Efekat i pretpostavke se računaju, odnosno gdje isto nije moguće daju pretpostavke po stavkama izvještaja kamatnog rizika pojedinačno. Za svaku stavku i posmatrani period se na ovaj način iskazuje očekivana promjena kamatne stope, gdje se za kredite i depozite koristi izračun promjene stopa po osnovu kretanja u historijskom periodu.

U skladu sa Metodologijom interne procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti Banke i Programom testiranja otpornosti na stres, a u sklopu godišnjeg ICAAP/ILAAP procesa Odjel za kontrolu rizika radi stres testiranje za kamatni rizik prema dva scenarija.

Stres scenario predstavlja propisani kamatni šok od 2%, na stvarna modifikovana trajanja po vremenskim zonama. Modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu izračunato je bazi stvarnih dospjeća kamatonosnih pozicija Banke.

Worst case scenario radi se na način da se za kredite i depozite analiziraju promjene nivoa kamatnih stopa za period od 4 godine, na mjesečnom nivou.

Na svaki posmatrani datum računa se kamatni šok u odnosu na isti period prethodne godine. Najveća promjena kamatne stope se uzima i primjenjuje u scenariju uticaja po pojedinačnim kategorijama za koje je iskazan reprezentativan uzorak, a za preostale pozicije se koriste pretpostavke korištene u osnovnom scenariju. Za pozicije kredita i depozita primjenjuju se ostvareni kamatni šokovi i modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu prema bilansnim stavkama Banke.

Banka redovno vrši izračun rizika krive prinosa, te rizika osnove i ukoliko bi rezultati dobiveni u nekom od navedenih izračuna iskazali veću vrijednost od stres scenarija isti bi se koristili u izračunu kapitalnog zahtjeva za kamatni rizik.

Uspostavljena je i godišnja izrada Izvještaja o testiranju/validaciji Metodologije za mjerenje kamatnog rizika.

U sklopu Izvještaja o primjeni ICAAP-a i ILAAP-a iskazuju se rezultati i primijenjena metodologija stres testa.

XIII Podaci i informacije koje se odnose na ICAAP i ILAAP

a) sažet opis ICAAP-a

b) sažet opis pristupa koje banka koristi za mjerenje svih materijalno značajnih rizika tj. procjenu svih značajnih rizika.

c) sažet opis postupka ILAAP-a

Postupak ICAAP-a i ILAAP-a predstavljen je kroz slijedeće faze.

Faza	ICAAP	ILAAP
Procjena materijalnosti rizika	Kapitalno relevantni	Likvidnosno relevantni
Izračun minimalnih regulatornih zahtjeva	Izračun regulatorne adekvatnosti kapitala za rizike iz Stuba 1	Izračun regulatorne adekvatnosti likvidnosti - LCR
Utvrđivanje ukupnih internih zahtjeva	Utvrđivanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva	Utvrđivanje ukupnih internih likvidnosnih zahtjeva
Stres testiranje	Stres trestiranje kapitalno relevantnih rizika	Stres trestiranje likvidnosno relevantnih rizika
Uključivanje rezultata u ICAAP/ILAAP	Izračun internih kapitalnih zahtjeva na osnovu rezultata primjenom stres scenarija	Izračun internih likvidnosnih zahtjeva na osnovu rezultata primjenom stres scenarija
Praćenje i izvještavanje	Minimalan kvartalni izračun stopa kapitala uzimajući u obzir interne kapitalne zahtjeve	Minimalan kvartalni stres test likvidnosti prema procjeni internih likvidnosnih zahtjeva

Za sve rizike definisane Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima kao značajne za poslovanje Banke definisana je ICAAP/ILAAP relevantnost.

Rb	Vrste rizika	Ocjena značajnosti rizika	ICAAP/ILAAP relevantnost
1	Kreditni rizik	Pojedinačno značajni	ICAAP/ILAAP
2	Koncentracijski rizik		ICAAP
3	Rizik likvidnosti		ILAAP
4	Rizik finansiranja likvidnosti		ILAAP
5	Rizik unutardnevne likvidnosti		ILAAP
6	Rizik koncentracije izvora finansiranja		ILAAP
7	Rizik tržišne likvidnosti		ICAAP/ILAAP
8	Rizik prekomjerne finansijske poluge		ICAAP/ILAAP
9	Operativni rizici		ICAAP
10	Valutni rizik		ICAAP
11	Kamatni rizik u bankarskoj knjizi		ICAAP
12	Rezidualni rizik		ICAAP
13	Tržišni rizik	Ostali značajni	ICAAP/ILAAP
14	Rizik osnove		ICAAP
15	Rizik opcije		ICAAP
16	Rizik krive prinosa		ICAAP
17	Rizik ročne neusklađenosti ponovnog utvrđivanja kamatnih stopa		ICAAP
18	Rizik druge ugovorne strane		ICAAP
19	Okolišni, socijalni i upravljački / ESG rizici		ICAAP
20	Reputacijski rizik		ICAAP/ILAAP
21	Rizik eksternalizacije		ICAAP
22	Pravni rizik, rizik usklađenosti poslovanja i rizik		ICAAP
23	Poslovni rizik		ICAAP
24	Rizik profitabilnosti		ICAAP
25	Rizik kapitala		ICAAP
26	Strateški rizik		ICAAP
27	Rizik zemlje		ICAAP
28	Rizik nekretnina	Neznačajni	/
29	Kamatno inducirani kreditni rizik		/
30	Valutno inducirani kreditni rizik		/
31	Rizik kreditne marže		/
32	Upravljački rizik		/
33	Rizik ulaganja		/
34	Rizici koji proizlaze iz novih proizvoda	Nerelevantani za poslovanje banke	/
35	Rizik namirenja		/
36	Političko-ekonomski rizik		/
37	Rizik transfera		/
38	Pozicijski rizik		/
39	Robni rizik		/
40	Rizik prilagodbe kreditnog vrednovanja (CVA rizik)		/
41	Rizik slobodne isporuke		/
42	Migracijski rizik	/	

XIII Podaci koji se odnose na ICAAP i ILAAP

ICAAP komponente čine:

- Upravljanje: upravljanje rizicima čija materijalizacija proizvodi efekte na iznos i stope kapitala.
- Identifikacija rizika: Osnova za upravljanje rizicima je definicija i identifikacija različitih vrsta kapitalno relevantnih rizika. Isti su definisani *Matricom rizika* i identifikovani su kroz godišnju procjenu materijalnosti rizika i kroz proces odobravanja proizvoda.

- Sklonost preuzimanju rizicima: Sklonost preuzimanju kapitalno relevantnim rizicima je dio *Izjave o sklonosti ka preuzimanju rizika* i predstavlja obavezujuće ograničenje za poslovne aktivnosti u pogledu adekvatnosti kapitala.
- Strategija upravljanja rizicima: Banka je usvojila sveukupnu Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima i postavlja ključne principe za upravljanje svim rizicima relevantnim za poslovanje Banke.
- Mjerenje rizika: Mjerenje rizika obuhvata izračun regulatornih i internih pokazatelja. Testiranje otpornosti na stres čini sastavni dio mjerenja rizika.
- Praćenje rizika: Rizici se prate kroz skup limita. Usklađenost sa limitima prati se i redovno izvještava prema Upravi.
- Izvještavanje i objava o rizicima: Praćenje rizika je obezbjeđeno kroz interne izvještaje, regulatorne izvještaje i javne informacije kroz godišnji i Pillar 3 izvještaj.
- Infrastruktura: ICAAP podržavaju komponente kao što su podaci, systemska podrška u upravljanju pojedinim rizicima, interni akti i ostala dokumentacija vezana za upravljanje rizicima.
- Dokumentacija: Sve komponente ICAAP-a (procesi, modeli) su adekvatno dokumentovani.

Banka izračunava ukupne interne kapitalne zahtjeve sabiranjem internih kapitalnih zahtjeva za sve rizike ocjenjene kao značajne. Minimalan iznos internih kapitalnih zahtjeva ne može biti manji od stope ukupnih minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa regulatornim zahtjevima 14.5% (12%+2.5%).

Banka izračunava ukupne kapitalne zahtjeve prema osnovnom i stres scenariju. U izračun kapitalnih zahtjeva uključuju se rezultati stres scenarija, u skladu sa metodologijom izračuna definisanom u Programu testiranja otpornosti na stres.

Za sve pojedinačno značajne rizike Metodologijom interne procjene kapitalne i likvidnosne adekvatnosti Banke i Programom testiranja otpornosti na stres definisan je kvantitativni tretman rizika. Ostali značajni rizici i rizik poluge podrazumijevaju iznos internih kapitalnih zahtjeva u iznosu od 10% regulatornog kapitala.

Kreditni rizik

Kao metodu stres testiranja kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik Banka koristi izračun stresiranjem vrijednosti postojećeg standardiziranog pristupa po osnovu prelaska u lošije kategorije u skladu sa istorijskim kretanjem PD parametra i primjenom VAR 99% na ostvarene stope, dok se za izloženosti za koje je kategorija određena putem rejtinga koristi pretpostavka pogoršanja istog.

Izračun se vrši uz pretpostavku zadržavanja stope za kategorije za koje se primjenjuju stope 0%, 100% i 150% s obzirom na specifičnosti ovih kategorija kod kojih kategorisanje nije pod uticajem PD stope, odnosno ne postoji mogućnost ponderisanja sa većom stopom od postojeće.

Za kreditne izloženosti u ostalim kategorijama koristi se pretpostavka da će određeni dio izloženosti koji se kalkuliše primjenom PD stope na visinu ukupne izloženosti uslijed ulaska u status default otići u odgovarajuću kategoriju sa većim ponderom.

PD stopa kalkuliše se po svakoj homogenoj skupini po osnovu podataka o istorijskom kretanju određivanjem stope koja korespondira VaR-u 99%. Dobivene vrijednosti PD uvećavaju se za vrijednost makroekonomskih faktora dobivenih analizom korelacije između ostvarenih PD stopa i makroekonomskih pokazatelja: GDP (bruto domaći proizvod), indeks potrošačkih cijena i kretanje nivoa nezaposlenosti.

Putem analize utvrđeno je da je stepen korelacije za PD pravnih lica najjači sa GDP-om, a za fizička lica sa iskazanim stopama nezaposlenosti. U stres testiranju interne stope LCR-a primjenjuju se ovako preračunate stope PD i makroekonomski faktori, čime se iskazuje efekat kreditnog rizika za interne likvidnosne zahtjeve Banke.

Valutni rizik

Banka za stres test internih kapitalnih zahtjeva za pokrivanje valutnog rizika posmatra promjenu kursa stranih valuta za period minimalno 6 godina. Na svaki datum unutar navedenog perioda posmatranja

uzima se promjena u vrijednosti kursa, u odnosu na isti period prethodne godine. Analiza se provodi sa ciljem procjene eventualne podcijenjenosti valutnog rizika uslijed primjene standardizovanog pristupa.

Interni kapitalni zahtjev za pokriće valutnog rizika računa se na način da se svaka otvorena devizna pozicija pomnoži sa svojim odgovarajućim kursnim šokom. Suma rezultata daje efekat na finansijski rezultat banke za svaki radni dan u posmatranom historijskom periodu i VaR analizom se određuje maksimalni historijski iznos gubitka uz nivo pouzdanosti od 99%, što predstavlja najveći gubitak po svakoj pojedinačnoj valuti primijenjeno na otvorenu poziciju.

Kretanje valutnih kurseva je posljedica varijacije različitih makroekonomskih faktora, kao što su GDP, kamatne stope, CPI, industrijska proizvodnja, politička stabilnost, stopa nezaposlenosti i drugih. Kretanje bruto domaćeg proizvoda pruža signal nosiocima ekonomskih politika i centralnim bankama o ekspanziji, odnosno kontrakciji nacionalne ekonomije što utiče na odluke o količini novca u opticaju, te time i kretanju kurseva valuta. CPI (indeks potrošačkih cijena) mjeri inflaciju, odnosno rast cijena robe i usluga u ekonomiji, a što ima direktni uticaj na količinu novca u opticaju, time i valutni kurs.

U stres testiranju kapitalnih zahtjeva za pokriće valutnog rizika uzete su u obzir projekcija kretanja GDP-a, te CPI-a odgovarajućih ekonomija, te je izračun urađen uz pretpostavku da veća procentualna ekspanzija određene ekonomije, te rast CPI dovodi do jačanja valute te zemlje.

Operativni rizik

Kao opcije testiranja otpornosti na stres, Banka je izabrala opciju koju EBA daje u svom metodološkom dokumentu (2018 EU- Wide Stress Test Methodological Note), a to je podjela na Rizike ponašanja i Ostale operativne rizike.

Kod pristupa Rizik ponašanja (conduct risk) izvršena je analiza petogodišnjih historijskih podataka o prijavljenim događajima operativnog rizika u kategorijama: interne prevare i aktivnosti i klijenti, proizvodi i poslovne prakse.

Kod Rizika ponašanja, Banka je primijenila stopu od 2.

Za materijalne događaje, Banka primjenjuje stopu stopu od 1,15. Kao materijalni događaji smatraju se događaji koji su proizveli gubitak za Banku u iznosu od 1% regulatornog kapitala.

Kod pristupa Ostali operativni rizici, izvršena je analiza petogodišnjih historijskih podataka o ostalim događajima operativnog rizika kategorizovanih u preostale kategorije operativnog rizika: Izvršenje isporuka i upravljanje procesima, Prekid u poslovanju i pad sistema, Materijalni gubici i štete i Eksterne prevare i aktivnosti i Odnos prema zaposlenima i bezbjednost na radnom mjestu. Kod pristupa Ostali operativni rizici, izvršena je kvantitativna procjena razine očekivanih gubitaka od ostalih operativnih rizika, gdje je korištena stopa od 1,5.

Kod kvantitativne procjene za Ostale operativne rizike, u bazi prijavljenih događaja, nema događaja čiji je gubitak materijalan za Banku.

Za svaku kategoriju izvora rizika, utvrđuje se priroda odnosa između makroekonomskih uslova i gubitaka operativnog rizika, kojom se navodi očekivana cikličnost gubitaka operativnog rizika (procikličnost ili veći gubici u snažnoj ekonomiji) nasuprot kontracikličnosti ili većim gubicima u slaboj ekonomiji).

Analizom pojedinih kategorija može se doći do slijedećih zaključaka:

- Za kategoriju klijenti, proizvodi i poslovna praksa i pravne događaje očekuje se korelacija s ekonomijom, te se može očekivati povećanje iskazanih gubitaka u ekspanzivnim makroekonomskim uslovima samim rastom obima transakcija,
- Za kategoriju internih prevara i aktivnosti - rizik od prevare je veći kada finansijska tržišta rastu. Nadalje, opasnost se može povećati i u nepovoljnim okolnostima, gdje u slučaju da se očekuje smanjenje radne snage, isto može uzrokovati da se pojedini zaposleni odluče za prevare, te promoviraju nemaran rad.

- Za kategoriju isporuke, izvršenje i upravljanje procesima nagli pad tržišta ili velika volatilnost na finansijskim tržištima obično povećava obim trgovine, što može dovesti do povećanja gubitaka izvršenja.
- Kod kategorije eksterne prevare i aktivnosti - prevare s kreditnim karticama su više zastupljene kada je potrošnja velika, odnosno ekonomija je u ekspanziji. Pored toga, kada stopa nezaposlenosti raste incidencija eksternih prevara raste.
- Za preostale tri kategorije makroekonomske promjene u pravilu nemaju efekat na iste.

Uzimajući u obzir navedeno, te da su 4 kategorije za koje se može očekivati korelacija sa makroekonomskim aktivnostima najzastupljenije, očekivani gubici uvećavaju se za očekivani rast ekonomske aktivnosti iskazan kroz stopu rasta bruto domaćeg proizvoda.

Koncentracijski rizik

Banka za stres test zahtjeva za kapital po koncentracijskom riziku koristi indeks sektorske koncentracije. Izračun je baziran na smjernicama za izračun HHI indeksa propisanim podzakonskim aktima FBA vezanim za ICAAP.

Kamatni rizik

Izloženost riziku kamatne stope u osnovnom scenariju Banka procjenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Stres scenario rađen je na način da su za kredite i depozite analizirane promjene nivoa kamatnih stopa za period od 5 godina, na mjesečnom nivou. Na svaki posmatrani datum izračunat je kamatni šok u odnosu na isti period prethodne godine, a uz primjenu VaR 99% određen je nivo zahtjeva za stresni scenarij.

Najveća promjena kamatne stope je uzeta i primijenjena u scenariju uticaja po pojedinačnim kategorijama za koje je iskazan reprezentativan uzorak, a za preostale pozicije su korištene pretpostavke korištene u osnovnom scenariju. Za pozicije kredita i depozita primijenjeni su ostvareni kamatni šokovi i modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu prema bilansnim stavkama Banke.

Prilikom izračuna u obzir se uzimaju i očekivanja vezana za promjenu nivoa kamatnih stopa iskazana u zvaničnim projekcijama, kako za lokalno tržište, tako i za šire područje za koje je vezana ekonomska aktivnost posebno u vidu izvora fondova, te matica banaka.

S tim u vezi posebno se posmatraju očekivanja u promjeni referentnih kamatnih stopa, prvenstveno EURIBOR-a.

Ukoliko očekivanja pokazuju tendenciju zadržavanja nivoa kamatnih stopa na postojećim nivoima ili blagi rast, bez značajnijih promjena u ostvarenim prinosima na aktivu, odnosno pasivu, ista se ne uzimaju u kalkulaciju, s obzirom da rezultati dobiveni stres testiranjem obuhvataju dovoljno veliki raspon promjene kamatnih stopa i stresnih okolnosti.

Rizik tržišne likvidnosti

Osnovni scenarij za rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva pretpostavku prodaje vrijednosnih papira po trenutnim tržišnim cijenama, odnosno cijena na aukcijama u posljednjih 12 mjeseci, gdje bi efekat na kapital bio posljedica gubitka iz neophodnih diskonta u slučaju kada su navedene cijene veće od prinosa na obveznice.

Prodaja vrijednosnih papira imala bi efekat na visinu internih kapitalnih zahtjeva kroz gubitak od prodaje, te dobiveni iznos predstavlja iznos izloženosti Banke riziku, odnosno u preračunu kapitalnih zahtjeva Banka treba da održava 12% od iznosa za pokriće rizika.

Prilikom izračuna stres testa zadržava se postojeća metodologija koja nivo kamatnih stopa dobiva na osnovu održanih aukcija u posljednjih 12 mjeseci u slučaju da nema aktivne trgovine, te za nedostajuće ročnosti (ročnosti za koje nije bilo aukcija) vrši interpolaciju po osnovu ostvarenih ročnosti. Sve navedene stope po ročnostima se uvećavaju za 1,4%, te tako dobivena razlika dobivena metodom diskontovanja novčanih tokova predstavlja iznos stresnog scenarija.

Smanjenje vrijednosti imati će efekat na visinu internih kapitalnih zahtjeva kroz gubitak, te dobiveni iznos predstavlja iznos izloženosti Banke riziku, odnosno u preračunu kapitalnih zahtjeva Banka treba da održava 12% od iznosa za pokriće rizika.

Dodatno se posebno posmatraju očekivanja u promjeni referentnih kamatnih stopa na prinose obveznica povezanih ekonomija, te referentne stope, prvenstveno EURIBOR.

Ukoliko očekivanja pokazuju tendenciju zadržavanja nivoa kamatnih stopa na postojećim nivoima ili blagi rast, bez značajnijih promjena u ostvarenim prinosima na aktivu, odnosno pasivu, ista se ne uzimaju u kalkulaciju, s obzirom da rezultati dobiveni stres testiranjem obuhvataju dovoljno veliki raspon promjene kamatnih stopa i stresnih okolnosti.

Ostali rizici

Za ostale rizike, uključujući rizik finansijske poluge i rezidualni rizik) izdvajaju se kapitalni zahtjevi u procentu 5-10% minimalnih kapitalnih zahtjeva Stuba 1.

Podaci koji se odnose na ILAAP

ILAAP komponente čine:

- Upravljanje: upravljanje likvidnošću i upravljanje rizikom likvidnosti
- Identifikacija rizika likvidnosti: Osnova za upravljanje rizikom likvidnosti je definicija i identifikacija različitih vrsta rizika likvidnosti. Isti su definisani *Matricom rizika* i identifikirani su kroz godišnju procjenu materijalnosti rizika i kroz proces odobravanja proizvoda.
- Sklonost preuzimanju rizika likvidnosti: Sklonost preuzimanju rizika likvidnosti je dio *Izjave o sklonosti ka preuzimanju rizika* i predstavlja obavezujuće ograničenje za poslovne aktivnosti u pogledu razmatranja likvidnosti.
- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti: Strategija se oslanja na sveukupnu Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima i postavlja ključne principe za upravljanje rizikom likvidnosti.
- Mjerenje rizika likvidnosti: Mjerenje rizika obuhvata izračun regulatornih i internih pokazatelja. Testiranje otpornosti na stres čini sastavni dio mjerenja rizika likvidnosti.
Na minimalno godišnjoj osnovi Odjel za kontrolu rizika provodi testiranje Plana finansiranja u kriznim situacijama, te stres testiranje u izračunu internih likvidnosnih zahtjeva.
Na mjesečnoj osnovi provodi se testiranje pozicije likvidnosti za sve scenarije koji su ALCO odborom definisani kao relevantni za poslovanje Banke.
- Praćenje rizika likvidnosti: Rizik likvidnosti se prati kroz skup limita. Usklađenost sa limitima prati se i redovno izvještava prema Upravi.
- Izvještavanje i objava o riziku likvidnosti: Praćenje rizika likvidnosti je obezbjeđeno kroz interne izvještaje, regulatorne izvještaje i javne informacije kroz godišnji i Pillar 3 izvještaj.
Izvještavanje se radi od strane Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom i Odjela za kontrolu rizika.
- Upravljanje likvidnošću: Upravljanje kratkoročnom i dugoročnom likvidnošću je odgovornost Odjela za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom. Ovo podrazumijeva uspostavu redovnog plana finansiranja, kao i razvoj planova finansiranja u kriznim situacijama.
- Infrastruktura: ILAAP podržavaju komponente kao što su podaci, sistemska podrška, interni akti i ostala dokumentacija vezana za okvir upravljanja likvidnošću i rizikom likvidnosti.
- Dokumentacija: Sve komponente ILAAP-a (proces, modeli) su adekvatno dokumentovani.

Kao ILAAP relevantni rizici identifikovani su rizik likvidnosti, rizik finansiranja likvidnosti, rizik tržišne likvidnosti, rizik finansijske poluge i reputacijski rizik.

Interne likvidnosne zahtjeve Banka prati kroz LCR koeficijent, koji predstavlja kratkoročni (30-dnevni) omjer pokrivenosti likvidnošću.

Odjel za likvidnost, upravljanje aktivom i pasivom na mjesečnom nivou izračunava koeficijent likvidnosti LCR za potrebe regulatornog izvještavanja. Odjel za kontrolu rizika minimalno kvartalno radi paralelni izračun, na osnovu kojeg je na nivou Banke obezbjeđena kontrola ispravnosti pojedinačnih elemenata LCR koeficijenta.

Prvi korak u procesu stres testiranja je izračun interne stope LCR-a, koja služi kao osnova za provođenje stres testiranja.

Kao bazu za izračun internog LCR-a Banka koristi postojeću strukturu LCR izvještaja gdje se za svaku kategoriju po osnovu iskazanih kretanja utvrđuju iskazane historijske stope odliva.

Kombinovanjem navedenih stopa sa stopama propisanim od strane regulatora dobiva se interna LCR stopa, gdje se za prilive računa dodatno smanjenje priliva po osnovu iskazanih prosječnih PD stopa, dok se odlivi uvećavaju po osnovu prosjeka iskazanih kretanja u proteklom periodu.

Izračun prosječnih kretanja odliva kalkuliše se na osnovu mjesečne promjene, odnosno periodu koji odgovara horizontu izračuna LCR-a.

Za prethodno utvrđene prosječne interne stope se kod priliva (stopa PD) dodjeljuje ponder 0, odnosno kod odliva (prosječno kretanje u prethodnom periodu) ponder 1.

Stresirani interni LCR dobiva se stresiranjem pojedinačnih kategorija i to na slijedeći način:

- Rezerve kod Centralne banke – stres minimalnom stopom PD 0.1%, te iznosom ograničenja priliva visokolikvidnih sredstava uslijed kretanja finansijske poluge u stresnim uslovima,
- Imovina jedinica lokalne samouprave – pretpostavke iz stres testa rizika tržišne likvidnosti – prodaja ispod nominalne vrijednosti/smanjenje fer vrijednosti u odgovarajućem iznosu,
- Stope priliva – stresirane PD stope sa VaR 99%,
- Stope odliva – stresirane historijske stope odliva sa VaR 99%.

Razvoj internog LCR modela predstavlja preispitivanje i sagledavanje uzajamnog djelovanja rizika finansiranja likvidnosti i rizika tržišne likvidnosti, te objedinjuje povezane rizike na likvidnost (rizik tržišne likvidnosti – direktan efekat na HQLA, rizik finansiranja likvidnosti - efekat se evidentira kroz prosječne stvarne historijske stope odliva depozita i kreditni rizik – efekat se iskazuje kroz očekivane prilive koji uzimaju u obzir prosječnu stopu neizmirenja obaveza).

Za stope odliva depozita provodi se analiza korelacije sa kretanjem odgovarajućih makroekonomskih faktora, te ukoliko se utvrdi postojanje značajne veze efekat istih se uključuje u izračun.

Navedene prosječne stope se također koriste i kod izračuna internog NSFR. Postojeće regulatorne ASF primjenjive stope se dodatno koriguju za navedeni interni izračun prosjeka na nivou banke.

Za kredite se primjenjuje pretpostavka prelaska u default za dio kredita za koji se prema stres testu kreditnog rizika dodijeli ponder 100%.

Kapital se u izračunu NSFR umanjuje za iznos indirektnog efekta na kapital za rizik tržišne likvidnosti, koji bi u slučaju realizacije prodaje vrijednosnih papira proizveo gubitak za banku.

XIV Podaci i informacije koje se odnose na neopterećenu (nezaloženu) i opterećenu (založenu) imovinu

a) *knjigovodstvena vrijednost neopterećene (nezaložene) i opterećene (založene) imovine;*

Vrste imovine	Bruto knjigovodstvena vrijednost opterećene imovine	Bruto knjigovodstvena vrijednost neopterećene imovine
Dati krediti	-	422.900.272,90
Ulaganja u dužničke instrumente	-	270.959.224,83
Ulaganja u vlasničke instrumente	-	1.068.823,55
Ostalo	-	-

b) *struktura opterećene (založene) imovine, prema vrsti imovine, uz posebno navođenje promjena nakon posljednje javne objave;*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

c) *struktura opterećene (založene) imovine unutar bankarske grupe;*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

d) *opisne informacije o utjecaju njenog poslovnog modela na nivo opterećenosti i važnosti opterećenja za njen model finansiranja;*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

e) *o prekomjernom osiguranju kolateralom, odnosno o slučajevima kada je vrijednost imovine date u zalog veća od knjigovodstvene vrijednosti sredstva;*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

f) *opis općih uslova ugovora o osiguranju kolateralom koji su sklopljeni radi osiguranja obaveza banke*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

g) *ostale informacije koje su važne za procjenu njene opterećene imovine.*

Banka nema opterećene (založene) imovine.

XV Nekvalitetne i restrukturirane izloženosti i stečeni kolateral

a) *informacije o kreditnoj kvaliteti izloženosti razvrstane u nivoe kreditnog rizika sa pripadajućim iznosima očekivanih kreditnih gubitaka;*

000' KM	Nivo kreditnog rizika 1	Očekivani kreditni gubici	Nivo kreditnog rizika 2	Očekivani kreditni gubici	Nivo kreditnog rizika 3	Očekivani kreditni gubici
1. Novčana sredstva	331.881	315	0	0	0	0
2. Finansijska imovina po amortizovanom trošku	685.605	6.961	10.951	941	6.205	4.619
3. Finansijska imovina kroz račun dobiti i gubitka	199		0		0	
4. Finansijska imovina FVOSD	945		0		0	
5. Ostala finansijska potraživanja	1.425	15	4	0	22	15
Ukupno	1.020.055	7.291	10.955	941	6.227	4.634

b) *informacije o kreditnoj kvaliteti kredita prema sektorskoj strukturi kredita;*

000' KM	Nivo kreditnog rizika 1	Nivo kreditnog rizika 2	Nivo kreditnog rizika 3	Ukupni bruto krediti
1. Ukupni krediti pravna lica	201.869	9.797	5.659	217.325
1.1. A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	927	0	0	927
1.2. B Vađenje ruda i kamena	5.959	0	0	5.959
1.3. C Prerađivačka industrija	64.384	2.628	975	67.987
1.4. D Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0	0	0
1.5. E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	0	0	0
1.6. F Građevinarstvo	17.105	1.500	673	19.278
1.7. G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	59.844	1.938	0	61.782
1.8. H Prijevoz i skladištenje	4.552	1.934	36	6.522
1.9. I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	222	596	0	818
1.10. J Informacije i komunikacije	1.236	0	0	1.236
1.11. K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	5.818	0	0	5.818
1.12. L Poslovanje nekretninama	2.219	800	0	3.019
1.13. M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	10.478	153	3.975	14.606
1.14. N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	0	0	0
1.15. O Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje	10.263	0	0	10.263
1.16. P Obrazovanje	10	0	0	10
1.17. Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	383	229	0	612
1.18. R Umjetnost, zabava i rekreacija	1.309	0	0	1.309
1.19. S Ostale uslužne djelatnosti	17.160	19	0	17.179
1.20. T Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0
1.21. U Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0
2. Ukupno stanovništvo	211.095	1.114	525	212.734
2.1. Opća potrošnja	68.713	693	288	69.694
2.2. Stambena izgradnja	141.839	313	237	142.389
2.3. Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	543	108	0	651
3. Ukupni krediti	412.964	10.911	6.184	430.059

c) *informacije o kreditnoj kvaliteti restrukturiranih izloženosti;*

000' KM	Nivo kreditnog rizika 1	Nivo kreditnog rizika 2	Nivo kreditnog rizika 3	Očekivani kreditni gubici
Restruktuirane izloženosti	0	0	671	522

d) *informacije o promjenama stanja nekvalitetnih izloženosti i pripadajućih očekivanih kreditnih gubitaka tokom izvještajnog perioda, što uključuje i početno stanje, promjene u toku izvještajnog razdoblja i završno stanje;*

000' KM	Početno stanje 01.01.2022	Novi nekvalitetni krediti	Oporavak	Naplata	Računovodstveni otpis	Trajni otpis	Krajnje stanje 31.12.2022
Pravna lica	14.250	0	0	-6.776	-1.815	0	5.659
Stanovništvo	981	327	-37	-80	-666	0	525
Ukupno	15.231	327	-37	-6.856	-2.481	0	6.184

e) *podatak o ukupnom iznosu kolaterala stečenog preuzimanjem i provedbom izvršnog postupka*

Knjigovodstvena vrijednost stečene materijalne imovine na dan 31.12.2022. (KM)	Akumulirana vrijednost stečene materijalne imovine na dan 31.12.2022. (KM)	Vrijednost inicijalnog evidentiranja (KM)
6	6	11.903